

Lucemburk 21. června 2021
(OR. en)

9838/21

COHOM 98
COPS 233
CFSP/PESC 598
DEVGEN 124
FREMP 187
INF 190
JAI 731
RELEX 565
CSDP/PSDC 320
COJUR 16

VÝSLEDEK JEDNÁNÍ

Odesílatel:	Generální sekretariát Rady
Příjemce:	Delegace
Předmět:	Výroční zpráva EU o lidských právech a demokracii ve světě za rok 2020

Delegace naleznou v příloze výroční zprávu EU o lidských právech a demokracii ve světě za rok 2020, kterou schválila Rada na svém 3804. zasedání konaném dne 21. června 2021.

VÝROČNÍ ZPRÁVA EU O LIDSKÝCH PRÁVECH A DEMOKRACII VE SVĚTĚ ZA ROK 2020

Obsah

ÚVOD	2
ZVLÁŠTNÍ ZÁSTUPCE EU PRO LIDSKÁ PRÁVA	4
1. OCHRANA A POSILOVÁNÍ POSTAVENÍ JEDNOTLIVCŮ	9
1.1 OCHRANA JEDNOTLIVCŮ, ODSTRAŇOVÁNÍ NEROVNOSTÍ, DISKRIMINACE A VYLOUČENÍ	9
1.2 POSÍLENÍ POSTAVENÍ JEDNOTLIVCŮ	51
1.3 PODPORA ZÁKLADNÍCH SVOBOD A POSILOVÁNÍ OBČANSKÉHO A POLITICKÉHO PROSTORU	60
1.4 POSILOVÁNÍ HOSPODÁŘSKÝCH, SOCIÁLNÍCH, KULTURNÍCH A PRACOVNÍCH PRÁV	65
1.5 PODPORA PRÁVNÍHO STÁTU A NESTRANNÉHO VÝKONU SPRÁVEDLNOSTI	78
1.6 ŘEŠENÍ NEDOSTATKŮ VE VYVOZOVÁNÍ ODPOVĚDNOSTI, BOJ PROTI BEZTRESTNOSTI A PODPORA PŘECHODNÉHO SOUDNICTVÍ	84
2. BUDOVÁNÍ ODOLNÝCH, INKLUZIVNÍCH A DEMOKRATICKÝCH SPOLEČNOSTÍ	88
2.1 POSILOVÁNÍ DEMOKRATICKÝCH, ODPOVĚDNÝCH A TRANSPARENTNÍCH INSTITUCÍ	88
2.2 PODPORA VSTŘÍCNÉHO, INKLUZIVNÍHO, PARTICIPAČNÍHO A REPREZENTATIVNÍHO ROZHODOVÁNÍ	92
2.3 PODPOROVÁNÍ NEZÁVISLÝCH A PLURALITNÍCH SDĚLOVACÍCH PROSTŘEDKŮ, PŘÍSTUPU K INFORMACÍM A BOJE PROTI DEZINFORMACÍM	93
2.4 POSILOVÁNÍ PARTICIPATIVNÍHO A NA LIDSKÁ PRÁVA ZAMĚŘENÉHO PŘÍSTUPU K PŘEDCHÁZENÍ KONFLIKTŮM A ŘEŠENÍ KRIZÍ	100
3. PODPORA GLOBÁLNÍHO SYSTÉMU LIDSKÝCH PRÁV A DEMOKRACIE	111
3.1 MNOHOSTRANNÁ SPOLUPRÁCE	111
3.2 REGIONÁLNÍ PARTNERSTVÍ	117
3.3 DVOUSTRANNÁ SPOLUPRÁCE	122
3.4 OBČANSKÁ SPOLEČNOST A NÁRODNÍ INSTITUTE PRO LIDSKÁ PRÁVA	125
3.5 PODNIKATELSKÉ ODVĚTVÍ	132
3.6 DODRŽOVÁNÍ MEZINÁRODNÍCH LIDSKÝCH PRÁV A MEZINÁRODNÍHO HUMANITÁRNÍHO PRÁVA 136	
4. NOVÉ TECHNOLOGIE: VYUŽITÍ PŘÍLEŽITOSTÍ A ŘEŠENÍ VÝZEV	139
4.1 BUDOVÁNÍ KAPACIT A ÚČINNÉ MONITOROVÁNÍ	139
4.2 PROSAZOVÁNÍ LIDSKÝCH PRÁV A DEMOKRACIE PŘI POUŽÍVÁNÍ DIGITÁLNÍCH TECHNOLOGIÍ VČETNĚ UMĚLÉ INTELIGENCE	142
5. DOSAHOVÁNÍ VÝSLEDKŮ PROSTŘEDNICTVÍM SPOLUPRÁCE	148
5.1 VEŘEJNÁ DIPLOMACIE A STRATEGICKÁ KOMUNIKACE	148

Úvod

Je stále více zřejmé, že stávající globální zdravotní krize má výrazný rozměr z hlediska lidských práv a demokracie. Pandemie COVID-19 na celém světě zachovala stávající nerovnosti a zranitelná místa a prohloubila je. Humanitární, zdravotní a sociálně-ekonomické důsledky měly nepoměrný dopad na práva osob ve zranitelném postavení. V roce 2020 prosazovala EU v souladu se svým závazkem přispět k celosvětové reakci na pandemii přístup založený na lidských právech, přičemž zdůrazňovala, že lidská práva jsou univerzální, vzájemně provázaná a nedělitelná a při reakci na pandemii musí být plně respektována.

V geopolitické situaci a kontextu COVID-19, kdy došlo k nárůstu výzev v oblasti lidských práv, demokracie a právního státu, se EU intenzivněji snažila upevnit svou roli zásadového a spolehlivého globálního aktéra v oblasti lidských práv. V listopadu 2020 přijala Rada pro zahraniční věci akční plán EU pro lidská práva a demokracii (2020–2024)¹, který stanoví cíle a priority činnosti EU v oblasti vnějších vztahů v příštích pěti letech.

Akční plán svědčí o obnoveném závazku EU k ochraně a prosazování lidských práv, posilování postavení občanů a budování odolnějších demokracií po celém světě. Výroční zpráva EU o lidských právech a demokracii provádění tohoto nového akčního plánu EU monitoruje a za tímto účelem prezentuje dosavadní pokrok.

V průběhu roku EU nadále pracovala na svém dalším zviditelňování a vystupovala jako globální vedoucí aktér v agendě v oblasti lidských práv a demokracie. Nový Akční plán EU pro rovnost žen a mužů a posílení postavení žen v rámci vnější činnosti EU na období let 2021–2025 (GAP III)², který Komise přijala v listopadu a který prostřednictvím závěrů předsednictví uvítalo 24 členských států, nastiňuje konkrétní priority a opatření. Dává jasně najevo, že je důležité začleňovat genderovou rovnost a posílení postavení žen do všech oblastí vnější činnosti EU.

¹ [Závěry Rady o akčním plánu pro lidská práva a demokracii na období 2020–2024, dokument 12848/20, 18. listopadu 2020.](#)

² Akční plán EU pro rovnost žen a mužů a posílení postavení žen v rámci vnější činnosti EU na období let 2021–2025 (GAP III): https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/89112/gender-action-plan-iii-towards-gender-equal-world_en.

V prosinci Rada přijala přelomové rozhodnutí³ a nařízení⁴, kterými zavedla vůbec první globální režim sankcí EU v oblasti lidských práv. Jedná se o historický počin. Díky tomu je možné uvalit omezující opatření na osoby, subjekty a orgány, včetně státních a nestátních aktérů, které jsou odpovědné za závažné porušování a zneužívání lidských práv kdekoli na světě nebo které tyto činnosti podporují či jsou do nich jinak zapojeny. Omezující opatření stanoví pro osoby zákaz cestování a v případě osob a subjektů zmrazení majetku.

22. fórum EU a nevládních organizací o lidských právech, které se konalo ve dnech

9.a 10. prosince 2020 v Bruselu, bylo věnováno dopadu nových technologií na lidská práva. Jedná se o jednu z klíčových oblastí činnosti v rámci nového akčního plánu. Rovněž pandemie COVID-19 poukázala na význam digitálních technologií při využívání příležitostí a zvládání rizik v oblasti lidských práv online i offline.

Provádění akčního plánu EU pro lidská práva a demokracii je důležitější než kdykoli předtím.

Naléhavá potřeba řešení krize COVID-19 skýtá nové příležitosti k posílení vedoucího postavení EU a společných kroků na celosvětové úrovni. Lidská práva a demokracie zaujímají přední místo ve vnějších vztazích EU, ať se již jedná o Rusko, Turecko, Kolumbii či Hongkong, a mělo by tomu tak být i nadále. Této činnosti se budou v první řadě věnovat delegace EU v daných zemích a provádění nového akčního plánu EU bude řídit zvláštní zástupce EU pro lidská práva.

³ Rozhodnutí Rady (SZBP) 2020/1999 ze dne 7. prosince 2020 o omezujících opatřeních proti závažnému porušování a zneužívání lidských práv: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32020D1999>.

⁴ Nařízení Rady 2020/1998 o omezujících opatřeních proti závažnému porušování a zneužívání lidských práv: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32020R1998&qid=1615449257978>.

ZVLÁŠTNÍ ZÁSTUPCE EU PRO LIDSKÁ PRÁVA

Zvláštní zástupce EU pro lidská práva Eamon Gilmore nadále vykonával svou činnost pod vedením vysokého představitele, místopředsedy Komise Josepa Borrellu a kladl velký důraz na prosazování soudržnosti, viditelnosti a účinnosti angažovanosti EU v oblasti lidských práv jakožto klíčového prvku mandátu zvláštního zástupce EU. Na interní úrovni – prostřednictvím institucionální koordinace a diskusí – i na úrovni externí – ve spolupráci se třetími zeměmi – se zvláštní zástupce EU zabýval tím, jak nejlépe zachovat a posílit vedoucí úlohu EU při podpoře lidských práv ve světě.

Zvláštní zástupce EU byl úzce zapojen do přípravy Akčního plánu EU pro lidská práva a demokracii na období 2020–2024. Zastává ústřední úlohu při udávání směru pro provádění tohoto akčního plánu, z něhož se bude vycházet při řešení dlouhodobých priorit EU a nových výzev v oblasti lidských práv ve třetích zemích.

Zvláštní zástupce EU nadále prohluboval dvoustrannou spolupráci EU na vysoké úrovni se zeměmi, které se potýkají se zásadními výzvami v oblasti lidských práv, a to prostřednictvím dvoustranných návštěv, virtuálních setkání a dialogů o lidských právech. Proběhly konstruktivní a pravidelné konzultace, mimo jiné s Kolumbií, Egyptem, Indií, Mexikem, Pákistánem, Katarem, zeměmi v oblasti Sahelu, Saúdskou Arábií, Ukrajinou, Spojenými státy americkými (USA) a Uzbekistánem, které byly věnovány celé řadě otázek společného zájmu souvisejících s lidskými právy.

V únoru 2020 se uskutečnily dvoustranné návštěvy s USA, díky nimž zvláštní zástupce EU dále posílil konstruktivní vztahy s touto zemí. Mezi hlavní projednávané otázky patřily události navazující na úmrtí George Floyda, akční plán EU, Komise USA pro nezcizitelná práva, jakož i vývoj situace v Číně, Zvláštní administrativní oblasti Hongkong a vystoupení USA ze Světové zdravotnické organizace (WHO). Poté, co USA oznámily omezující opatření vůči zaměstnancům Mezinárodního trestního soudu, zvláštní zástupce EU znovu zopakoval, že EU pevně podporuje nezávislost a nestrannost předmětného soudu.

Během své první návštěvy na Blízkém východě se zvláštní zástupce EU zúčastnil v Kataru řady setkání s vysokými úředníky, se zástupci Mezinárodní organizace práce (MOP) a Úřadu vysokého komisaře OSN pro lidská práva (OHCHR). Jednání se zaměřila na pracovní práva, práva žen a svobodu projevu. Tato návštěva společně se spoluprací zvláštního zástupce EU se Saúdskou Arábií s cílem pokročit v návrhu vůbec prvního dialogu o lidských právech mezi EU a Saúdskou Arábií byly významnými kroky, které připravily podmínky pro nové možnosti spolupráce EU se zeměmi Perského zálivu.

Zvláštní zástupce EU navázal na výsledky 15. summitu EU–Indie, který se konal v červenci 2020, na němž bylo dohodnuto, že bude obnoven místní dialog o lidských právech mezi EU a Indií, který byl od roku 2013 pozastaven. Pravidelný dialog stranám umožní prozkoumat, jak posílit spolupráci v rámci dvoustranných a mnohostranných fór, a připravit podmínky pro první návštěvu zvláštního zástupce EU v této zemi. Pokračující politická spolupráce zvláštního zástupce EU na vysoké úrovni s Pákistánem vedla k pravidelným jednáním o širší agendě v oblasti lidských práv.

Další prioritou zvláštního zástupce EU byla situace v Bělorusku, kde se v souvislosti s prezidentskými volbami konanými dne 9. srpna 2020 politická a lidskoprávní situace zhoršila. Zvláštní zástupce EU se v zájmu řešení této otázky aktivně angažoval s běloruskou občanskou společností a na regionálních a mnohostranných fórech.

Pokud jde o Afriku, zvláštní zástupce EU pro lidská práva úzce spolupracoval se zvláštním zástupcem EU pro oblast Sahelu ve věci prosazování lidských práv a mezinárodního humanitárního práva v regionu. Podobně také těsně spolupracoval se zvláštním zástupcem EU pro oblast Afrického rohu na řešení obav souvisejících se situací v oblasti lidských práv a mezinárodního humanitárního práva v Etiopii a Eritreji v kontextu krize v Tigraji.

S cílem přizpůsobit se nové situaci vyplývající z pandemie COVID-19 nahradil zvláštní zástupce EU dvoustranné návštěvy zemí a dialogy virtuálními setkáními s klíčovými mezinárodními partnery a partnery ve třetích zemích, čímž se rozsah zeměpisných a tematických konzultací zvláštního zástupce EU rozšířil. Zvláštní zástupce EU vyzval vlády partnerských zemí, aby lidská práva učinily středobodem svých reakcí na krizi a aby prosazovaly důstojnost a lidská práva všech osob bez jakékoli diskriminace. Jeho cílem je zajistit, aby nikdo nebyl opomenut a žádné lidské právo nebylo přehlíženo.

V souladu s výzvou vysoké komisařky OSN Michelle Bacheletové upozorňovat na situaci vězňů byl kladen zvláštní důraz na podněcování různých partnerských zemí v Africe, Americe, Asii, včetně Střední Asie, východní Evropě a na Blízkém východě k zajištění ochrany lidských práv osob zbavených svobody. Zvláštní zástupce EU vyzval k humanitárnímu propuštění vězňů a zadržených osob, včetně obránců lidských práv, novinářů a politických a zranitelných vězňů.

Zvláštní zástupce EU nadále zdůrazňoval priority EU a v tomto směru předsedal několika dialogům o lidských právech, mimo jiné s Myanmarem, Mexikem, Kolumbií, Brazílií a Africkou unií, a dále zahájil dialogy s Ázerbájdžánem a Ukrajinou. S cílem podpořit trvalejší spolupráci v období mezi dialogy zahájil další následná technická jednání s cílem určit konkrétní oblasti spolupráce.

Zvláštní zástupce EU nadále posiloval činnost na regionální a mnohostranné úrovni, zejména se systémem OSN, Úřadem vysokého komisaře OSN pro lidská práva a zvláštními postupy OSN. Zastupoval EU na jednáních na vysoké úrovni v rámci 43. zasedání Rady OSN pro lidská práva, které se konalo v únoru v Ženevě, a vedl konzultace s příslušnými orgány OSN. Zúčastnil se akce pořádané iniciativou „Good Human Rights Stories“ (Pozitivní příběhy o lidských právech)⁵, která se zaměřila na posílení postavení žen a genderovou rovnost. Na 75. zasedání Valného shromáždění OSN, konaném v září, zastupoval EU na několika virtuálních akcích na vysoké úrovni týkajících se trestu smrti, práv LGBTI osob a Mezinárodního trestního soudu. Zvláštní zástupce EU rovněž úzce spolupracoval s regionálními organizacemi, včetně Rady Evropy, Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) / Úřadu pro demokratické instituce a lidská práva (ODIHR), Africké unie (AU), Africké komise pro lidská práva a práva národů a Meziamerické komise pro lidská práva. Spolupracoval s příslušnými organizacemi občanské společnosti. Veřejná diplomacie a mediální osvěta hrají klíčovou roli při řešení všech zásadních výzev v oblasti lidských práv, jakož i důsledků pandemie COVID-19 pro lidská práva, demokracii a právní stát.

⁵ Iniciativa „Good Human Rights Stories“ (Pozitivní příběhy o lidských právech): https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/51241/good-human-rights-stories-coalition-launched_en.

Značné úsilí bylo věnováno dalšímu prosazování dodržování mezinárodního humanitárního práva v ozbrojených konfliktech, řešení nedostatečné odpovědnosti a posílení soudržnosti a zviditelnění angažovanosti EU v této oblasti. Díky společnému úsilí se zvláštním zástupcem EU pro oblast Sahelu proběhla zásadní jednání s OSN a výkonným sekretariátem skupiny G5 Sahel o ochraně lidských práv a podpoře dodržování mezinárodního humanitárního práva v oblasti Sahelu.

V zájmu řešení pokračujících útoků na Mezinárodní trestní soud projevila EU svou výraznou podporu soudu prostřednictvím aktivní účasti zvláštního zástupce EU na 75. zasedání Valného shromáždění OSN a na dvoustranných jednáních s vládou USA. Probíhaly pravidelné konzultace s hlavními představiteli Mezinárodního trestního soudu a klíčovými aktéry, přičemž EU znovu potvrdila neochvějnou podporu nezávislosti a nestrannosti soudu. Usilovně se pracovalo na zajištění toho, aby mezinárodní humanitární právo a mezinárodní trestní soudnictví a Mezinárodní trestní soud zůstaly v popředí politického programu EU a aby byly zohledněny v příslušných konzultacích a dialozích o lidských právech s partnerskými zeměmi, např. Kolumbií, Myanmarem a Ukrajinou. V rámci této činnosti bylo také prosazováno, aby Římský statut ratifikovalo zbývajících 46 zemí.

Zvláštní zástupce EU zdůraznil, že lidská práva mohou být respektována, chráněna a naplňována pouze tam, kde existuje silný pocit vlastní odpovědnosti na místní úrovni. Opakujícím se tématem dvoustranné spolupráce zvláštního zástupce EU je proto posílení postavení nezávislých zastánců lidských práv a lidskoprávních institucí a ochrana prostoru, v němž působí. Zvláštní zástupce EU se setkal s místní občanskou společností, poslanci, soudci, veřejnými ochránci práv a zástupci vnitrostátních lidskoprávních institucí a spolupracoval s nimi a prováděl koordinovanou návaznou opatření podporující činnost těchto aktérů. Posílil účast místní a mezinárodní občanské společnosti na dialozích o lidských právech, které vedl s klíčovými partnerskými zeměmi a regionálními organizacemi. Navzdory celosvětové pandemii pokračoval zvláštní zástupce EU v roce 2020 v pravidelné spolupráci s místními a mezinárodními organizacemi občanské společnosti a obránci lidských práv. Díky virtuálním setkáním, která pořádal, rozšířil zeměpisný rozsah své činnosti a mohl spolupracovat se širším spektrem občanské společnosti a aktérů v oblasti lidských práv, včetně náboženských vůdců a soukromého sektoru.

Aby se zvýšila viditelnost a dosah politiky EU v oblasti lidských práv, vedl zvláštní zástupce EU pravidelné dvoustranné schůzky, pronášel projevy, vedl debaty s akademickou obcí a účastnil se mezinárodních konferencí. Zvláštní zástupce EU se zaměřil zejména na několik klíčových tematických priorit EU, které se odrážejí v příslušných obecných zásadách EU v oblasti lidských práv. Patří mezi ně problematika politických vězňů a obránců lidských práv, rasová diskriminace, trest smrti, mučení a špatné zacházení, plné požívání veškerých lidských práv ženami, dětmi a LGBTI osobami, svoboda náboženského vyznání nebo přesvědčení, hospodářská, sociální a kulturní práva, podnikání a lidská práva, jakož i dopady digitálních technologií a umělé inteligence na lidská práva.

V průběhu roku zvláštní zástupce EU nadále posiloval zviditelnění EU a prokazoval její celosvětové vedoucí postavení v oblasti lidských práv tím, že zastupoval EU a vysokého představitele, místopředsedu Komise na akcích na vysoké úrovni a mezinárodních konferencích. Zúčastnil se například akce „Sociální média: způsoby prosazování svobod a ochrany aktivistů a související výzvy“, která se uskutečnila v Kataru, ministerské konference věnované podpoře svobody náboženského vyznání nebo přesvědčení, webového semináře „Deset let ochrany svobody shromažďování a sdružování“, akce „Politici vězňové v Bělorusku: perspektiva občanské společnosti“ v New Yorku, jakož i několika akcí na vysoké úrovni v rámci 75. zasedání Valného shromáždění OSN.

Zvláštní zástupce EU se nadále aktivně podílel na veřejné diplomacii a mediální činnosti prostřednictvím veřejných přednášek, rozhovorů v předních evropských a mezinárodních mediálních organizacích, jako je *Le Monde*, *Deutsche Welle*, korejský deník *Kyunghyang Shinmun*, a videopříspěvků na podporu demokracie, lidských práv a právního státu. Značné úsilí bylo zaměřeno na podporu zviditelnění nového akčního plánu EU. Zvláštní zástupce EU zařídil v listopadu formální zahájení akčního plánu a zúčastnil se několika akcí na vysoké úrovni, mimo jiné s Radou Evropy.

1. OCHRANA A POSILOVÁNÍ POSTAVENÍ JEDNOTLIVCŮ

1.1 OCHRANA JEDNOTLIVCŮ, ODSTRAŇOVÁNÍ NEROVNOSTÍ, DISKRIMINACE A VYLOUČENÍ

Trest smrti

V roce 2020 zůstávalo úsilí o celosvětové zrušení trestu smrti ústředním bodem priorit EU v oblasti lidských práv. V průběhu roku **EU nadále vyjadřovala zásadní nesouhlas s používáním trestu smrti za jakýchkoli okolností** coby krutým, nelidským a ponižujícím trestem, který porušuje právo na život. Trest smrti nemá žádný prokázaný odstrašující účinek a v případě justičního omylu neexistuje náprava.

Dobrým příkladem trvalého úsilí o zrušení tohoto trestu byly v roce 2020 Spojené státy americké: Colorado se stalo 22. státem USA, v němž se trest smrti právně nepoužívá, a 10. státem, který jej v posledních 13 letech přestal používat. V Louisině a Utahu nebyla již deset let vykonána žádná poprava, čímž se počet států USA, v nichž v průběhu deseti a více let nebyly provedeny popravy, zvýšil na 34 z celkového počtu 50. Kromě toho Čad v roce 2020 rozšířil právní zrušení trestu smrti z běžných trestných činů na všechny trestné činy bez jakýchkoli výjimek.

Rok 2020 byl důležitým mezníkem i díky tomu, že na Filipínách neuspěl požadavek na znovuzavedení trestu smrti a ve Spojených státech na obnovu poprav na federální úrovni, kde od roku 2003 fakticky platilo moratorium na popravy.

EU na otázku trestu smrti soustavně upozorňovala při jednáních se zeměmi, které tento trest stále ještě uplatňují, a uvedená problematika byla na programu politických a lidskoprávních dialogů EU. Na základě minimálních standardů stanovených v mezinárodním právu a obecných zásad EU týkajících se trestu smrti vydala EU řadu veřejných prohlášení, v nichž používání trestu smrti odsoudila, a vyzvala země, které tento trest dosud uplatňují, aby zvážily zavedení moratoria jako první krok k jeho zrušení. Jednalo se například o Bělorusko, které je jedinou zemí v Evropě a Střední Asii, jež trest smrti dosud uplatňuje. EU nadále vystupovala proti trestu smrti na všech příslušných mnohostranných fórech, zejména v rámci OSN, OBSE a Rady Evropy. U příležitosti Evropského dne proti trestu smrti a Světového dne proti trestu smrti dne 10. října 2020 vydaly EU a Rada Evropy společné prohlášení, v němž znovu zopakovaly svůj postoj odmítající používání trestu smrti za všech okolností a znovu potvrdily své odhodlání usilovat o jeho zrušení na celém světě. Řada delegací EU u této významné příležitosti uspořádala diskuse, zveřejnila názorové články a realizovala další aktivity zaměřené na zvýšení povědomí veřejnosti.

EU se aktivně podílela na práci meziregionální pracovní skupiny, která na Valném shromáždění OSN předložila 8. rezoluci o celosvětovém moratoriu na používání trestu smrti, jež byla přijata dne 16. prosince 2020 rekordním počtem 123 hlasů.

Zrušení trestu smrti je jednou z tematických priorit v rámci evropského nástroje pro demokracii a lidská práva (EIDHR). Finanční prostředky poskytované prostřednictvím organizací občanské společnosti po celém světě přispívají k odborné přípravě v soudnictví, zvyšování informovanosti veřejnosti, vytváření vnitrostátních sítí, monitorování používání trestu smrti, prosazování právní reformy a dialogu o konkrétních otázkách, jako je boj proti terorismu a boj proti drogám.

V roce 2020 byly projekty zaměřené na uvedené otázky nadále prováděny v těchto partnerských zemích: v Nígeru, na Filipínách, Tchaj-wanu, v Ugandě, USA, Kamerunu, Demokratické republice Kongo, Indonésii, Malajsii, Bahrajnu, Egyptě, Iráku, Jordánsku, Kuvajtu, Saúdské Arábii, Turecku, Spojených arabských emirátech, Číně a Indii. Finanční prostředky z globální výzvy k podávání návrhů z roku 2018 dosáhly výše 8,1 milionu EUR.

Prosazování zrušení trestu smrti v Sieře Leone

Sierra Leone nadále uplatňuje trest smrti za loupež s přitěžujícími okolnostmi, vraždu, vlastizradu a vzpouru. Ačkoli fakticky platí moratorium a poslední popravy se uskutečnily v říjnu roku 1998, trest smrti se stále běžně uděluje. Na konci roku 2020 čekalo na vykonání trestu smrti 78 vězňů, což je o více než 50 % více než v srpnu 2019. Nedávným rozsudkem přijatým trestním senátem Vrchního soudu v září 2020 v Kabale byla k trestu smrti odsouzena jedna žena. EU spolu s organizací AdvocAid a podobně smýšlejícími partnery se ve věci zrušení trestu smrti angažuje tím, že se zasazuje o lepší přístup k právnímu zastoupení a o účinné uplatňování práva na odvolání pro vězně čekající na výkon trestu smrti, jakož i prosazuje právní reformy s cílem zrušit povinný trest smrti v právním řádu.

Mučení a jiné kruté, nelidské či ponižující zacházení nebo trestání

V souladu s revidovanými obecnými zásadami týkajícími se mučení a jiného krutého, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání, které byly přijaty v září 2019, EU zintenzivnila své úsilí směřující k úplnému vymýcení mučení na světě. Přestože je mučení a jiné špatné zacházení podle mezinárodního práva zcela zakázáno, bylo v roce 2020 v mnoha částech světa nadále praktikováno.

Pandemie COVID-19 umocnila některé z největších světových problémů, včetně násilí.

Neúměrně zasáhla nejzranitelnější osoby, včetně osob zbavených svobody. EU situaci vězňů a dalších osob v zadržovacích zařízeních pozorně sledovala.

Dne 26. června 2020 vydal u příležitosti Mezinárodního dne na podporu obětí mučení vysoký představitel, místopředseda Komise prohlášení, v němž znovu potvrdil pevné odhodlání EU bojovat proti mučení na celém světě prostřednictvím komplexního přístupu zahrnujícího zákaz, prevenci, odpovědnost a nápravu pro oběti.

Vysoký představitel, místopředseda Komise připomněl, že vymýcení mučení a jiného krutého, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání je celosvětovou výzvou a mělo by být naším globálním cílem. Zdůraznil, že má-li být dosaženo skutečné změny, je důležité neustále zapojovat naše partnery na mezinárodní, regionální a dvoustranné úrovni a občanskou společnost. Rovněž vyzval ke všeobecné ratifikaci a účinnému uplatňování Úmluvy OSN proti mučení a opčního protokolu k této úmluvě.

EU nadále využívala veškerých politických a finančních nástrojů, které má k dispozici. Patřila mezi ně ochrana obětí a vystupování proti zneužívání formou prohlášení a demarší, jakož i výzvy, v nichž na státy naléhala, aby dodržovaly své povinnosti vyplývající z mezinárodního práva a prošetřily případy obvinění z mučení a postavily pachatele před soud.

EU se otázce mučení či jiného špatného zacházení věnovala během většiny dialogů o lidských právech, zejména naléhavě vyzývala příslušné země, aby ratifikovaly a plně uplatňovaly Úmluvu proti mučení a její opční protokol, plnily doporučení monitorovacích mechanismů a zajistily, aby byly veškeré zprávy o mučení a jiném špatném zacházení řádně a nestranně prošetřeny, pachatelé byli postaveni před soud a obětem se dostalo nápravy.

EU nadále podporovala reformu soudnictví v řadě zemí, přičemž usilovala o zajištění nezávislého soudnictví, přístupu ke spravedlnosti a zlepšení podmínek ve věznicích, a to jak prostřednictvím politického dialogu a finanční podpory, tak prostřednictvím odborné přípravy zaměřené na příslušné mezinárodní normy (jako jsou pravidla Nelsona Mandely pro zacházení s vězni) určené pracovníkům donucovacích orgánů.

V listopadu 2020 EU potvrdila prohlášení proti používání svévolného zadržování ve vztazích mezi státy, prosazované Kanadou.

Na mnohostranné úrovni EU dále podporovala Globální alianci za obchod bez mučení, což je meziregionální iniciativa inspirovaná nařízením EU proti mučení⁶, v jejímž rámci se více než 60 zemí zasazuje o ukončení obchodu se zbožím používaným k mučení a trestu smrti v celosvětovém měřítku.

⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/125 ze dne 16. ledna 2019 o obchodování s některým zbožím, které by mohlo být použito pro trest smrti, mučení nebo jiné kruté, nelidské či ponižující zacházení nebo trestání (Úř. věst. L 30, 31.1.2019, s. 1).

EU podpořila činnost Úřadu vysokého komisaře OSN pro lidská práva navazující na rezoluci Valného shromáždění OSN 73/304 o obchodu bez mučení, prosazovanou EU, která byla přijata v červnu 2019 a která je přípravou na budoucí činnost na úrovni OSN za účelem vytvoření společných mezinárodních norem v této oblasti. U příležitosti Dne lidských práv uspořádala EU spolu s Argentinou online akci nazvanou „Směrem k obchodu bez mučení: příležitosti a výzvy“, jejímž účelem bylo zhodnotit dosažený pokrok a dodat další impuls pro činnost vládních odborníků v rámci OSN. Působivé prezentace zástupců občanské společnosti, vysoké komisařky OSN pro lidská práva a zvláštního zástupce EU pro lidská práva svědčily o tom, že je naléhavě nutné v této záležitosti pokročit.

V roce 2020 EU nadále podporovala na celém světě projekty zaměřené na vymýcení mučení a jiného špatného zacházení. Prostřednictvím EIDHR bylo uzavřeno 13 smluv na nové projekty týkající se mučení a zadržování osob, jejichž celková výše dosahovala 11,1 milionu EUR. Šest z těchto projektů vychází z globální výzvy k podávání návrhů zaměřené na jednotlivé země nebo malá seskupení zemí po celém světě, přičemž jeden globální projekt se týká usouvztažnění krize COVID-19 s podmínkami ve věznicích ve více než 20 zemích. Dalších šest projektů cíleně reaguje na konkrétní potřeby zemí související s bojem proti mučení a zadržováním (některé z nich rovněž souvisí s krizí COVID-19), a to prostřednictvím programů podpor v rámci jednotlivých zemí prováděných na místní úrovni.

EIDHR využíval pro účely boje proti mučení celou řadu přístupů a podporoval opatření zaměřená na prevenci či potírání mučení v různých podobách nebo situacích, jakož i projekty věnované rizikům mučení umocňovaným diskriminačními praktikami. EU například podpořila v Bolívii a Hondurasu nový projekt zacílený na zadržované ženy a mladé lidi, přičemž v Malajsii, na Filipínách a v Thajsku se uskutečnil projekt prevence zaměřený na omezení praktik, které vedou k mučení a špatnému zacházení v policejní vazbě. Cílem projektů souvisejících s onemocněním COVID-19 bylo omezit šíření viru v zadržovacích zařízeních, zlepšit práva vězňů (právní poradenství, návštěvy a lékařskou péči), která byla v důsledku krize ještě více omezena, a využít krizové situace k prosazování potřebných reforem.

Regionální spolupráce v boji proti mučení a prosazování lidských práv v latinskoamerických věznicích během pandemie COVID-19

V souvislosti s pandemií COVID-19 přispěl projekt „Regionální spolupráce v boji proti mučení“ k tomu, aby se 57 sdružení na ochranu a pomoc odsouzeným (APAC), což je alternativní model věznic v Brazílii, začalo věnovat masové výrobě ochranných roušek. Od července do prosince 2020 vyprodukovalo 500 vězňů ve výkonu trestu odnětí svobody ve věznicích APAC 1,7 milionu roušek, které byly distribuovány v jednotkách APAC, domovech pro seniory, nemocnicích a běžných věznicích.

Vězni si tak nejen osvojovali novou dovednost, ale i přispívali k omezení šíření onemocnění COVID-19 tím, že většímu počtu lidí umožnili přístup k prevenci v podobě ochranných roušek. Tato činnost posílila socializaci vězňů a v budoucnu bude i nadále představovat další oblast profesní přípravy. Vězeň Wellington Nunes ze státu Minas Gerais uvedl: „Moje úsilí přinese užitek celé společnosti. Tato práce je pro mne důležitá – dává mi pocit vlastní hodnoty a motivuje mne pomáhat druhým.“

Spolu s výrobou roušek kampaň „Humanizovat trest, podporovat život“ obeznámila veřejnost s metodou APAC, což je osvědčený model nápravy odsouzených ze strany trestního systému, a odsoudila špatné zacházení, kterému jsou vystaveny osoby zbavené svobody ve společném vězeňském systému.

Obránci lidských práv

V průběhu roku 2020 EU nadále podporovala obránce lidských práv a odsuzovala zmenšující se prostor pro občanskou společnost. V souladu s obecnými zásadami EU týkajícími se obránců lidských práv využila EU své politické a finanční nástroje na podporu osob bojujících za lidská práva. Zintenzivnily se činnosti na ochranu a podporu obránců lidských práv, přičemž zvláštní pozornost byla věnována obráncům lidských práv v ohrožení.

Situace obránců lidských práv byla na celém světě nadále mimořádně obtížná. Narostl počet osob, které byly zabity. Určité skupiny, jako jsou obráncyně lidských práv, obránci lidských práv LGBTI osob, obránci lidských práv pracujících (zejména odboráři), obránci lidských práv v oblasti životního prostředí, půdy a původního obyvatelstva, se staly předmětem útoků a objevily se nové hrozby (svévolné digitální sledování, kybernetické obtěžování, odvetná opatření). S cílem zvrátit tento nebezpečný trend vyzvala EU třetí země, aby zavedly preventivní opatření, řádně vyšetřovaly vraždy a postavily pachatele před soud.

Během pandemie COVID-19 se zvýšila specifická rizika, kterým čelí obránci lidských práv, jako je prodloužení doby držení v izolaci, zpomalení soudních řízení nebo omezení rozsahu ochranných opatření zajišťovaných státem, jakož i vyšší míra digitálního sledování. Vzhledem ke zvýšenému nebezpečí pro obránce lidských práv zadržované během pandemie vyzvala EU několik vlád, aby propustily obránce lidských práv, kteří jsou svévolně zadržováni.

Otázky týkající se obránců lidských práv byly nadneseny ve všech dialozích o lidských právech, zasedáních podvýborů a konzultacích. V dialozích EU o lidských právech byla věnována zvláštní pozornost seznamům jednotlivých případů. Problematika obránců lidských práv byla rovněž projednávána na seminářích občanské společnosti podporovaných EU, které se uskutečnily v rámci uvedených dialogů o lidských právech. EU rovněž nadále vyjadřovala svůj názor prostřednictvím veřejných prohlášení a deklarací.

Delegace EU a velvyslanectví členských států navázaly kontakt a setkaly se s obránci lidských práv, monitorovaly soudní procesy a navštívily zadržované obránce lidských práv. Výroční setkání diplomatů EU a obránců lidských práv se stala ve třetích zemích již zavedenou praxí, která ve vhodných případech přispívá ke zviditelnění obránců lidských práv a umožňuje hlubší analýzu výzev, kterým čelí.

S cílem zabývat se prohlubujícím se propojením mezi digitálními otázkami a obránci lidských práv uspořádala EU společně se sítí organizací občanské společnosti **22. fórum EU a nevládních organizací o lidských právech**. Toto fórum, konané ve dnech 9. a 10. prosince, se vůbec poprvé uskutečnilo ve virtuálním formátu, což umožnilo účast stovek obránců lidských práv z celého světa a poskytlo diskusní platformu pro občanskou společnost, odborníky OSN a úředníky EU. Byla poskytnuta konkrétní doporučení a školení zaměřená na to, jak zlepšit opatření v oblasti digitální bezpečnosti pro obránce lidských práv.

EU rovněž podporovala ochranu obránců lidských práv na mnohostranných fórech, zejména v rámci Rady pro lidská práva – mimo jiné tím, že podporovala obnovení mandátu zvláštního zpravodaje OSN –, jakož i v rámci Valného shromáždění OSN. EU aktivně spolupracovala s novou zvláštní zpravodajkou OSN pro situaci obránců lidských práv Mary Lawlorovou a pravidelně si vyměňovala informace o jednotlivých případech a tematických prioritách. V listopadu 2020 uspořádala EU společně se zvláštní zpravodajkou OSN školení o ochraně obránců lidských práv pro 200 diplomatů vyslaných do delegací EU. EU vyzvala partnerské země, aby se zvláštní zpravodajkou OSN spolupracovaly a aby reagovaly na záležitosti uvedené v její výroční zprávě. EU se zasazovala o uznání obránců lidských práv v řadě rezolucí Valného shromáždění OSN.

EU rovněž podpořila činnost asistentky generálního tajemníka OSN pro lidská práva Ilze Brands Kehrisové zaměřenou na řešení odvetných opatření vůči osobám, které spolupracují s OSN, jejími zástupci a mechanismy, mimo jiné pořádáním několika akcí s její úřadovnou v New Yorku a vystoupením v rámci interaktivního dialogu na zasedání Rady pro lidská práva konaném v září 2020.

EU byla i nadále významným dárce v oblasti podpory a ochrany obránců lidských práv, zejména prostřednictvím evropského nástroje pro demokracii a lidská práva (EIDHR). Prostřednictvím tohoto nástroje je financován (částkou 35 milionů EUR na období 2015–2022) mechanismus EU pro obránce lidských práv „ProtectDefenders.eu“. Od roku 2015 poskytl tento mechanismus podporu přibližně 45 000 obráncům lidských práv v ohrožení a jejich rodinám, a to prostřednictvím různých druhů pomoci a kombinace krátkodobých, střednědobých a dlouhodobých opatření. Příslušné činnosti sahají od přímé podpory jednotlivců, skupin a organizací, programů dočasného přemístění, odborné přípravy, budování kapacit a osvěty určených nejvíce zranitelným a marginalizovaným osobám až po podporu na celosvětové, regionální a místní úrovni. V bezprecedentní situaci způsobené pandemií byla prostřednictvím „ProtectDefenders.eu“ nadále poskytována zásadní, rychlá, pružná a praktická podpora tisícům obránců lidských práv, místním organizacím budovaným zdola a skupinám působícím v nejrizikovějších situacích.

V rámci mechanismu „ProtectDefenders.eu“ byl zahájen nový, převážně regionální program zaměřený na podporu nových struktur pro přemístění a poskytování útočiště obráncům lidských práv v ohrožení, čímž se posílilo postavení EU jakožto klíčového aktéra při ochraně obránců lidských práv. V roce 2020 posílil mechanismus EU pro obránce lidských práv své zaměření na obránkyně lidských práv prostřednictvím komplexní genderové strategie uplatňované napříč všemi jeho programy. Obránkyně lidských práv nebo obránci lidských práv LGBTI osob představují 55 % příjemců.

Pandemie COVID-19 poukázala na mimořádnou nezlomnost obránců lidských práv. Počet žádostí o materiální podporu ze strany obránců a komunit se výrazně zvýšil a „ProtectDefenders.eu“ mobilizoval flexibilní a přímou pomoc pro větší počet obránců lidských práv, přičemž některé činnosti musely být přesunuty na jiný termín.

V roce 2020 nadále fungoval Fond EU na mimořádné události pro obránce lidských práv v ohrožení, který EU přímo řídí již od roku 2010. Od roku 2014 byla z fondu poskytnuta podpora více než 1 200 obráncům lidských práv a jejich rodinných příslušníků. Tato přímá finanční podpora přispívá k efektivnímu naplňování obecných zásad EU týkajících se obránců lidských práv a doplňuje politická opatření, jež jsou na ochranu obránců lidských práv realizována. Zásadní pomoc byla poskytnuta prostřednictvím malých grantů, které sloužily k pokrytí nákladů spojených s dočasným přemístěním, pobytem, lékařskou a právní podporou, návštěvami ve věznicích, bezpečností (stále větší měrou digitální), vybavením a odbornou přípravou. Rostoucí podíl obránců lidských práv, jejichž činnost je podporována, se zabývá otázkami svobody projevu a sdělovacích prostředků, správy věcí veřejných a boje proti korupci, právy LGBTI osob a právy v oblasti životního prostředí, půdy a původního obyvatelstva, jak jsou stanovena v Deklaraci OSN o právech původních obyvatel a právu v oblasti lidských práv.

Jeden z nejúčinnějších grantů, které byly z fondu na mimořádné události poskytnuty v roce 2020, podpořil rodinné příslušníky aktivistů zasazujících se o vlastnická práva domorodého obyvatelstva k půdě a environmentální práva, kteří byli zavražděni kvůli tomu, že obhajovali svá práva na půdu. Prostřednictvím tohoto grantu bylo naléhavě přemístěno 21 rodinných příslušníků obránců lidských práv s cílem ochránit jejich životy. Kromě nákladů na právní úkony spojené s úsilím o zajištění spravedlnosti a ochrany byly hrazeny i výdaje na jejich pobyt, vzdělávání a lékařskou péči. V oblasti s nedostatečným přístupem ke zdravotnickým a hygienickým službám se obráncům lidských práv a jejich rodinám podařilo ochránit se během pandemie COVID-19 před virem.

Krizový nástroj pro oblast lidských práv v rámci EIDHR poskytuje flexibilní granty občanské společnosti a obráncům lidských práv v případech, kdy pracují v mimořádně obtížných podmínkách nebo kdy by nebylo vhodné zveřejnit výzvu k podávání návrhů. V roce 2020 byla obráncům lidských práv poskytnuta podpora pomocí sedmi projektů v rámci uvedeného nástroje, a to prostřednictvím přerozdělování grantů, přímé podpory, budování kapacit a vytváření sítí. Tato opatření umožnila činnost různých skupin obránců lidských práv, jako jsou investigativní novináři, obránci práv původního obyvatelstva a obránci práv příslušníků menšin.

Řešení vícenásobných a prolínajících se forem diskriminace

Zásada rovnosti je začleněna do plánování, navrhování, provádění a monitorování vnějších politik a programů EU. Rovnost je základní hodnotou EU a v roce 2020 usměrňovala rozvoj vnitřní a vnější politiky EU, a to na základě myšlenky, že zachování a ochrana rozmanitosti v souladu se Smlouvami EU a Listinou základních práv Evropské unie⁷ je neodmyslitelnou součástí ochrany lidí.

Evropská komise podnikla kroky k obnovení svého politického rámce pro rovnost prostřednictvím strategie pro rovnost žen a mužů na období 2020–2025, strategie pro rovnost LGBTIQ osob na období 2020–2025 a následně Strategie práv osob se zdravotním postižením na období 2021–2030 a Strategie pro práva dítěte, které zahrnují rovněž vnější činnost. Veškerá vnější činnost se nadále řídila i Obecnými zásadami EU v oblasti lidských práv – zajištění nediskriminace v rámci vnější činnosti, přičemž v rámci všech činností byl kladen větší důraz na vícenásobné a prolínající se formy diskriminace.

EU v rámci své reakce na COVID-19 zdůraznila, že k tomu, aby bylo zajištěno začlenění osob ve zranitelném postavení, je nezbytné jak systematické zohledňování problematiky začleňování a přístupnosti, tak cílená opatření umožňující rovnost a nediskriminaci. Například ve věci respektování a ochrany práv osob se zdravotním postižením bylo zdůrazněno, že zdravotní péče musí být poskytována na základě nediskriminace a svobodného a rovnocenného souhlasu v souladu s normami Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením. Kromě toho bylo dále zdůrazněno systematické využívání a shromažďování údajů rozčleněných například podle pohlaví a věku, jakož i rozčleněných podle zdravotního postižení, aby se zajistilo, že reakce bude inkluzivní, bude zohledňovat genderové aspekty a bude zahrnovat intersekcionalitu, přičemž bude poukázáno na ústřední roli diskriminačních sociálních norem.

⁷ V souladu s čl. 51 odst. 1 Listiny základních práv Evropské unie jsou ustanovení této listiny určena – při dodržení zásady subsidiarity – orgánům, institucím a jiným subjektům Unie a dále členským státům, výhradně pokud uplatňují právo Unie: https://ec.europa.eu/info/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/eu-charter-fundamental-rights/when-does-charter-apply_cs.

Finanční prostředky EU, jako je Evropský sociální fond a Fond evropské pomoci nejchudším osobám, byly v roce 2020 přesměrovány a rozpočty určené na podporu osob ve zranitelném postavení byly navýšeny. **Ve své globální reakci na COVID-19 prostřednictvím přístupu tým Evropa, zahájené v dubnu 2020, zaujala EU přístup založený na lidských právech**, jehož cílem je obnova k lepšímu, podpora spravedlivějších, inkluzivnějších a udržitelnějších společností a provádění Agendy 2030 podle zásady nikoho neopomenout. EU stanovila jako prioritu zdravotní a sociálně-ekonomická opatření, např. zajištění toho, aby podpůrné služby a azylové domy zůstaly dostupné všem, a bude i nadále v této souvislosti podporovat a prosazovat lidská práva, rovnost a zákaz diskriminace a důstojné pracovní podmínky. Balíček byl navržen tak, aby pomohl nejzranitelnějším zemím, a zvláštní pozornost je v něm věnována nejohroženějším osobám, včetně osob se zdravotním postižením. Užitečným způsobem napomohl mezinárodnímu systému pomoci podporovat koordinovanou mnohostrannou reakci v partnerství s OSN a mezinárodními finančními institucemi a prosazovat hodnoty EU, jimiž jsou rovnost a zákaz diskriminace.

Smrt George Floydova způsobená příslušníky donucovacích orgánů počátkem léta 2020 v USA opět odhalila přetrvávající **rasismus a diskriminaci** v našich společnostech a konkrétní problémy související s přístupem uplatňovaným donucovacími orgány a s příslušným legislativním rámcem. EU vyjádřila v souvislosti s těmito událostmi vážné obavy a připojila se k výzvě k urychlenému a účinnému vyšetření, které by se zabývalo všemi formami diskriminace.

Opatření EU v této oblasti jsou založena na pevném právním rámci pro reakci na diskriminaci, rasismus, xenofobii a trestné činy z nenávisti ve všech členských státech EU v souladu s Mezinárodní úmluvou o odstranění všech forem rasové diskriminace (ICERD). V průběhu roku 2020 EU nadále zdůrazňovala, že uvedená úmluva je základem veškerého úsilí v oblasti prevence, potírání a vymýcení rasismu a mělo by tomu tak být i nadále. Prioritou zůstává plné a účinné provádění úmluvy ICERD ve stávající podobě.

Dne 18. září 2020 zveřejnila EU **akční plán proti rasismu na období 2020–2025**⁸ s cílem posílit opatření proti rasismu a rasové diskriminaci v EU. Akční plán přispěl ke zlepšení soudržnosti mezi vnitřním a vnějším rozměrem a uznal, že rasistických činů se dopouští nejen jednotlivci, ale rasismus může mít i podobu strukturální.

V rámci OSN se EU i nadále konstruktivně zapojovala do činnosti Rady pro lidská práva věnované boji proti rasismu, rasové diskriminaci, xenofobii a související nesnášenlivosti na celém světě tím, že během obecných rozprav v rámci bodu 9 a během interaktivních dialogů se zvláštní zpravodajkou OSN pro soudobé formy rasismu a Pracovní skupinou odborníků OSN zaměřenou na osoby afrického původu vydávala prohlášení.

EU se aktivně účastnila jednání o opatřeních navazujících na Durbanskou deklaraci a akční program, zejména v souvislosti s nadcházejícím 20. výročím jejich přijetí. Rovněž se aktivně zapojila do jednání týkajících se souvisejících rezolucí Rady pro lidská práva a Valného shromáždění OSN a účastnila se zasedání v rámci mechanismů navazujících na durbanskou konferenci⁹.

V červnu 2020 se EU rovněž zúčastnila naléhavé rozpravy o „stávajícím rasově motivovaném porušování lidských práv, systémovém rasismu, policejní brutalitě a násilí při potlačování pokojných protestů“, která byla uspořádána na žádost skupiny afrických států během 43. zasedání Rady pro lidská práva v návaznosti na smrt George Floyd.

⁸ Akční plán EU proti rasismu na období 2020–2025:

https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/racism-and-xenophobia/eu-anti-racism-action-plan-2020-2025_en.

⁹ V říjnu se komisařka Helena Dalliiová zúčastnila prostřednictvím videokonference 18. zasedání mezivládní pracovní skupiny pro účinné provádění Durbanské deklarace a akčního programu, na němž prezentovala akční plán EU proti rasismu na období 2020–2025. Rovněž vystoupil zástupce Agentury EU pro základní práva, který prezentoval zjištění a doporučení obsažená ve zprávě agentury z roku 2019 s názvem „Being black in the EU“ (Být černochem v EU). V listopadu vystoupila EU na 27. zasedání Pracovní skupiny odborníků zaměřené na osoby afrického původu, které bylo věnováno zprávě, v níž se tato skupina zabývá onemocněním COVID-19, systémovým rasismem a celosvětovými protestními akcemi.

Svoboda náboženského vyznání nebo přesvědčení

Svoboda náboženského vyznání nebo přesvědčení zůstala v roce 2020 klíčovou prioritou vnější politiky EU v oblasti lidských práv.

Od propuknutí pandemie posílily státy omezení, která měla dopad na plné požívání práva na svobodu pokojného shromažďování a svobodu náboženského vyznání nebo přesvědčení. EU tato omezení pozorně monitorovala a vyjadřovala znepokojení, pokud nebyla v souladu s mezinárodním právem. Odsuzovala zejména zintenzivnění diskriminace, nenávistných verbálních projevů, trestných činů z nenávisti a stavění náboženských menšin do role obětních beránek během pandemie. V důsledku opatření omezujících volný pohyb osob po celém světě byly veřejné projevy svobody náboženského vyznání nebo přesvědčení obtížnější.

EU soustavně vyjadřovala znepokojení nad porušováním svobody náboženského vyznání nebo přesvědčení v politických dialozích s partnerskými zeměmi, mimo jiné v rámci více než 15 virtuálních dialogů a konzultací o lidských právech se zeměmi Blízkého východu a severní Afriky, jižní Asie, Střední Asie a jihovýchodní Asie. Zejména soustavně upozorňovala čínské orgány, že je znepokojena situací Ujgurů v Sin-t'iangu.

EU věnovala zvláštní pozornost projevům násilí a diskriminace namířeným proti osobám s náboženským vyznáním, jakož i proti humanistům a ateistům. Bylo vyjádřeno znepokojení v souvislosti s kriminalizací odpadlictví a rouhání a nepřiměřeným omezováním svobody projevu z náboženských důvodů, jakož i s právními předpisy bránícími oficiální registraci náboženských skupin. EU před dialogy o lidských právech systematicky vedla konzultace s organizacemi občanské společnosti s cílem získat informace o nejzávažnějších případech porušování svobody náboženského vyznání nebo přesvědčení v třetích zemích.

EU jednoznačně odsoudila veškeré násilné činy z důvodu náboženského vyznání nebo přesvědčení, včetně činů spáchaných ve jménu náboženství. U příležitosti Mezinárodního dne památky obětí násilných činů z důvodu jejich náboženského vyznání nebo přesvědčení uctil vysoký představitel, místopředseda Komise památku obětí násilí. EU prosazovala a podporovala právo všech jednotlivců vyznávat náboženství a víru, nebo být nevěřící, jakož i právo projevovat své náboženské vyznání nebo přesvědčení, změnit je nebo se jej vzdát bez obav z násilí, pronásledování nebo diskriminace.

S cílem odhalit případy porušování a zneužívání svobody náboženského vyznání nebo přesvědčení po celém světě pokračovala EU v rámci zasedání v Bruselu a prostřednictvím delegací EU v pravidelné spolupráci s náboženskými nebo nekonfesními aktéry, humanisty a nevládními organizacemi působícími v oblasti lidských práv, které se zabývají svobodou náboženského vyznání nebo přesvědčení.

Odhodlání EU chránit a prosazovat svobodu náboženského vyznání nebo přesvědčení je zakotveno v multilateralismu, a zejména v její angažovanosti v rámci fór OSN pro lidská práva a iniciativ vedených OSN a vychází ze zásad rovnosti, nediskriminace a univerzálnosti.

EU opět předložila rezoluci o svobodě náboženského vyznání nebo přesvědčení, a to v rámci Rady pro lidská práva a ve Třetím výboru Valného shromáždění OSN. Obě rezoluce byly přijaty na základě konsenzu. V rezolucích týkajících se svobody náboženského vyznání nebo přesvědčení se státy naléhavě vyzývají, aby respektovaly, chránily a prosazovaly právo na svobodu náboženského vyznání nebo přesvědčení, a zároveň se vyjadřuje znepokojení nad porušováním tohoto práva a státy se vyzývají, aby zintenzivnily své úsilí o plnění přijatých závazků. EU nadále úzce spolupracovala s Organizací islámské spolupráce (OIC) na její rezoluci o boji proti nesnášenlivosti, negativním stereotypům, stigmatizaci, diskriminaci, podněcování k násilí a násilí vůči osobám z důvodu náboženského vyznání nebo přesvědčení s cílem zajistit doplňkovost rezoluce EU a OIC a všeobecné převzetí odpovědnosti. EU společně s dalšími mezinárodními partnery rovněž vyjádřila znepokojení nad porušováním svobody náboženského vyznání nebo přesvědčení, a to prostřednictvím prohlášení v rámci Rady pro lidská práva, přičemž zdůraznila nedostatky v Číně, Rusku, protiprávně anektované Autonomní republice Krym a ve městě Sevastopol, v Saúdské Arábii, Kambodži, na Filipínách, v Pákistánu, Myanmaru, Korejské lidově demokratické republice (KLDR), Sýrii, Íránu a dalších zemích, jakož i porušování práv ze strany teroristické organizace Dá'íš.

Dne 3. března 2020 uspořádaly EU a Kanada během 43. zasedání Rady pro lidská práva doprovodnou akci se zvláštním zpravodajem OSN, který představil svou nejnovější zprávu o svobodě náboženského vyznání nebo přesvědčení a genderové rovnosti. Během interaktivního dialogu se zvláštním zpravodajem EU zdůraznila, že je i nadále plně odhodlána důsledně chránit a prosazovat svobodu náboženského vyznání nebo přesvědčení ve všech částech světa, avšak důrazně odmítá používat svobodu náboženského vyznání nebo přesvědčení jako záminku k ospravedlnění porušování lidských práv, včetně porušování práv žen a dívek a příslušníků náboženských menšin či nevěřících a práv osob z důvodu jejich sexuální orientace nebo genderové identity. V průběhu interaktivního dialogu na zasedání Valného shromáždění OSN dne 20. října EU ocenila význam zajištění práva na svobodu náboženského vyznání nebo přesvědčení pro všechny pro úspěšné provedení Agendy pro udržitelný rozvoj 2030. Navíc EU uvítala navrhovaný soubor ukazatelů v zájmu uplatňování mezinárodních standardů v oblasti svobody náboženského vyznání nebo přesvědčení jakožto užitečný nástroj k určení nedostatků v oblasti ochrany a stanovení kroků vedoucích k jejich odstranění v rámci plnění cílů udržitelného rozvoje.

EU zdůraznila, že podporuje mandát zvláštního zpravodaje OSN pro svobodu náboženského vyznání nebo přesvědčení, a aktivně s ním spolupracovala v rámci interaktivních dialogů; rovněž vyzvala třetí země, aby držitelé mandátu vydaly stálé pozvání.

EU aktivně spolupracovala s podobně smýšlejícími státy na pravidelných zasedáních mezinárodní kontaktní skupiny pro svobodu náboženského vyznání nebo přesvědčení (které společně předsedají Kanada a USA). Zvláštní zástupce EU pro lidská práva se zúčastnil 3. ministerské konference věnované podpoře svobody náboženského vyznání nebo přesvědčení, která se konala ve dnech 16. a 17. listopadu v Polsku.

EU v rámci fór OSN nadále spolupracovala s Aliancí civilizací OSN, mimo jiné v rámci ministerského zasedání Skupiny přátel předsednictví Aliance civilizací OSN konaného dne 29. září 2020. U příležitosti 15. výročí Aliance civilizací OSN ujistila EU alianci o své neochvějně podpoře dialogu zaměřeného na posílení vzájemného porozumění a respektu.

ESVČ uspořádala pro diplomaty dva kurzy odborné přípravy věnované lidským právům, mimo jiné svobodě náboženského vyznání nebo přesvědčení. Červnový kurz byl zaměřen na problematiku státu, občanství a náboženské příslušnosti. Zabýval se vazbami mezi aktivním, participativním a inkluzivním občanstvím a náboženstvím a vírou a jeho účelem bylo zamyslet se nad normami, zásadami, strategiemi a aktéry, kteří jsou zapojeni do jednání EU s náboženskými činiteli a aktéry jednajícími na základě víry, spolu s dalšími aktéry občanské společnosti při plnění cílů EU v oblasti zahraniční politiky.

V září ESVČ a švýcarské ministerstvo zahraničních věcí společně uspořádaly pilotní školení zaměřené na výzvy související s tím, jak přistupovat k problematice náboženství a konfliktů v rámci mediace. Školení se soustředilo na konkrétní problematické otázky v jižním Thajsku, Afghánistánu, Jemenu, Sýrii a Iráku a poskytlo soubor koncepčních nástrojů pro analýzu dynamiky na místní úrovni, jakož i metody řešení různých aspektů náboženství při mediaci. Pochopit, jaké místo náboženství zastává, a porozumět odlišným světovým názorům je základním předpokladem pro budování mírumilovných a inkluzivních společností odolných vůči konfliktům.

Budování inkluzivních a odolných společností je jednou z hlavních výzev, které jsou zohledněny ve stávající mnohostranné agendě (Agenda 2030 a istanbulský proces), a nadále usměrňuje řadu iniciativ EU. V roce 2020 zahájila EU projekt nazvaný „**Global Exchange on Religion in Society**“ (Globální dialog o náboženství ve společnosti). Tento projekt zajišťuje platformu, v jejímž rámci mohou náboženští činitelé nebo aktéři jednající na základě víry, jakož i další aktéři občanské společnosti navazovat kontakty a spolupracovat tak na zachování svých společností jako místa vyznačujícího se inkluzivitou a úctou ke každému, kde společné občanství tvoří základ skutečně inkluzivní a odolné společnosti.

Pokud jde o programování, **EU nadále financuje tři regionální projekty na Blízkém východě a v Africe, na něž na období 2018–2022 vyčlenila více než 5 milionů EUR.** Cílem projektů je zlepšit kulturní pluralitu a mezikulturní porozumění v souvislosti s náboženským vyznáním nebo přesvědčením.

Díky zvláštní globální výzvě k podávání návrhů v oblasti svobody náboženského vyznání nebo přesvědčení, která byla zahájena v roce 2017, se v rámci evropského nástroje pro demokracii a lidská práva (EIDHR) provádí šest projektů občanské společnosti. Konečný příspěvek EU činí 5,18 milionu EUR. Projekty se zabývají klíčovými strategickými oblastmi obecných zásad EU z roku 2013, včetně boje proti různým formám diskriminace a násilí na základě náboženského vyznání nebo přesvědčení.

Lidská práva příslušníků menšin

EU i nadále vyzývala všechny státy, aby mimo jiné v rámci mezinárodních fór dodržovaly, chránily a naplňovaly lidská práva příslušníků menšin, jako jsou menšiny národnostní, etnické, náboženské a jazykové.

Dne 7. října 2020 přijala Komise obnovený a posílený strategický rámec EU¹⁰ pro rovnost, začlenění a účast Romů¹¹ do roku 2030. V rámci této nové iniciativy se EU zavázala podporovat rovnost, začleňování a účast Romů v rámci své vnější činnosti, zejména v rámci své politiky v oblasti rozšíření, sousedství a rozvoje a humanitární oblasti. EU nadále podporovala provádění deklarace o integraci Romů v rámci procesu rozšíření EU, kterou v červenci 2019 přijali vedoucí představitelé zemí dotyčného regionu. Provádění se zaměřilo na shromažďování údajů, sestavování rozpočtů zohledňující otázky Romů a mapování bydlení pro Romy v zemích západního Balkánu. EU bude nadále podporovat začleňování Romů prostřednictvím nástroje předvstupní pomoci (NPP III) na období 2021–2027, jakmile bude přijat, a dalších příslušných finančních prostředků EU, jako jsou prostředky poskytované v souvislosti s oživením po pandemii COVID-19 nebo nástroj pro sousedství a rozvojovou a mezinárodní spolupráci (NDICI). EU nadále vyjadřovala znepokojení nad ochranou příslušníků menšin na celém světě, například prostřednictvím prohlášení a politických a lidskoprávních dialogů.

Ve dnech 18. a 19. listopadu 2020 proběhlo virtuální formou 13. zasedání fóra pro problematiku menšin, které bylo věnováno tématu „Nenávistné projevy, sociální média a menšiny“. Fórum se zabývalo výzvami, příležitostmi a možnými způsoby účinného boje proti nenávistným projevům online vůči příslušníkům menšin v souladu se zásadami a právy zakotvenými v Deklaraci OSN o právech příslušníků národnostních, etnických, náboženských a jazykových menšin a v dalších příslušných mezinárodních nástrojích. EU se do diskuse aktivně zapojila a poskytla zásadní náhled na situaci, přičemž se zaměřila na osvědčené postupy a zdůrazňování různých činností, zejména činností prováděných a financovaných Evropskou komisí a Agenturou EU pro základní práva (FRA).

¹⁰ Zastřešující pojem „Romové“ se zde v souladu s terminologií evropských orgánů používá k označení řady různých skupin (jako jsou Romové, Sintové, Kalé, Cikáni, Romaničelové, Beášové, Aškalijové, Egypťané, Jenišové, Domové, Lomové, Romové a Abdalové), aniž by těmto skupinám byla odpírána jejich specifika.

¹¹ [Strategický rámec EU pro rovnost, začlenění a účast Romů, 7. října 2020:
https://ec.europa.eu/info/publications/new-eu-roma-strategic-framework-equality-inclusion-and-participation-full-package_cs](https://ec.europa.eu/info/publications/new-eu-roma-strategic-framework-equality-inclusion-and-participation-full-package_cs).

Genderová rovnost, sexuální orientace a genderová identita, odstraňování sexuálního a genderově podmíněného násilí a pokračující odhodlání angažovat se v otázce sexuálního a reprodukčního zdraví a práv podle nového evropského konsensu o rozvoji

Rok 2020 byl z hlediska genderové rovnosti v celosvětovém měřítku důležitý a zároveň náročný. Své odhodlání působit v oblasti genderové rovnosti EU projevila prostřednictvím celé řady aktivit, zejména kladením většího důrazu na tuto otázku na mnohostranné úrovni a v rámci mezinárodních rozhodovacích fór, rozvíjením společných iniciativ a podporou začleňování genderového hlediska jakožto klíčové strategie pro dosažení genderové rovnosti.

V roce 2020, v kritickém okamžiku, který představuje dopad pandemie COVID-19 na genderovou rovnost a celosvětově stále negativější postoj vůči požívání lidských práv ženami a dívkami, obnovila Evropská komise svůj politický rámec pro genderovou rovnost. V této souvislosti přijala Evropská komise **strategii pro rovnost žen a mužů na období 2020–2025 pro genderově rovnou Evropu a Akční plán EU pro rovnost žen a mužů III (2021–2025) pro genderově rovný svět (GAP III)**. Tento nový akční plán, který přijala Komise v listopadu a který v závěrech předsednictví uvítalo 24 členských států, navrhuje konkrétní priority a opatření. Je z něho zcela zřejmé, jak důležité je začleňování genderové rovnosti a posilování postavení žen do všech oblastí vnější činnosti EU, a vychází z přístupu zohledňujícího genderové aspekty, lidských práv a z meziodvětvového přístupu¹².

Rámcový program pro výzkum a inovace Horizont Evropa na období 2021–2027 přispěje prostřednictvím mezinárodní spolupráce ke společným řešením globálních výzev podporou genderových studií a průřezového výzkumu, přístupu žen k financování výzkumu a jejich účasti na profesní dráze v oblasti výzkumu¹³. Začlenění genderového hlediska do kontextu výzkumu a inovací je obzvláště důležité v souvislosti s připraveností na pandemii COVID-19.

¹² Společné sdělení o Akčním plánu EU pro rovnost žen a mužů III, JOIN(2020) 17 final, 25. listopadu 2020: https://ec.europa.eu/international-partnerships/system/files/join-2020-17-final_cs.pdf.

¹³ Výzvou v souvislosti se začleněním genderového hlediska do dvoustranných a mnohostranných dialogů mezi Evropou a třetími zeměmi týkajících se vědy, technologií a inovací se zabývá projekt [Gender STI](#) financovaný z programu Horizont 2020.

Pomocí tohoto nového politického rámce EU rovněž přispívá k mezinárodním rámcům, jako je plné provádění Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen (CEDAW), současně s Pekingskou deklarací a akční platformou, akčního programu Mezinárodní konference o populaci a rozvoji, jakož i výsledků jejich hodnotících konferencí. Kromě toho přispívá k provádění Agendy 2030 a k dosahování všech cílů udržitelného rozvoje. Součástí celkové reakce EU na Agendu 2030 je Evropský konsensus o rozvoji z roku 2017, který znovu potvrzuje závazek EU prosazovat ve všech svých politikách, iniciativách a oblastech činnosti jako prioritu genderovou rovnost a práva žen a dívek a posílení jejich postavení.

V roce 2020 jsme si připomněli 25. výročí Pekingské deklarace a akční platformy a 20. výročí rezoluce Rady bezpečnosti OSN (č.) 1325. EU využila každou příležitost k zajištění toho, aby mezinárodní společenství zůstalo jednotné a zintenzivnilo úsilí o uskutečnění slibů z Pekingu, zejména v souvislosti s pandemií COVID-19, jelikož pandemie ještě zhoršila již existující genderové nerovnosti a výzvy, jimž ženy a dívky čelí, mimo jiné i pokud jde o účast na politickém životě, domácí násilí a sexuální a reprodukční zdraví a práva.

V březnu se konalo 64. zasedání Komise pro postavení žen. Toto zasedání výše uvedené komise, zasedání na vysoké úrovni v rámci říjnového zasedání Valného shromáždění OSN u příležitosti 25. výročí konference o ženách konané v Pekingu a panel na vysoké úrovni na 43. zasedání Rady pro lidská práva¹⁴ poskytly EU příležitost znovu zdůraznit platnost agendy Peking+25 jakožto nejpokrokovějšího programu týkajícího se prosazování práv žen, který byl kdy na celosvětové úrovni dohodnut. V důsledku onemocnění COVID-19 se tato zasedání konala virtuální nebo hybridní formou, což mělo negativní dopad na účast občanské společnosti a plánované doprovodné akce. Zahajovací akce Fóra generací pro rovnost v Mexiku a ve Francii byly kvůli pandemii COVID-19 odloženy. Komise společně s ostatními lídry akční koalice proti genderově podmíněnému násilí předložila na Valném shromáždění OSN prohlášení na vysoké úrovni o dopadu krize COVID-19 na genderově podmíněné násilí.

¹⁴ <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25611&LangID=E>

Činnost EU v oblasti genderové rovnosti a ochrany a posílení postavení žen v situacích konfliktu se rovněž podílí na jejím provádění agendy žen, míru a bezpečnosti. Politika EU je založena na příslušných rezolucích OSN a je formulována v komplexním přístupu EU k provádění rezolucí 1325 a 1820 o ženách, míru a bezpečnosti z roku 2008. Agenda žen, míru a bezpečnosti se postupně stala významným prostorem spolupráce s partnery. V rámci strategického partnerství EU–OSN byla agenda žen, míru a bezpečnosti i nadále prioritou mírových operací a řešení krizí. Je rovněž součástí spolupráce s NATO a OBSE a je stále více začleňována do dialogů o bezpečnosti se třetími zeměmi.

Téma genderové rovnosti, plného a rovného požívání všech lidských práv ženami a dívkami a posílení jejich postavení bylo důsledně předkládáno v rámci dvoustranných politických dialogů a podvýborů a dialogů a podvýborů v oblasti lidských práv, neformálních pracovních skupin a jednání a konzultací na téma lidských práv s partnerskými zeměmi, často na základě tamní situace v oblasti lidských práv, a byla stanovována konkrétní opatření a cíle. Delegace EU prováděly po celém světě ad hoc činnosti v zájmu plného požívání lidských práv ženami a dívkami v souladu se strategiemi jednotlivých zemí v oblasti lidských práv a demokracie na období 2016–2020, které zahrnovaly genderovou rovnost jako hlavní nebo základní prioritu. Tyto činnosti zahrnovaly mimo jiné politické demarše, veřejná prohlášení, pravidelné konzultace s místními aktéry občanské společnosti, zejména ženskými organizacemi, soukromými nadacemi a soukromým sektorem, osvětové kampaně a propagační akce. Dále se uskutečnily konkrétní iniciativy, jejichž cílem bylo řešit stávající nerovnosti a často zakořeněnou a systémovou vícenásobnou a průnikovou diskriminaci žen a dívek, s cílem odstranit všechny formy sexuálního a genderově podmíněného násilí a prosazovat plné a rovné požívání všech lidských práv ženami a dívkami a posílení jejich postavení a jejich aktivní, svobodnou a smysluplnou účast.

Kolumbijská vláda schválila školu financovanou EU, která má odnaučit ... machismu!

Školy jsou obvykle místem, kde se učí ... ale co když se potřebujeme znovu naučit něco, co jsme se naučili nesprávně?

EU zahájila v Kolumbii projekt státní školy pro odnaučení se sexismu, což je úspěšná digitální kampaň na podporu genderové rovnosti. Tato škola byla součástí větší kampaně s názvem *#IgualdadEs* (španělsky *#Rovnost je*), která běží v Kolumbii v sociálních médiích od ledna 2019. V této kampani jsou propagovány myšlenky a diskuse na téma genderových stereotypů a rolí a současně jsou lidé vyzýváni k tomu, aby se zamysleli nad tím, jak vypadá rovnost v každodenním životě – nebo jak by měla vypadat. Největší výzvou bylo přimět lidi, aby se zamysleli nad rovností v každodenním životě a uznali, že v mnoha situacích může mít spousta lidí, třebaže nevědomky, sexistické postoje.

V této kampani EU spolupracovala s kolumbijskými celebritami, které se zhostily úlohy velvyslanců dobré vůle pro genderovou rovnost a propagovali kampaň tím, že na svých vlastních účtech v sociálních médiích uveřejňovali své fotografie, videa a myšlenky.

V listopadu 2020 zahájila kolumbijská vláda národní strategii proti machismu s cílem přeměnit ji ve skutečný vzdělávací program, který má být realizován v praxi ve spolupráci s místními orgány. To je příkladem toho, jak může být EU v prosazování lidských práv inspirativní.

Kromě toho v březnu 2020, v předvečer Dne žen, uspořádala delegace EU v Černé Hoře ve spolupráci s informačním střediskem EU v Podgorici a střediskem pro práva žen sérii vzdělávacích seminářů věnovaných aktivismu žen na černožských vysokých školách s cílem zvýšit povědomí o klíčových otázkách ohledně práv žen.

Tichomořské partnerství je pětiletý program (2018-2022) na podporu jednotlivců, komunit, organizací občanské společnosti a vlád při řešení problematiky nerovnosti a při předcházení násilí páchanému na ženách a dívkách prostřednictvím transformačního, víceodvětvového přístupu. Zaměřuje se na tři klíčové oblasti činnosti: zpochybňování negativních sociálních norem a praxe (ve formálním a informálním vzdělávání); zvyšování povědomí o ohleduplných vztazích mezi ženami, muži, dívkami a chlapci a jejich genderové rovnosti a o posilování praktického uskutečňování těchto vztahů a rovnosti a zlepšení přístupu osob, které byly vystaveny násilí, k základním službám.

Tichomořské partnerství má za cíl transformovat sociální normy, které umožňují páchaní násilí na ženách a dívkách, tak, aby byl osobám, které byly násilí vystaveny, zajištěn přístup ke kvalitním službám odezvy, a aby se dostalo podpory vnitrostátním a regionálním institucím při plnění jejich závazků v oblasti genderové rovnosti a předcházení násilí páchanému na ženách a dívkách. Prostřednictvím partnerů usiluje o prosazování rovných práv a příležitostí pro všechny obyvatele Tichomoří prostřednictvím inovativních přístupů ke vzdělávání, přístupu k základním službám a rozvoje politik.

Jedním z klíčových úspěchů dosažených v roce 2020 je přijetí souboru zásad osvědčených postupů s cílem zapojit muže a chlapce v celém daném regionu do primární prevence a plánování; pokračující podpora sportovních organizací, pokud jde o to, jak si poradit se zneužíváním mladých hráček a jak usnadňovat oznamování zneužívání; a podpora vypracování fidžijského národního akčního plánu pro předcházení násilí páchanému na ženách a dívkách (2021-2026).

Tichomořské partnerství je zaměřeno na tichomořské ostrovní země a území, například Fidži, Kiribati, Republiku Marshallovy ostrovy, Samou, Šalamounovy ostrovy, Východní Timor, Tongu, Tuvalu a Vanuatu.

Předpokladem podpory dodržování, ochrany a naplňování lidských práv a dosažení genderové rovnosti v zájmu vytvoření mírumilovných, spravedlivých a odolnějších společností je předcházení všem formám násilí páchaného na ženách a dívkách a jejich odstraňování. **Pro činnost EU je i nadále klíčové zaměřovat se na odstraňování sexuálního a genderově podmíněného násilí.** Její význam vzrostl v důsledku bezprecedentního nárůstu sexuálního a genderově podmíněného násilí během pandemie COVID-19, včetně násilí domácího. Jedná se o celosvětový jev, který je velmi rozšířený, nedostatečně oznamovaný a řešený a přehlížený, a to i uvnitř EU. EU je odhodlána využít veškeré své zdroje k tomu, aby sexuálnímu a genderově podmíněnému násilí zabránila a potírala je, aby podporovala a chránila oběti této trestné činnosti a pohnala pachatele za jejich zločiny a násilnické jednání k odpovědnosti. Nadále spolupracuje se svými partnery po celém světě na posilování právních rámců a institucí, podpoře rozvoje a vzdělávání, zlepšování služeb pro osoby, které byly vystaveny násilí, a přístupu obětí ke spravedlnosti, na podpoře organizací, sítí a organizací občanské společnosti bojujících za práva žen, na řešení hlavních příčin násilí a prosazování posilování postavení žen. V květnu 2020 vydala EU společné prohlášení vysokého představitele, místopředsedy Komise Josepa Borrellu, komisařky Jutty Urpilainenové a komisaře Janeze Lenarčiče o ochraně práv žen během pandemie.

Usiluje o posílení právního rámce, vypracování komplexních a integrovaných prováděcích politik, zavedení praktických opatření a přidělování zdrojů s ohledem na genderové aspekty. Rovněž se aktivně zapojuje do různých mnohostranných fór, jako je Rada pro lidská práva a Komise pro postavení žen, s cílem zlepšit poradenství a politické závazky týkající se odstranění všech forem násilí páchaného na ženách a dívkách a zajistit, aby mechanismy OSN v oblasti lidských práv v rámci svých mandátů zohledňovaly genderovou rovnost a odstraňování sexuálního a genderově podmíněného násilí.

V rámci Unie pro Středomoří podporovala EU účast členů této unie na začleňování genderového hlediska do politiky v oblasti práce a zaměstnanosti. V listopadu 2020 zhodnotila konference Women4Mediterranean, jakých úspěchů bylo dosaženo v uplynulých 25 letech, jelikož se konala v době, kdy se připomínalo 25. výročí barcelonského procesu.

Nadace pro lidská práva odhalila ve čtvrti Tambo jihoafrického městečka Tsolo první tabuli označující zóny bez genderově podmíněného násilí v rámci programu

Masibambisane

Městečko Tsolo je jedním z prvních míst, kde byla odhalena tabule označující zóny bez genderově podmíněného násilí a feminicidy v rámci programu Masibambisane Nadace pro lidská práva. V roce 2020 byla v Tsolu znásilněna patnáctiletá žena skupinou 11 mužů. Nadace pro lidská práva v reakci na to navázala partnerství s mládežnickou ženskou organizací „Indlezana Yezwe“ s cílem vytvořit zónu bez genderově podmíněného násilí a feminicidy.

Nadace navrhla v roce 2019 program nazvaný Masibambisane s cílem vybudovat kapacitu místních subjektů pro plnění jejich poslání ohledně genderově podmíněného násilí a feminicidy v Jihoafrické republice. Program se v současné době uskutečňuje na 20 místech ve venkovských a okrajových městských oblastech Jihoafrické republiky. Některá z těchto míst byla hlášena, pokud jde o genderově podmíněné násilí a feminicidu, jako riziková. EU podporovaný model využívá víceodvětvový přístup zohledňující genderovou rovnost, v jehož čele jsou osoby, které byly s těmito jevy konfrontovány.

Dne 25. listopadu se v Bruselu i v misích EU a jednotlivých členských států po celém světě různými způsoby připomínal Mezinárodní den za odstranění násilí páchaného na ženách. Například v Přištině zahájil vedoucí úřadu / zvláštní zástupce EU kampaň 16 dní aktivismu proti genderově podmíněnému násilí a navštívil azylový dům pro oběti domácího a genderově podmíněného násilí financovaný EU. EU a Rada Evropy uspořádaly při této příležitosti společnou akci.

Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí, neboli Istanbulská úmluva, kterou ratifikovalo 21 členských států EU, stanoví soubor standardů pro prevenci násilí, ochranu obětí a zajištění toho, aby byla vyvozena odpovědnost pachatelů, s cílem zajistit všem ženám a dívkám život bez násilí.

EU nadále předcházela všem formám násilí a hrozeb, jimž byly vystaveny obránkyně lidských práv, a řešila je. V roce 2020 byl kladen větší důraz na prevenci a řešení násilí a hrozeb vůči všem ženám, ať již on-line nebo off-line, včetně žen, které se angažují v otázkách genderové rovnosti, míru a spravedlnosti, jako jsou političky, představitelky komunit a ženy angažované v oblasti budování míru.

V průběhu roku 2020 podpořila EU více než 1,5 milionu žen a dívek tím, že jim poskytla služby v oblasti ochrany a péče související s mrzačením ženských pohlavních orgánů. Úsilí v oblasti prevence vykazuje pozitivní dopad; komunity v řadě zemí veřejně oznámily, že od této praxe upouští.

EU podporuje klíčové právní reformy v Súdánu, jako je kriminalizace mrzačení ženských pohlavních orgánů

V roce 2020 přijala prozatímní súdánská vláda několik důležitých právních reforem, jako je kriminalizace mrzačení ženských pohlavních orgánů. Vysoký představitel, místopředseda Komise Josep Borrell a komisařka Jutta Urpilainenová pochválili „súdánskou vládu za tento smělý a historický krok na cestě k plnému uskutečňování práv žen a dívek“ a uvedli, že „Evropská unie je připravena Súdán při provádění tohoto rozhodnutí podporovat“.

Súdán rovněž schválil rozsáhlé změny svého trestního zákoníku, včetně zrušení trestu smrti za odpadlictví, jakož i zrušení omezení pohybu pro ženy cestující s dětmi, které k cestování potřebovaly získání souhlasu mužského poručníka.

V roce 2020 začal v Súdánu fungovat Úřad vysokého komisaře OSN pro lidská práva. Ten hraje klíčovou úlohu při posilování kapacity prozatímní vlády pokročit v programu politických reforem, včetně právních reforem, přechodného soudnictví, ratifikace klíčových úmluv v oblasti lidských práv, jakož i při podpoře činnosti súdánských subjektů občanské společnosti.

V prosinci 2020 přislíbila EU Úřadu vysokého komisaře základní finanční prostředky na období 2021–2022.

V roce 2020 pokračovalo **strategické partnerství EU a OSN ohledně iniciativy Spotlight**. Cílem této iniciativy je v partnerských zemích odstranit všechny formy násilí páchaného na ženách v co nejširším slova smyslu. Patří sem fyzické, psychické, sexuální a ekonomické násilí a diskriminace a jejich další podoby, škodlivé praktiky a vyloučení, jimž jsou vystaveny ženy v různých oblastech soukromého a veřejného života: od svobodného a nezávislého rozhodování o svém sexuálním a reprodukčním životě až po efektivní účast na hospodářských a politických procesech ve svých zemích. Zvláštní důraz se klade na domácí násilí a násilí v rámci rodiny, na sexuální a genderově podmíněné násilí, škodlivé praktiky, feminicidu, obchodování s lidmi a na sexuální a ekonomické (pracovní) vykořisťování. Iniciativa Spotlight se provádí v pěti regionech: Asie, Afrika, Latinská Amerika, Karibik a Tichomoří (s finančními prostředky přesahujícími 400 milionů EUR)¹⁵.

EU vynakládá neustále úsilí na vymýcení obchodování s lidmi ve spolupráci s celou škálou partnerů, včetně Organizace spojených národů. EU nadále prosazuje standardy a zásady Úmluvy OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu a Protokolu o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zejména se ženami a dětmi, jako prvořadé mezinárodní právní nástroje k řešení této trestné činnosti a přispívá k procesu hodnocení provádění uvedené úmluvy a jejích protokolů.

¹⁵ Kromě toho EU přidělila dalších 32 milionů EUR prostřednictvím výzvy k podávání návrhů určené organizacím občanské společnosti. Tato výzva se zaměřovala na země „v zapomenutých krizích“.

V letech 2019 a 2020 vyčlenila EU přibližně 56 milionů EUR na humanitární pomoc v oblasti prevence a reakce na sexuální a genderově podmíněné násilí. V roce 2020 EU pokračovala v provádění svých příslušných humanitárních politik a nástrojů týkajících se genderové a humanitární pomoci, včetně politiky v oblasti genderové rovnosti (2013) a ukazatele pohlaví a věku (2014). V červnu 2020 zveřejnila druhou hodnotící zprávu o ukazateli pohlaví a věku, z níž vyplynulo, že u projektů zahájených v letech 2016 a 2017 zahrnovalo 89 % veškeré humanitární pomoci EU buď „výrazně“ nebo „do jisté míry“ hledisko pohlaví a věku. V průběhu roku byla EU nadále aktivním členem celosvětové iniciativy výzva k přijetí opatření bránících násilí na základě pohlaví při krizových situacích a v červnu 2020 se zúčastnila jejího výročního zasedání. V září 2020 byl na Valném shromáždění OSN oficiálně zahájen plán výzvy k přijetí opatření na léta 2021–2025, a to na akci, kterou uspořádala Kanada, globální lídr iniciativy v letech 2019 a 2020, a již se zúčastnil komisař Janez Lenarčič. Poté EU zaslala své závazky týkající se plánu výzvy k přijetí opatření na léta 2021–2025 Dánsku, které je globálním lídrem iniciativy v letech 2021 a 2022.

Ukončení diskriminace a násilí páchaného na ženách je ústředním bodem regionálního programu na západním Balkáně a v Turecku, jakož i regionálních a dvoustranných programů zemí východního a jižního sousedství. Například:

- program „Ukončení násilí páchaného na ženách na západním Balkáně a v Turecku: uplatňování norem, změna smýšlení“, prováděný orgánem UN Women, má za cíl omezit diskriminaci a násilí páchané na ženách a dívkách a podpořit soulad s mezinárodními právními rámci;
- program ve Východním regionu „EU4Gender Equality: Společně proti genderovým stereotypům a genderově podmíněnému násilí“, společně prováděný orgánem UN Women a Populačním fondem OSN, má za cíl bojovat proti násilí páchanému na ženách a domácímu násilí zvyšováním povědomí a sdílením poznatků a osvědčených postupů o tom, jak řídit preventivní programy v oblasti doloženého násilí zaměřené na pachatele domácího násilí; a

- regionální kampaň na téma „Nulová tolerance vůči násilí páchanému na ženách v Jižním regionu“, kterou zahájila feministická iniciativa v rámci evropsko-středomořského partnerství v regionu Blízký východ a severní Afrika (MENA), jež zřídila mezinárodní pozorovatelskou organizaci zaměřenou na genderově podmíněné násilí.

EU je i nadále plně odhodlána dodržovat, chránit a naplňovat všechna lidská práva a usilovat o úplné a účinné provádění Pekingské akční platformy a akčního programu Mezinárodní konference o populaci a rozvoji, jakož i výsledků jejich hodnotících konferencí a v této souvislosti se bude nadále zasazovat o **sexuální a reprodukční zdraví a práva**. V roce 2020 EU znovu potvrdila, že je odhodlána prosazovat, chránit a uplatňovat právo každého jednotlivce mít plně pod kontrolou záležitosti svého pohlavního života a sexuálního a reprodukčního zdraví a právo o nich svobodně a odpovědně rozhodovat, a to bez diskriminace, nátlaku a násilí.

Ústředním bodem vnější činnosti EU a rozvojové spolupráce zůstal i nadále všeobecný přístup ke kvalitním a cenově dostupným komplexním informacím, výchově a službám v oblasti sexuálního a reprodukčního zdraví, včetně komplexní sexuální výchovy a zdravotnických služeb. V říjnu 2020 zveřejnila EU výzvu k podávání návrhů v celkové výši 30,5 milionu EUR pro země se všeobecnou péčí v oblasti sexuálního a reprodukčního zdraví a práv dospívajících v Africe, zejména dospívajících dívek a dalších dospívajících ve zranitelném postavení. Cílem je zlepšit poptávku po komplexních, integrovaných, cenově dostupných, kvalitních, nediskriminačních a věkově přiměřených informacích a službách v oblasti sexuálního a reprodukčního zdraví a práv v afrických zemích a zlepšit přístup k těmto informacím a službám.

Pandemie COVID-19 významně ovlivnila plánování rodičovství v celosvětovém měřítku. V dubnu 2020 se odhadovalo, že by při omezení volného pohybu osob na 6 měsíců mohlo 47 milionů žen v zemích s nízkými a středními příjmy ztratit přístup k antikoncepci, což by vedlo k dalším 7 milionům neplánovaných těhotenství¹⁶. V zemích účastnících se programu dodávek v rámci Populačního fondu OSN byly domácí zdroje převedeny na zdroje pro reakci na pandemii COVID-19, což vedlo ve 26 zemích k výpadku fungování služeb v oblasti plánování rodičovství a reprodukčního zdraví.

¹⁶ Populační fond OSN, organizace Avenir Health, Johns Hopkins University, Victoria University.

Prostřednictvím Populačního fondu OSN přispěla Evropská komise k dalšímu posílení kapacity vnitrostátních systémů zdravotní péče, pokud jde o řízení dodávek a poskytování služeb v oblasti plánování rodičovství, zdraví matek a prevence HIV, ve 46 zemích s vysokou mírou úmrtnosti matek, nízkou mírou používání antikoncepce a stále více nenaplněnou potřebou plánování rodičovství. Dodávky léčivých přípravků podporujících zdraví matek a antikoncepce měly potenciál předejít odhadovaným 8 milionům nechtěných těhotenství, úmrtí 152 000 dětí a 24 000 matek a 2,3 milionům nebezpečně provedených potratů. V komunitách postižených humanitární krizí v 18 zemích byly rozděny nouzové sady pomůcek pro reprodukční zdraví 2,84 milionům žen a dospívajících dívek nacházejících se ve svízelné situaci.

Dne 27. dubna byl v Addis Abebě podepsán africký regionální program s celkovým finančním krytím ve výši 30 milionů EUR. Ten má dvě různé složky:

- v rámci první složky bude poskytována podpora pro celkovou regionální reakci na řešení problematiky sexuálního a genderově podmíněného násilí, škodlivých tradičních praktik a sexuálního a reprodukčního zdraví a práv (se zaměřením na podporu Komise Africké unie určenou pro její členské státy a další subjekty);
- ze druhé složky bude poskytována podpora pro regionální reakci na prevenci škodlivých praktik se zaměřením na mrzačení ženských pohlavních orgánů a sňatky dětí; tento program navazuje na dva společné programy s Dětským fondem OSN (UNICEF) a s Populačním fondem OSN.

EU se po celém světě **nadále zasazuje o práva LGBTI osob a obránců práv LGBTI osob** a je odhodlána je chránit a umožnit jim požívat všech lidských práv. Vede politické dialogy s partnerskými zeměmi s cílem řešit diskriminaci lesbických žen, gayů, bisexuálních, transgender, nebinárních, intersexuálních a queer (LGBTIQ) osob a dekriminlizovat vztahy osob stejného pohlaví a transgender projevy. EU půjde příkladem například tím, že bude projevovat solidaritu a budovat odolnost při ochraně a podpoře lidských práv lesbických žen, gayů, bisexuálních, transgender, nebinárních, intersexuálních a queer osob po celém světě. Ve strategii pro rovnost LGBTIQ osob¹⁷, kterou přijala v listopadu 2020 Komise, je významná kapitola věnovaná vnější činnosti EU. Týká se činností EU, akčního plánu EU pro lidská práva a demokracii a odkazuje na Akční plán EU pro rovnost žen a mužů III. V tomto směru EU rovněž podporovala činnost OSN.

V roce 2020 podporovaly delegace EU iniciativy na podporu práv LGBTI osob. Dne 17. května delegace rovněž připomněly Mezinárodní den boje proti homofobii, transfobii a bifobii vyvěšením duhové vlajky a uspořádáním komunikačních kampaní. V březnu uspořádala delegace EU v Černé Hoře a Rada Evropy v partnerství s parlamentním výborem pro lidská práva a svobody v černohorském parlamentu konzultační zasedání na podporu jednání o návrhu zákona o registrovaných partnerstvích a na podporu jeho přijetí. K jeho přijetí nakonec došlo v červenci 2020. Tato země je 32. členem OSN, který uznal registrované partnerství párů stejného pohlaví.

Delegace EU v Argentině uspořádala u příležitosti Mezinárodního dne proti homofobii, transfobii a bifobii virtuální diskusi s vládními úředníky, odborníky z oblasti zdravotnictví, vedoucími představiteli občanské společnosti a zástupci velvyslanectví členských států EU a dalších zemí s cílem diskutovat o právech LGBTI osob v Argentině se zvláštním zaměřením na transgenderovou komunitu. Delegace EU využívala ke sdílení zpráv na podporu práv komunity LGBTI rovněž sociální média.

¹⁷ Strategie pro rovnost LGBTIQ osob na období 2020–2025:
https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/lesbian-gay-bi-trans-and-intersex-equality/lgbtiq-equality-strategy-2020-2025_en.

V Nigérii uspořádala delegace EU videokonferenční diskusi s účastníky z tamní LGBTI komunity. Zástupci představili dopad pandemie COVID-19 na komunitu LGBTI osob a na projektové činnosti. V rámci regionálního programu financovaného EU „Out&Proud: rovnost a práva LGBTI osob v jižní Africe“, prováděného v Zimbabwe, Svazijsku a Malawi, se v prosinci konala konference o právech LGBTI osob v Jihoafrickém společenství pro rozvoj. Zaměřila se na dekriminizaci a v jejím rámci se uskutečnila rovněž jednání s jednotlivými zeměmi, do nichž se zapojilo všech 11 zemí Jihoafrického společenství pro rozvoj, jakož i panelové diskuse o prioritách dárců v oblasti financování.

Činnosti v oblasti práv LGBTI osob vyvíjely v průběhu roku některé delegace EU i při jiných příležitostech. EU se v říjnu 2020 zúčastnila tchajwanského týdne hrdosti (Pride Week). Úřad EU koordinoval účast členských států EU a podobně smýšlejících zemí na tchajwanském pochodu hrdosti, jehož se zúčastnilo více než 100 000 lidí. Během téhož měsíce se úřad EU na Tchaj-wanu zúčastnila panelové diskuse o politikách a diplomacii týkajících se LGBTI osob, kterou uspořádala nadace Workplace Pride, při níž se diskutovalo o tom, jak diplomatické služby EU a členských států podporují začleňování LGBTI osob na pracovišti a prostřednictvím veřejné diplomacie. Tento týden oslav byl v kontextu celosvětové pandemie COVID-19 zlatým hřebem: Tchaj-wan byl jedním z mála míst, kde pochod v roce 2020 neproběhl ve virtuálním formátu.

Obhájci ve Východním Timoru přivádějí osoby ve zranitelném postavení do čela reakce na pandemii COVID-19.

Navzdory pokroku v oblasti práv LGBTI osob ve Východním Timoru se stále ještě vyskytuje nesmírně silná diskriminace LGBTI osob v rodinném, společenském a institucionálním prostředí. Organizace občanské společnosti a aktivisté v oblasti lidských práv se tuto situaci snaží řešit tak, že se vytrvale angažují v zajišťování toho, aby tato marginalizovaná skupina nebyla opomíjena.

Přední zastánkyní práv LGBTI osob je aktivistka v oblasti lidských práv Laura Afonsová de Jesus. Je výkonnou ředitelkou organizace CODIVA (sítě zastřešující LGBTI osoby ve Východním Timoru) a aktivní členkou národní referenční skupiny občanské společnosti v rámci iniciativy EU–OSN Spotlight. Aktivismus v komunitě mobilizovala Laura Afonsová tím, že hraje hlavní úlohu ve východotimorském podpůrném hnutí BuiMau a jako jedna z mála žen v zemi stojí v čele obce (aldeia).

Uprostřed krize COVID-19 jsou příslušníci LGBTI komunity psychicky a finančně mnohem zranitelnější. „Pandemie způsobila finanční problémy a ovlivnila schopnost LGBTI osob zajistit si základní potřeby, zejména v případě těch, kteří žijí sami a jsou závislí na druhých. Pokud jsou izolovaní a žijí doma se svou rodinou, mohou být vystaveni větší míře násilí, jestliže jejich identita není plně akceptována. Mohou být nuceni chovat se tak, jak to od nich očekává jejich rodina, a pokud jsou proti tomu, může to vyvolávat napětí a násilí.“

V reakci na zvýšené riziko domácího násilí v důsledku pandemie COVID-19 vypracovala iniciativa EU–OSN Spotlight společně s národní referenční skupinou občanské společnosti sdělení, v němž se uznává, že LGBTI komunita je vystavena násilí, a prosazují se inkluzivní reakce, v nichž nebudou LGBTI osoby čelící zneužívání ze strany své rodiny a příslušníků komunity opomíjeny. Další příležitosti posílit společenské normy prosazující rovnost a ukončit stigmatizaci nabízí Mezinárodní den proti homofobii, transfobii a bifobii.

Práva dítěte

Při vnější činnosti EU byly nadále uplatňovány obecné zásady v oblasti prosazování a ochrany práv dítěte¹⁸, v nichž se zdůrazňuje mimo jiné význam rozvoje kvalitní alternativní péče o děti a poskytování odpovídající podpory dětem k účasti na životě komunity a k přístupu k běžným službám. Kromě toho delegace EU určily, jakými způsoby posilovat systémy na ochranu dítěte v zemích, v nichž působí.

EU je nadále odhodlána zabývat se sociálními normami a škodlivými praktikami. Nový akční plán GAP III, který Komise přijala v listopadu a který v závěrech předsednictví uvítalo 24 členských států, se zabývá právy dívek, zejména tím, že vyzývá k **potírání škodlivých praktik, jako je mrzačení ženských pohlavních orgánů, dětské, předčasné a nucené sňatky a interrupce na základě pohlaví plodu**. Dne 27. dubna byl v Addis Abebě podepsán africký regionální program Spotlight s celkovým rozpočtem ve výši 30 milionů EUR. Z jedné z jeho dvou složek se podporují regionální opatření k zamezení škodlivým praktikám, zaměřená konkrétně na mrzačení ženských pohlavních orgánů a na dětské sňatky. Tato složka představuje pokračování dvou společných programů s fondem UNICEF a s Populačním fondem OSN, které byly zavedeny s cílem potírat mrzačení ženských pohlavních orgánů a dětské sňatky. V srpnu přijala Komise rozhodnutí podpořit pokračování globálního programu zaměřeného na prevenci upřednostňování synů a na interrupce na základě pohlaví plodu: zlepšení poměru pohlaví při narození na Kavkaze (2 miliony EUR). Tento krok posílí úsilí o fakticky podložené vnitrostátní politiky a programy zaměřené na řešení problematiky upřednostňování synů a genderových nerovností v Arménii, Ázerbájdžánu a Gruzii, což vede k interrupcím na základě pohlaví plodu. Z grantu na provozní náklady (2017–2020) v rámci programu Práva, rovnost a občanství financovala EU činnosti zaměřené na ukončení mrzačení ženských pohlavních orgánů. Jejich cílem bylo posílit zapojení a kapacitu tvůrců politik a rozhodovacích orgánů, odborníků a dalších zúčastněných subjektů, pokud jde o boj proti mrzačení ženských pohlavních orgánů, podporu provádění mezinárodních závazků a zachování úlohy EU jakožto klíčového aktéra celosvětového hnutí proti mrzačení ženských pohlavních orgánů v kontextu Agendy 2030. EU vypracovala program v hodnotě 13 milionů EUR nazvaný „Kvalitní alternativní péče o děti a deinstitucionalizace“, v jehož rámci se realizuje pět projektů v Arménii, Burundi, Kambodži, Gruzii a Myanmaru.

¹⁸ https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eu_guidelines_rights_of_child_2017.pdf

V roce 2020 spolupracovala EU s fondem UNICEF v Egyptě na provádění programu nazvaného „Rozšíření přístupu ke vzdělávání a ochrana ohrožených dětí“ ve výši 30 milionů EUR, jehož cílem je zlepšit přístup dětí ve zranitelném postavení do komunitních škol a dětí s postižením do základních škol, jakož i posílit mechanismus na ochranu dítěte obecně.

V Albánské republice financovala EU projekt „Posilování občanské společnosti za účelem prevence a ochrany dětí před zneužíváním a násilím“. V rámci tohoto projektu realizovaného v sedmi obcích získalo podporu 15 organizací občanské společnosti prostřednictvím systému kaskádových grantů na provádění projektů týkajících se ochrany dítěte. Díky úzké spolupráci mezi přijímajícími organizacemi a odděleními pro ochranu dítěte na místní úrovni byly posíleny místní mechanismy na ochranu dítěte, což napomohlo v procesu monitorování nedávno schváleného zákona o právech a ochraně dítěte.

Společně s fondem UNICEF zahájila EU společný program zaměřený na migrující děti nazvaný „EU prosazuje v celosvětovém měřítku osvědčené postupy v zájmu migrujících dětí“, jehož cílem je posílit systémy ochrany dítěte a poskytnout alternativní možnosti péče s důrazem na alternativy v rámci komunity a rodiny v Mexiku, Salvadoru, Jihoafrické republice a Zambii. V rámci tohoto projektu se na základě empirických důkazů a údajů rovněž budou dokumentovat a sdílet osvědčené postupy s cílem využívat tyto alternativní možnosti péče namísto zajišťovacích zařízení pro migranty.

EU se snažila zmírnit škodlivý dopad pandemie COVID-19 na děti. V srpnu podepsala EU projekt v hodnotě 10 milionů EUR na řešení problémů ochrany dítěte, které se objevily a zhoršily v souvislosti pandemií COVID-19, v Etiopii, Keni, Mali, Senegal a Ugandě prostřednictvím programu iniciativy Joining Forces (Spojit síly), což je koalice nevládních organizací. Cílem těchto opatření je řešit bezprostřední potřeby dětí v oblasti ochrany posilováním místních systémů ochrany a reakce; zlepšováním ochrany dětí žijících ve stabilních rodinách, komunitách a zařízeních; zlepšováním schopnosti dětí předcházet násilí páchanému na nich a reagovat na ně; a zintenzivněním učení a sdílení poznatků o přístupech v oblasti ochrany dítěte v průběhu krize způsobené pandemií COVID-19 a během fáze oživení.

V roce 2020 vyčlenila Komise přibližně 93 milionů EUR na činnosti v oblasti ochrany dětí v humanitárním kontextu. Kromě obecných opatření v oblasti ochrany, jako je prosazování zájmů, budování kapacit a sdílení informací, zahrnovala tato opatření rovněž podporu prostorů vhodných pro děti, psychosociální podporu, předcházení násilí a reakci na ně, podporu dětí bez doprovodu a dětí odloučených od rodiny nebo dětí spojených s ozbrojenými silami a skupinami.

Trampoty opuštěného dítěte v Kyrgyzstánu

Aibekovi je teprve 15 let, ale už toho musel v životě hodně překonat. Je jedním ze 120 000 dětí, které opustili migrující rodiče. Život bez rodičovské péče měl na něj obrovský dopad: stranil se jiných lidí, prožíval úzkosti, frustraci a strach. Krize COVID-19 s sebou přinesla pro Aibeka další rizika. Aibekovi přišlo na pomoc k zajištění jeho práv Středisko pro rozvoj a ochranu zranitelných skupin obyvatelstva s podporou fondu UNICEF v rámci projektu EU „Ochrana dětí postižených migrací“. Ve spojení a ve spolupráci s oddělením péče o rodinu a děti byl identifikován jako dítě bez rodičovské péče a byly použity odpovídající prostředky nápravy. Psycholožka pracující v rámci uvedeného projektu k tomu řekla: „Když jsem začala s Aibekem pracovat, vnímala jsem, že se cítí osamělý, nejistý a zmatený. Musela jsem mu několikrát zavolat, než se otevřel a začal hovořit o svých obavách a o tom, jakou potřebuje oporu. Moje úsilí se vyplatilo a Aibek mi začal důvěřovat a nedávno jsme se sešli osobně. Díky naší podpoře získal Aibek více sebedůvěry a naučil se důvěřovat lidem.“

Psychologové byli školeni k tomu, aby naslouchali, nabízeli dětem a dospívajícím jako Aibek oporu a radu, pomáhali jim překonat obtíže související s pandemií COVID-19 a lépe se integrovat do svých komunit. Opatrovníci a dočasně pečující osoby byli poučeni o tom, jak se věnovat dětem bez rodičovské péče, jak rozpoznat možné známky deprese nebo úzkosti, jak v takových případech náležitě reagovat a jak budovat správné komunikační kanály. V rámci projektu byl Aibekův případ postoupen obvodnímu oddělení pro sociální rozvoj, aby mu byla poskytnuta potřebná pomoc i nad rámec aktivit souvisejících s pandemií, včetně zaregistrování oficiálního opatrovnictví a přístupu ke všem službám. Díky podpoře EU rozšířil UNICEF svoji velmi potřebnou podporu na více než 1 200 dětí a každému z nich zajistil odpovědnou dospělou osobu, která by jim byla k dispozici a bránila jejich zájmy.

Migrace a mobilita – migranti, uprchlíci a žadatelé o azyl

Také v roce 2020 byly ústředními body politik EU v oblasti azylu a migrace ochrana a dodržování lidských práv a základních svobod. V souladu se závěry Rady o globální reakci týmu Evropa na COVID-19¹⁹ EU nadále podporovala **přístup založený na lidských právech, zaměřený na osoby ve zranitelném postavení**. I během pandemie COVID-19 prosazuje EU soulad s Listinou základních práv EU, s mezinárodními závazky v oblasti lidských práv podle mezinárodního práva a se stávajícími politickými a legislativními rámci.

V úzké spolupráci se svými členskými státy, partnerskými zeměmi, mezinárodními organizacemi, občanskou společností a místními komunitami pokračovala EU v opatřeních na ochranu práv uprchlíků a vnitřně vysídlených osob, a to jak na svém území, tak i za svými hranicemi. EU se v prvé řadě zabývala zejména problémy v oblasti lidských práv spojenými s převaděčstvím migrantů, porušováním lidských práv v souvislosti s obchodováním s lidmi a hlavními příčinami toho, proč lidé opouštějí své domovy. Důležité složky týkající se identifikace obětí obchodování s lidmi a vzdělávání soudců v oblasti ochrany práv obětí při rozhodování o případech obchodování s lidmi má především regionální program nazvaný „Rozbíjení zločineckých sítí působících v severní Africe, zapojených do převaděčství migrantů a obchodování s lidmi“, který realizuje Úřad OSN pro drogy a kriminalitu (UNODC).

Klíčovým prvkem migrační politiky EU bylo i nadále budování silných partnerství se zeměmi původu, tranzitu a s cílovými zeměmi, jakož i úsilí o vytvoření komplexního a vyváženého rámce pro spolupráci s partnery. Na základě tohoto komplexního přístupu předložila Komise dne 23. září 2020 jakožto „nový začátek“ pro EU návrh **nového paktu o migraci a azylu**.

¹⁹ Závěry Rady o globální reakci týmu Evropa na COVID-19 ze dne 8. června 2020: <https://www.consilium.europa.eu/media/44347/team-europe-ccs-200608.pdf>.

Navrhovaný pakt se zabývá vnitřním i vnějším rozměrem migrační politiky EU. Pokud jde o vnější rozměr, navrhuje pakt upevnění a posílení spolupráce se třetími zeměmi na základě přístupu založeného na individuálně uzpůsobených partnerstvích se zeměmi původu a tranzitu, aby bylo možné se angažovat na regionální a mnohostranné úrovni a úzce spolupracovat s mezinárodními organizacemi a občanskou společností. V paktu se zdůrazňuje, že je naléhavě nutná ochrana základních práv, což vyžaduje účinnou migrační politiku. Z toho vyplývá, že je třeba bojovat proti diskriminaci a pracovnímu vykořisťování.

V paktu se uznává, že na migračních trasách je velké riziko obchodování s lidmi, přičemž obzvláště ženám a dívkám hrozí, že se stanou oběťmi obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování nebo jiných forem genderově podmíněného násilí. Vyššímu riziku obchodování s lidmi a vykořisťování jsou na migračních trasách do EU i uvnitř EU vystaveny rovněž migrující děti, zejména pak migrující děti bez doprovodu²⁰. Síť obchodníků s lidmi zneužívají azylová řízení a přijímací střediska využívají k vyhledávání potenciálních obětí. V tomto ohledu se v novém paktu o migraci a azylu zdůrazňuje, že je třeba zaměřit se na včasnou identifikaci potenciálních obětí ze třetích zemí.

Trvalý závazek EU poskytovat mezinárodní ochranu je hluboce zakořeněný v mezinárodním právu a v evropských hodnotách. Od roku 2015 bylo do EU v rámci programů pro dobrovolné znovusídlování financovaných EU přesídleno více než 70 000 osob potřebujících mezinárodní ochranu. V reakci na výzvu Komise přislíbily členské státy EU na rok 2020 téměř 30 000 míst pro přesídlení. Vzhledem k problémům v souvislosti s pandemií COVID-19 prodloužila Komise prováděcí období, jež se na přislíbená místa vztahuje, z roku 2020 i na rok 2021.

V průběhu roku pomáhala EU zemím, které přijaly velký počet uprchlíků a vysídlených osob, podporou ochrany a přístupu k základním službám a zlepšením přístupu na trh práce. Prohlášení EU a Turecka z roku 2016 odráželo hlubší angažovanost a dialog s Tureckem, včetně podpory Turecka v jeho úsilí o přijetí přibližně 4 milionů uprchlíků. Nástroj pro uprchlíky v Turecku (6 miliard EUR) nadále reagoval na základní potřeby milionů uprchlíků. V červenci 2020 se EU rozhodla tento nástroj prodloužit i na rok 2021 a věnovala 485 milionů EUR na další poskytování humanitární pomoci, naplňování základních potřeb více než 1,7 milionů uprchlíků a na školní docházku pro více než 600 000 dětí.

²⁰ Třetí zpráva Evropské komise o pokroku dosaženém v oblasti boje proti obchodování s lidmi (2020), COM(2020) 661 final a SWD(2020) 226 final.

Regionální svěřenský fond EU zřízený v reakci na krizi v Sýrii (fond Madad) od svého založení v roce 2014 dosáhl částky 2,2 miliardy EUR. Pokrývá programy v oblasti vzdělávání, zdrojů obživy, zdraví, socioekonomické podpory, vodohospodářské infrastruktury a infrastruktury pro nakládání s odpady, které jsou přínosem pro uprchlíky i jejich hostitelské komunity. Více než 2 miliardy EUR z tohoto fondu bylo přiděleno na více než 90 projektů pro prováděcí partnery svěřenského fondu přímo v terénu, ke kterým má nyní přístup více než 7 milionů příjemců.

EU nadále podporovala migranty, nuceně vysídlené osoby i hostitelské komunity v Asii a na Blízkém východě. V srpnu 2020 se EU stala členem základní skupiny platformy na podporu strategie řešení problematiky afghánských uprchlíků, kterou založily Pákistán, Írán, Afghánistán a Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky. EU bude této platformě předsedat v roce 2021. Cílem platformy je mobilizovat zdroje a politickou podporu pro trvalá řešení afghánské krize spojené s vysídlováním. Od roku 2017 uvolnila EU více než 600 milionů EUR na humanitární a rozvojovou pomoc zaměřenou konkrétně na řešení základních potřeb a nalezení trvalých řešení čtyřicet let trvající afghánské krize spojené s vysídlováním v Afghánistánu, Íránu a Pákistánu. Podpora EU zahrnuje ochranu dětí, udržitelné opětovné začlenění vnitřně vysídlených osob a navrátilců, rovný přístup k základním službám, příležitosti pro jednotlivce a posílení postavení komunit.

V rámci složky ochrany regionálního programu rozvoje a ochrany pro severní Afriku a oblast Afrického rohu bylo od roku 2016 v rámci Azylového a migračního fondu schváleno více než 50 projektů (94,5 milionu EUR). Mezi hlavní činnosti patří registrace, určení postavení uprchlíka, nalézání trvalých řešení a přímá pomoc žadatelům o azyl a uprchlíkům, ochrana migrujících dětí, jakož i iniciativy zaměřené na budování kapacit na podporu vlád států, nevládních organizací a organizací občanské společnosti. Zaměřuje se zejména na standardy v oblasti lidských práv, mezinárodní ochranu a služby pro zranitelné migranty a uprchlíky.

Dne 6. září 2019 byl zahájen v Kolumbii ve městech Barranquilla a Cúcuta/Villa del Rosario, v Peru v Limě, v Ekvádoru v Quito a v Dominikánské republice v Santo Domingu, jakožto v pilotních oblastech, projekt „Inkluzivní města, komunity solidarity“. Prováděním tohoto projektu byly pověřeny: Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR), Mezinárodní organizace pro migraci (IOM) a Program OSN pro lidská sídla, ve spolupráci s EU. K jeho činnostem patřilo zřizování informačních středisek pro migranty, zavádění opatření proti xenofobii a posilování společenských organizací.

Boj během pandemie COVID-19: příběh Farhada Ahmada

Farhad Ahmad (28) žil 19 let v Íránu jako uprchlík. V únoru 2020, když v Íránu došlo v důsledku pandemie COVID-19 k omezení volného pohybu osob, ztratil Farhad zaměstnání a byl nucen vrátit se se svou rodinou do Afghánistánu. Poté, co se zaregistroval v příhraničním městě Islam Quala, byl odkázán na program ochrany Mezinárodní organizace pro migraci (IOM) a obdržel finanční pomoc na nákup potravin a léků k uspokojení bezprostředních potřeb rodiny. Rovněž byl informován o projektu IOM určeném na pomoc pro účely opětovného začlenění a rozvoje v Afghánistánu financovaném z prostředků EU. Terénní pracovníci projektu v Mazar Sharief jej uvedli do firmy na výrobu obuvi Bashir Ahmad Sidiqi. Farhad, který pracoval v Íránu pouze jako nekvalifikovaný dělník, se tu vyučil obuvníkem: „Mám radost, že mám zaměstnání, a hlavně jsem rád, že v práci získávám nové dovednosti.“ Nyní Farhad doufá, že si založí vlastní firmu.

Projekt na pomoc pro účely opětovného začlenění a rozvoje v Afghánistánu se uskutečňuje v osmi afghánských provinciích s vysokým počtem navrátilců (Baghlán, Balch, Herát, Kábul, Kandahár, Kúnar, Laghmán a Nangarhár). Všímá si ekonomických, společenských a psychosociálních aspektů opětovného začleňování na individuální úrovni i na úrovni komunity.

Dalším případem, kdy při rozhodování o přednostní intervenci EU ve prospěch nuceně vysídlených osob hrála důležitou úlohu problematika lidských práv, je rohinská krize. EU rovněž poskytovala vládám partnerských zemí v daném regionu technickou pomoc zohledňující lidská práva v otázkách, jako jsou migrační politiky a předcházení obchodování s lidmi a převaděčství migrantů a boj proti této trestné činnosti. Také podporovala úsilí o regionální koordinaci. Například se zúčastnila meziregionálního dialogu o migraci známého jako budapešťský proces.

V březnu 2020 zdůraznila Komise ve sdělení nazvaném „Na cestě ke komplexní strategii pro Afriku“ význam udržování partnerství s Afrikou za účelem zajištění vyrovnaného, soudržného a komplexního přístupu k migraci a mobilitě. Doporučila, aby EU a Afrika navázaly na provádění opatření v rámci pěti složek společného Vallettského akčního plánu (2015), spolupracovaly v rámci chartúmského a rabatského procesu a rozšířily spolupráci s Africkou unií v oblasti migrace. Afrika a EU potřebují vyvážený, soudržný a komplexní přístup k migraci a mobilitě, který by se řídil zásadami solidarity, partnerství a sdílené odpovědnosti v souladu s kompetencemi EU a jednotlivých států a byl založen na dodržování lidských práv a mezinárodního práva.

Nouzový svěřenský fond EU pro Afriku ve výši více než 5 miliard EUR umožnil EU a africkým partnerům rychlejší a flexibilnější spolupráci v oblasti Sahelu a Čadského jezera, Afrického rohu a v regionu severní Afriky, kde jsou lidská práva migrantů a násilně vysídlených osob obzvláště ohrožena. Do konce roku 2020 bylo v rámci fondu realizováno 256 akcí sestávajících z 689 jednotlivých projektů.

Společná iniciativa EU a IOM týkající se ochrany a opětovného začleňování migrantů

Společná iniciativa EU a IOM týkající se ochrany a opětovného začleňování migrantů zřízená v prosinci 2016 a financovaná z nouzového svěřenského fondu EU pro Afriku je prvním komplexním programem na záchranu životů a ochranu migrantů na nejdůležitějších migračních trasách v Africe a na pomoc jim určenou. **Od zahájení své činnosti v dubnu 2017 pomohla společná iniciativa EU a IOM více než 86 600 migrantů, zachránila 26 400 migrantů uvízlých na Sahaře a poskytla pomoc pro účely opětovného začlenění více než 100 400 migrantů,** kteří se rozhodli vrátit do svých zemí původu, a pomohla jim k bezpečnému a důstojnému opětovnému začlenění. Program lepšího řízení migrace pro oblast Afrického rohu, spolufinancovaný z nouzového svěřenského fondu EU pro Afriku, podpořil ve své první fázi více než 18 200 obětí obchodování s lidmi a migrantů ve zranitelném postavení tím, že jim poskytl služby ochrany, jako je ubytování, základní služby a poradenství.

EU se nadále zasazovala o podporu migrantů a uprchlíků, kteří uvízli v Libyi, a snažila se jim pomáhat, mimo jiné i v rámci třístranné pracovní skupiny Africké unie, Evropské unie a OSN. Díky činnosti této pracovní skupiny a podpoře svěřenského fondu EU pro Afriku se od roku 2017 uskutečnilo 53 000 dobrovolných humanitárních návratů a bylo evakuováno více než 5 800 osob potřebujících mezinárodní ochranu, mimo jiné i prostřednictvím mechanismů nouzového tranzitu v Nigeru a Rwandě. Pomoc byla nadále poskytována i v místech vylodění a v zajišťovacích zařízeních, pokud byl možný přístup, podpora byla poskytována hostitelským komunitám a byly prosazovány alternativy k zajištění.

Projekt „Safe and Fair: Uplatňování práv a využívání příležitostí migrujících pracovníc v regionu Sdružení národů jihovýchodní Asie (ASEAN)“

In Asia, the project ‘Safe and Fair: Realizing women migrant workers’ rights and opportunities in the Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) region’, part of the EU-UN Spotlight Initiative²¹ to eliminate violence against women and girls, has been advocating strongly since 2017 for a human rights-based and gender-sensitive approach to labour migration in the ASEAN region. Tento projekt s rozpočtem ve výši 25 milionů EUR je prováděn na základě partnerství mezi Mezinárodní organizací práce a UN Women a jeho cílem je zajistit, aby pracovní migrace byla pro všechny ženy v regionu ASEAN bezpečná a spravedlivá. Mezi hlavní výsledky dosažené v roce 2020 patří budování kapacit pro 3 200 zúčastněných subjektů zabývajících se právy migrujících pracovníc a poskytování psychologických, právních, zdravotních a sociálních služeb 30 350 migrujícím pracovnícím v celém regionu.

²¹ Iniciativa Spotlight: <https://spotlightinitiative.org/>.

EU se významnou měrou podílí na reakci na venezuelskou migrační krizi. Od roku 2018 uvolnila více než 319 milionů EUR na humanitární, mírovou a rozvojovou činnost, která regionální dopady venezuelské krize řeší. Dne 26. května 2020 se na virtuální Mezinárodní dárcovské konferenci na podporu venezuelských uprchlíků a migrantů v zemích tohoto regionu shromáždilo více než 2,53 miliardy EUR, včetně 144,2 milionů EUR formou grantů z finančních prostředků EU a 400 milionů EUR v podobě půjček od Evropské investiční banky. Finanční prostředky jsou určeny na potravinové zabezpečení, zdroje obživy, zdraví, vodu a hygienu a socioekonomickou integraci venezuelských uprchlíků a migrantů (včetně boje proti xenofobii). Část finančních prostředků se ve Venezuele použije na ochranu lidských práv a obránců lidských práv.

Rovněž byly vyčleněny značné zdroje v rámcovém programu EU pro výzkum a inovace (2014–2020) Horizont 2020, a to prostřednictvím víceleté výzvy, jejímž cílem je vypracovat fakticky podložená doporučení pro celosvětovou a evropskou politiku týkající se migrace státních příslušníků třetích zemí, jakož i inovativní řešení (s využitím informačních a komunikačních technologií) pro úspěšnou integraci migrantů do evropských hostitelských společností při plném respektování kompetencí EU a jednotlivých států. Probíhající projekty rovněž podpoří lepší reakce na mezinárodní ochranu uprchlíků, řešení problematiky nuceného vysídlování i prosazování přesnějších diskurzů ve větší míře založených na faktech a přizpůsobených strategií, s cílem rozptýlit obavy v hostitelských komunitách. Na 34 projektů, do nichž se zapojilo přes 400 účastníků, bylo přiděleno více než 100 milionů EUR²².

EU v rámci svých vnitřních i vnějších reakcí na pandemii COVID-19 usiluje o zmírnění dopadu pandemie na migraci. V této souvislosti je EU i nadále odhodlána prosazovat mezinárodní spolupráci a mnohostranná řešení a podporuje úsilí generálního tajemníka OSN koordinovat reakce na úrovni OSN. V rámci své globální reakce, na niž bylo vyčleněno 40,5 miliardy EUR a která je prováděna prostřednictvím přístupu tým Evropa, se EU soustředí na skupiny obyvatel, jež byly zranitelné již dříve.

²² Veškeré relevantní údaje jsou k dispozici v databázi [CORDIS](#).

1.2 POSÍLENÍ POSTAVENÍ JEDNOTLIVCŮ

Posílení postavení žen

Je důležité zajistit, aby všechny ženy, včetně žen s nestandardním zaměstnáním a žen samostatně výdělečně činných, měly přístup k přiměřené a vhodné sociální ochraně na rovnoprávném základě s muži, přičemž jednou z možností, jak toho dosáhnout, je prosazovat stanovení práv (např. důchodových) v průběhu jejich života. EU i nadále zdůrazňovala, že pro usnadnění přístupu žen na trh práce je třeba odstranit diskriminační právní předpisy, negativní sociální normy a genderové stereotypy (např. při volbě vzdělání, povolání a odvětví), jakož i ekonomické a sociokulturní faktory, které ženy od práce odrazují, jako například kulturně zakotvené rozdělení péče a domácích prací mezi muže a ženy. Kromě toho je nezbytné podporovat koncept rovnováhy mezi pracovním a soukromým životem. V souladu se zásadou stejného odměňování pracujících mužů a žen za práci stejné hodnoty EU spolu s mezinárodními partnery rovněž prosazovala účinné provádění úmluvy Mezinárodní organizace práce (MOP) č. 100 o stejném odměňování z roku 1951.

EU například udělila ženským organizacím občanské společnosti v Republice Srbsko granty, jejichž cílem je posílit postavení žen na trhu práce, podpořit ženy ve venkovských oblastech a prosazovat podnikání žen.

Posílení postavení dětí a mládeže

EU usiluje o zajištění toho, aby se děti a mládež smysluplně účastnily rozhodovacích procesů v záležitostech, které se jich přímo dotýkají. V roce 2020 EU zapojila děti do procesu konzultací s cílem vypracovat strategii týkající se práv dítěte, jež má být přijata na jaře 2021. Na specializovaný online dotazník odpovědělo více než 10 000 dětí ve věku 11–18 let. K tomuto procesu přispělo Evropské fórum pro práva dítěte 2020, které se konalo ve dnech 29. září až 1. října. Jako moderátoři, řečníci a zpravodajové se fóra zúčastnily děti z 18 zemí z celého světa. Doporučení formulovaná během tohoto fóra se zohlední při přípravě strategie.

V roce 2020 měl velmi významnou roli program Erasmus+, pokud jde o podporu budování kapacit, projekty zaměřené na posílení postavení mladých lidí po celém světě a příležitosti k jejich mobilitě ve vzdělávání, jakož i virtuální výměny mládeže v Evropě a například v jižním Středomoří.

EU a UNICEF zavedly U-Report, internetový nástroj pro zasílání zpráv prostřednictvím sociálních médií a systém shromažďování údajů, jenž má zlepšit zapojení veřejnosti, informovat vedoucí představitele a podpořit pozitivní změny. V současné době program využívají 3 miliony účastníků ve 41 zemích, a to i v řadě zemí zapojených do iniciativy Spotlight.

Děti a mladí lidé se rovněž podíleli na navrhování politik týkajících se jejich bezpečnosti a dobrých podmínek v internetovém prostředí. U příležitosti Dne bezpečnějšího internetu 2020 vypracovala skupina ambasadorů mládeže „Příslib mládeži pro lepší internet“ (*Youth Pledge for a Better Internet*)²³. Cílem bylo zajistit, aby online platformy a služby byly ve vztahu k dětem a mladým lidem více uzpůsobené jejich věku a inkluzivnější. Za aktivní účasti mladých lidí probíhala v průběhu roku řada konzultací, jejichž výsledkem bylo provádění šesti projektů vedených společnostmi z daného odvětví v rámci „Aliance pro lepší ochranu nezletilých na internetu“²⁴. Průběžné výsledky byly představeny na Fóru pro bezpečnější internet 2020²⁵, jehož se aktivně účastnily děti se zdravotním postižením, které sdílely své zkušenosti a doporučení ohledně toho, jak pro děti a mladé lidi vytvořit inkluzivní digitální prostředí. Konečné výsledky projektů budou představeny u příležitosti Dne bezpečnějšího internetu 2021.

²³ Příslib mládeži pro lepší internet: <https://www.betterinternetforkids.eu/policy/youth-pledge-for-a-better-internet>.

²⁴ „Aliance pro lepší ochranu nezletilých na internetu“ je samoregulační iniciativa, jejímž cílem je zlepšit online prostředí pro děti a mladé lidi: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/alliance-better-protect-minors-online>.

²⁵ Fórum pro bezpečnější internet: <https://www.betterinternetforkids.eu/en/practice/articles/article?id=6759566>.

EU podporuje digitální gramotnost, aby dětem umožnila vyhledávat spolehlivé informace online. Síť center pro bezpečnější internet financovaná z prostředků EU vedla během pandemie COVID-19 osvětovou kampaň²⁶, a to prostřednictvím platformy [betterinternetforkids.eu](https://www.betterinternetforkids.eu) rovněž financované EU, a nadále provozovala linky důvěry na podporu mladých uživatelů internetu čelících online rizikům a služby horkých linek pro oznamování materiálů, jejichž obsahem je pohlavní zneužívání dětí. EU poskytla finanční prostředky (2 miliony EUR) na projekt s názvem „Překlenutí digitální propasti u nejzranitelnějších dětí v Srbsku“, jehož účelem je podpořit naléhavou adaptaci vzdělávacího systému, aby se usnadnilo distanční vzdělávání, které je v důsledku pandemie COVID-19 nezbytné. Součástí projektu je vývoj platformy pro distanční vzdělávání a vytvoření právního rámce s cílem regulovat inkluzivní systém distančního vzdělávání a zavést systém sledování a zajištění kvality. Projekt se zaměřuje na romské děti a další děti ve zranitelném postavení.

Vzhledem k tomu, že krize COVID-19 vnesla do oblasti vzdělávání nebývalé výzvy, prohloubila nerovnosti a zvýšila riziko předčasných odchodů ze vzdělávání a násilí, EU i nadále dodržovala svůj klíčový závazek zajišťovat vzdělávání v mimořádných situacích a při vleklých krizích. EU se především snažila zachovat vzdělávání dětí v chráněném prostředí, poskytovat flexibilní a inovativní příležitosti k distančnímu vzdělávání a prosazovat integrovanou a koordinovanou podporu vzdělávání. V roce 2020 EU splnila svůj cíl vyčlenit z rozpočtu na humanitární pomoc 10 % na oblast vzdělávání v mimořádných situacích, což znamenalo investici převyšující 109 milionů EUR.

²⁶ Fórum pro bezpečnější internet:
<https://www.betterinternetforkids.eu/en/practice/articles/article?id=5882569>.

Práva osob se zdravotním postižením

Prostřednictvím Evropské strategie pro pomoc osobám se zdravotním postižením 2010–2020 Komise i nadále prováděla Úmluvu OSN o právech osob se zdravotním postižením.

Nejvýznamnějším úspěchem v roce 2020 bylo přijetí první evropské normy pro „přístupnost zastavěného prostředí“. Uvedená strategie účinně poukazovala na problematiku zdravotního postižení na úrovni politiky EU. V průběhu roku 2020 probíhaly rozsáhlé konzultace s občanskou společností, odborníky na práva osob se zdravotním postižením, orgány členských států a dalšími zúčastněnými stranami s cílem připravit novou strategii na období po roce 2020. Podle směrnice o přístupnosti webových stránek²⁷ by všechny internetové stránky subjektů veřejného sektoru v členských státech EU měly být od 23. září 2020 vnímatelné, ovladatelné, srozumitelné a stabilní, což představuje důležitý milník v digitální přístupnosti.

Ve dnech 30. listopadu až 3. prosince 2020 se konala 13. **konference smluvních států Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením (CRPD)**. Součástí konference, jíž předsedal Ekvádor, byla řada osobních setkání (zahájení na vysoké úrovni a volby do Výboru pro práva osob se zdravotním postižením) i virtuálních akcí, kterých se účastnili zástupci ze všech koutů světa. Tři virtuální jednání u kulatého stolu a interaktivní dialog poskytly občanské společnosti, agenturám OSN a členským státům OSN platformu k tomu, aby se konstruktivně zapojily do klíčových otázek souvisejících se zdravotním postižením, přičemž základním tématem byl dopad pandemie COVID-19.

²⁷ [Směrnice \(EU\) 2016/2021](#) o přístupnosti webových stránek a mobilních aplikací subjektů veřejného sektoru.

Vzhledem k tomu, že v důsledku pandemie COVID-19 neproběhla všeobecná rozprava, EU předložila písemné prohlášení a vstoupila do jednání u kulatého stolu. Jednání se zabývala těmito tématy: i) zdravotní postižení a podnikání: zajistit, aby osoby se zdravotním postižením mohly uplatňovat své právo pracovat v otevřeném, inkluzivním a přístupném prostředí; ii) řešení práv a potřeb starších osob se zdravotním postižením: stárnutí obyvatelstva a demografické trendy a iii) podpora inkluzivního prostředí s cílem plně provádět Úmluvu o právech osob se zdravotním postižením. EU se při svých vstupech zaměřila na zvýšené riziko chudoby u osob se zdravotním postižením a na potřebu zaručit právo na nezávislý život, a to i starším osobám. Zdůraznila věkový rozdíl z hlediska využívání technologií, zejména pomocných, informačních a komunikačních, a konstatovala, že v tomto ohledu zůstaly starší osoby během pandemie COVID-19 opomenuty²⁸.

EU ve spolupráci s pořadatelem podpořila následující doprovodné akce a zúčastnila se jich: i) prosazování změny politiky na základě dat; ii) využívání umění a kultury na podporu začlenění osob se zdravotním postižením a iii) zohlednění práv osob se zdravotním postižením v plánu oživení po pandemii COVID-19.

V dubnu 2020 byl uspořádán webinář věnovaný osobám se zdravotním postižením a problematice COVID-19, který se zaměřil na to, jak zajistit začleňování a zapojení těchto osob v průběhu pandemie COVID-19 i po jejím skončení. V rámci projektu „Překlenutí mezery“ (*Bridging the Gap*) financovaného EU se rovněž uskutečnilo několik webinářů věnovaných různým tématům, mezi něž patří například ženy se zdravotním postižením, inkluzivní komunikace a zadávání zakázek. Během konference smluvních států Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením byla uspořádána doprovodná online akce, jejímž cílem byla výměna osvědčených postupů mezi zeměmi, které se projektu účastnily. EU dále podpořila Úřad vysokého komisaře OSN pro lidská práva při dokončování vývoje ukazatelů, které mají pomoci při provádění cílů udržitelného rozvoje v souladu s Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením. V prosinci 2020 se konala online akce, jejímž cílem bylo zavést balíček zdrojů určený na cíle udržitelného rozvoje v souvislosti s Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením.

²⁸ Dokumenty z konference smluvních států Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením či prohlášení EU jsou k dispozici na adrese:
<https://www.un.org/development/desa/disabilities/conference-of-states-parties-to-the-convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities-2/cosp13.html>
<https://journal.un.org/en/meeting/officials/7021bb42-9d12-eb11-9117-0050569e8b67/2020-12-01>
https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/89715/european-union-statement-%E2%80%93-united-nations-conference-states-parties-convention-disabilities_en

EU nadále podporovala používání průřezového ukazatele politiky Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), který sleduje rozvojovou pomoc určenou na činnosti podporující začleňování a posílení postavení osob se zdravotním postižením. Delegace EU i nadále velmi aktivně prosazovaly a chránily práva osob se zdravotním postižením, například z hlediska zlepšování přístupu těchto osob ke spravedlnosti. Asociace mládeže se zdravotním postižením v Černé Hoře uspořádala v březnu 2020 v Černé Hoře jednání u kulatého stolu s názvem „Přístup ke spravedlnosti pro osoby se zdravotním postižením a rovnost před zákonem“, kterého se zúčastnila delegace EU a ministerstvo veřejné správy.

Lidská práva starších osob

Stárnutí populace představuje jednu z nejvýznamnějších demografických transformací 21. století. EU je plně odhodlána prosazovat lidská práva starších osob na celém světě. V roce 2020 se konal 30. Mezinárodní den seniorů. Vzhledem k vyšším rizikům, jimž jsou starší osoby během pandemie COVID-19 vystaveny, by politické a programové intervence měly plně zohledňovat zvláštní potřeby těchto osob.

Dne 9. října 2020 přijala EU závěry Rady **o lidských právech, účasti a dobrých životních podmínkách starších osob v éře digitalizace**²⁹. Byly zdůrazněny konkrétní hrozby, jako například hrozby namířené proti právu na soukromí, jakož i význam digitální gramotnosti. Zejména je třeba starším osobám bez výjimky zaručit všechna lidská práva a základní svobody, a to i v souvislosti s pandemií COVID-19, během níž je zcela zásadní přístup k cenově přijatelné a kvalitní zdravotní péči.

²⁹ Závěry Rady o lidských právech, účasti a dobrých životních podmínkách starších osob v éře digitalizace, 9. října 2020: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11717-2020-REV-2/cs/pdf>.

Situace starších osob je jednou z priorit agendy EU, přičemž i v roce 2020 EU podporovala Madridský mezinárodní akční plán OSN pro problematiku stárnutí. Jedná se o zdroj, který tvůrcům politik, nevládním organizacím a organizacím občanské společnosti pomůže změnit způsoby, jimiž komunity všechny starší osoby vnímají, komunikují s nimi a pečují o ně. Iniciativa OSN s názvem Desetiletí zdravého stárnutí (2020–2030) je příležitostí propojit vlády, občanskou společnost, mezinárodní organizace, odborníky, akademickou obec, sdělovací prostředky a soukromý sektor, aby po dobu deseti let ve vzájemné shodě spolupracovali na zlepšování života starších lidí a komunit, v nichž žijí. Jeden z významných dní vyhlášených OSN v roce 2020 – Mezinárodní den seniorů 1. října – poskytl vládám, odborníkům OSN, občanské společnosti a zdravotnickým pracovníkům příležitost projednat pět strategických cílů globální strategie a akčního plánu WHO v oblasti stárnutí a zdraví a zhodnotit dosažený pokrok a výzvy při jejich provádění.

Jedenácté zasedání Otevřené pracovní skupiny OSN pro otázky stárnutí, které se mělo konat od 6. do 9. dubna 2020 v New Yorku, bylo z důvodu pandemie COVID-19 odloženo. EU se aktivně podílela na vypracování souboru doporučení, v jejichž rámci byly určeny možné nedostatky mezinárodních nástrojů na ochranu lidských práv starších osob, a pomohla zajistit účinnější uplatňování těchto nástrojů. EU rovněž aktivně působila ve Třetím výboru Valného shromáždění OSN, v Radě pro lidská práva a Komisi pro sociální rozvoj. Tato fóra nabízela významné příležitosti k projednávání opatření a kroků, jejichž účelem bylo zlepšit situaci starších osob.

EU i nadále spolupracovala s držiteli mandátu zvláštních postupů OSN a orgány OSN zřízenými na základě mezinárodních smluv v oblasti lidských práv, aby zajistila, že v rámci jejich mandátů bude právům starších osob věnována náležitá pozornost. V některých případech se navíc využil postup všeobecného pravidelného přezkumu s cílem zdůraznit výzvy, jimž starší osoby v oblasti lidských práv čelí. EU je nadále odhodlána zabývat se doporučeními a vyměňovat si osvědčené postupy na podporu lidských práv starších osob, a to v rámci mnohostranných fór a dvoustranných dialogů.

Práva původního obyvatelstva

Politiky EU na podporu původního obyvatelstva vznikly před mnoha desítkami let. Prostřednictvím svých politik a finančních nástrojů se EU zavázala k prosazování a uznání práv původního obyvatelstva na mezinárodní úrovni, což potvrzuje i její podpora Deklarace OSN o právech původních obyvatel. V roce 2020 EU podporovala provádění uvedené deklarace na úrovni jednotlivých zemí, a to prostřednictvím svých programových činností, ale také skrze politické dialogy a dialogy o lidských právech. EU se zasazuje o uplatňování práv původního obyvatelstva a o to, aby se původní obyvatelstvo plně a smysluplně zapojilo do provádění a přezkumu Agendy pro udržitelný rozvoj 2030. Smysluplné zajištění plné účasti, jakož i svobodného a předchozího informovaného souhlasu je základní zásadou politiky EU.

V únoru 2020 uspořádala EU jednání u kulatého stolu se zástupci původního obyvatelstva a s odborníky ze sedmi původních sociokulturních regionů světa³⁰. Cílem jednání bylo určit nejrozšířenější i vznikající hrozby týkající se uplatňování lidských práv původním obyvatelstvem, a to v souladu s doporučeními Stálého fóra OSN. Jednalo se o příležitost získat názory na prosazování práv původního obyvatelstva prostřednictvím politiky a opatření EU. Z jednání u kulatého stolu vzešla další doporučení ohledně toho, jak může politika EU nejlépe chránit práva a zájmy původního obyvatelstva, včetně svobodného a předchozího informovaného souhlasu, ať už v rámci rozvojové spolupráce, opatření v oblasti klimatu a ochrany biologické rozmanitosti, obchodních dohod nebo politických a strategických dialogů na vnitrostátní a mezinárodní úrovni. Výsledek jednání se týká aktuálního stavu podpory EU poskytované původnímu obyvatelstvu a obsahuje doporučení, jak zlepšit dialog a konzultace s původním obyvatelstvem a jak učinit opatření EU soudržnějšími a jednoduššími.

³⁰ Uvedenými sedmi sociokulturními regiony jsou Afrika, Asie, Střední a Jižní Amerika a Karibik, Arktida, střední a východní Evropa, Ruská federace, Střední Asie a jižní Kavkaz, Severní Amerika a Tichomoří.

V roce 2020 poskytla EU příspěvek (1 milion EUR) na stěžejní projekt s názvem Indigenous Navigator – komunitní systém shromažďování údajů s otevřeným zdrojovým kódem a mapovací nástroj pod vedením původního obyvatelstva a pro původní obyvatelstvo. Tento grant se použil na celosvětová opatření na podporu mezinárodní spolupráce a budování spojení se strategickými partnery v rámci fór pro lidská práva. Projekt Indigenous Navigator vychází z mezinárodních nástrojů v oblasti lidských práv, včetně Deklarace OSN o právech původních obyvatel. Poskytuje včasné globální zprávy o situaci původního obyvatelstva, včetně zpráv o dopadu pandemie COVID-19 a postavení žen z řad původního obyvatelstva.

Pro EU je velmi důležité zvrátit zhoršování situace v oblasti lidských práv, k čemuž u původního obyvatelstva v důsledku pandemie COVID-19 dochází. Na 13. zasedání expertního mechanismu pro práva původního obyvatelstva, jež se konalo ve dnech 30. listopadu až 4. prosince 2020, EU uvítala pozornost, která je věnována dopadům pandemie COVID-19 na práva původního obyvatelstva, a vyjádřila znepokojení nad zhoršující se situací mnoha původních obyvatel. Prostřednictvím svého krizového nástroje pro demokracii a lidská práva (EIDHR) EU mobilizovala zvláštní finanční prostředky na řešení dopadů pandemie COVID-19 na původní obyvatelstvo, zejména v Latinské Americe, aby i) se vypořádala s nedostatkem kvalitních, důvěryhodných a kulturně relevantních informací o pandemii (1 milion EUR) a ii) aby pomohla chránit obránce lidských práv původního obyvatelstva před novými hrozbami, které se v souvislosti s pandemií objevily, jako například zabírání půdy a zabavování přírodních zdrojů (530 000 EUR).

EU se právy původního obyvatelstva i nadále zabývá v rámci svých dialogů o lidských právech se třetími zeměmi. Delegace EU zveřejnily v Africe výzvy k podávání návrhů s cílem pomoci původnímu obyvatelstvu zavést protokoly svobodného a předchozího informovaného souhlasu v chráněné oblasti Messok Dja v Konžské republice a zlepšit přístup komunit menšinového původního obyvatelstva v Keni ke kvalitní zdravotní péči a vzdělání. V Argentině, Brazílii a Uruguayi byly zveřejněny výzvy, jejichž cílem je podpořit původní obyvatelstvo a obránce životního prostředí v tom, aby se stali klíčovými aktéry při prosazování sociálních a environmentálních politik vedoucích k udržitelnému rozvoji.

EU úzce spolupracovala s MOP v otázkách prosazování práv původního obyvatelstva, a to i v zemích, které neratifikovaly úmluvu MOP č. 169 o domorodém a kmenovém obyvatelstvu. Nejnovější dohody o volném obchodu vyžadují, aby součástí posouzení dopadů byly konzultace s původním obyvatelstvem.

Názory původního obyvatelstva jsou důležité při přípravě programů a projektů financování ze strany EU. Smysluplné zajištění plné účasti původního obyvatelstva a jeho svobodného a předchozího informovaného souhlasu je základní zásadou politiky EU. Společně s Organizací OSN pro výživu a zemědělství (FAO) uspořádala EU v prosinci 2020 druhé technické jednání věnované zásadě svobodného a předchozího informovaného souhlasu. Účelem tohoto jednání bylo sdílet osvědčené postupy a řešit překážky, které vyvstaly při provádění, ale také posílit spolupráci při budování kapacit.

Mechanismus EU s názvem ProtectDefenders.eu poskytuje obráncům práv původního obyvatelstva významnou podporu, zejména prostřednictvím programů EU na budování kapacit, práce v terénu a doprovodných programů. **Obránci práv původního obyvatelstva stabilně představují 7 % celkového počtu příjemců v rámci všech programů – odhadem se jedná o 2 000 obránců lidských práv každý rok a přibližně o 8 000 od spuštění tohoto mechanismu.** Dochází však k překrývání s podporou poskytovanou jiným skupinám obránců lidských práv, jako jsou obránci vlastnického práva k půdě a environmentálních práv nebo obránci práv působící v izolovaných oblastech, kteří rovněž dostávají značnou podporu jakožto prioritní skupina.

1.3 PODPORA ZÁKLADNÍCH SVOBOD A POSILOVÁNÍ OBČANSKÉHO A POLITICKÉHO PROSTORU

Svoboda projevu

Krize COVID-19 v roce 2020 poukázala na význam svobody projevu a přístupu k informacím. V dobách nejistoty je přístup ke spolehlivým informacím založeným na faktech naprosto zásadní a posiluje odolnost společnosti.

Mimořádné právní předpisy zavedené v zemích po celém světě omezily právo na svobodu projevu a sdružování a vyvolaly pochyby o respektování práva na soukromí.

Pandemie COVID-19 s sebou navíc přinesla řadu dezinformací a zavádějících informací, které vedly k dezorientaci veřejnosti a v některých případech bránily účinným reakcím.

Šíření dezinformací a zavádějících informací prostřednictvím sociálních médií obnovilo diskusi o úloze soukromých společností a institucí v boji proti dezinformacím. Boj proti dezinformacím se však v některých případech využívá jako záminka k útokům na novináře, umělce a kritické hlasy všeobecně i k omezování jejich svobody projevu jak online, tak offline.

Na podporu svobody projevu se reakce EU rovněž zaměřila na prosazování důvěryhodných zdrojů, pobízení platform sociálních médií k tomu, aby přijímaly účinná opatření proti dezinformacím, a na boj proti nezákonnému obsahu, jenž se prostřednictvím služeb těchto platform šíří.

Prostřednictvím aktu o digitálních službách navrhla Evropská komise nová pravidla pro vnitřní trh EU,³¹ aby vyjasnila příslušné povinnosti týkající se online zprostředkovatelských služeb a stanovila vyváženou správu s důrazem na právní stát a základní práva.

Svoboda a pluralita sdělovacích prostředků hrály velmi významnou úlohu ve zprávě Evropské komise o právním státu 2020³².

Vysoký představitel, místopředseda Komise Josep Borrell ve veřejných prohlášeních, při zasedáních na vysoké úrovni a na sociálních médiích jasně zdůrazňoval význam angažovanosti EU v oblasti svobody projevu, bezpečnosti novinářů a boje proti dezinformacím. Vysoký představitel vydal jménem EU prohlášení u příležitosti Světového dne svobody tisku³³.

U většiny politických dialogů a dialogů o lidských právech, jako například s Čínou, Alžírskem, Irákem, Moldavskou republikou, Vietnamem a Běloruskem, zůstává svoboda projevu klíčovým bodem programu. EU zdůraznila, že země jsou povinny prosazovat, chránit a podporovat práva na svobodu přesvědčení a projevu, včetně akademické a umělecké svobody.

³¹ Návrh nařízení o jednotném trhu digitálních služeb (akt o digitálních službách): zajištění bezpečného online prostředí odpovědného vůči uživatelům, 15. prosince 2020: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/digital-services-act-ensuring-safe-and-accountable-online-environment_cs.

³² Sdělení Komise – Zpráva o právním státu 2020 (COM (2020) 580 final) ze dne 30. září 2020: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0580&qid=1618830519551&from=EN>.

³³ <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2020/05/02/declaration-by-the-high-representative-josep-borrell-on-behalf-of-the-european-union-on-the-occasion-of-the-world-press-freedom-day-3-may-2020/>

EU nadále podporovala činnost zvláštního zpravodaje OSN týkající se prosazování a ochrany práva na svobodu přesvědčení a projevu a spolupracovala s Radou Evropy, Organizací pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE), Organizací OSN pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO) a příslušnými organizacemi občanské společnosti.

Rovněž podpořila rezoluci o svobodě projevu, kterou Nizozemsko, Švédsko, Kanada a další země předložily na zasedání Rady pro lidská práva. V rezoluci se připomnělo, že v rámci předcházení korupci a boje proti ní i pro zajištění demokratické účasti je přístup k informacím klíčovým nástrojem, poněvadž veřejnosti umožňuje ovlivňovat rozhodování a právní předpisy. Přístup k informacím má zásadní význam pro práci novinářů, pracovníků sdělovacích prostředků, občanské společnosti a obránců lidských práv.

EU uvítala prohlášení týkající se přístupu k informacím a jejich volného toku během pandemie, které v březnu 2020 vydali mezinárodní odborníci zabývající se mezinárodní svobodou projevu³⁴. V prohlášení se vyzývají vlády, aby i) poskytovaly spolehlivé a dostupné informace o povaze hrozby, kterou představuje COVID-19, ii) řešily dezinformace, iii) přestaly blokovat přístup k internetu a iv) přijaly výjimečná opatření na ochranu práce novinářů. Používání sledovacích technologií pro účely monitorování šíření koronaviru by mělo splňovat přísná omezení a mezinárodní normy v oblasti lidských práv.

Zvláštní zástupce EU pro lidská práva nastolil na politické úrovni otázky týkající se svobody projevu, a to během i) dialogů o lidských právech (např. s Myanmarem, Kubou, Sdružením národů jihovýchodní Asie (ASEAN), Ázerbájdžánem), ii) návštěv jednotlivých zemí, například Kataru (mezinárodní konference o sociálních médiích), iii) rozhovorů s partnery na vysoké úrovni nebo iv) akcí a konferencí na vysoké úrovni. Rovněž se setkal s řadou pronásledovaných novinářů a pracovníků sdělovacích prostředků a v zemích, jako je Saúdská Arábie, Egypt, Filipíny, Ukrajina, Bangladéš a Nigérie, ve zvláštních případech vystoupil na jejich podporu.

Jedním z hlavních témat fóra EU a nevládních organizací v roce 2020 byla „Základní práva a svobody v digitální oblasti“. Diskutovalo se o využívání technologií ke zlepšení svobody projevu, boje proti omezování internetu a sdílení poznatků o politickém aktivismu online.

34

<https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25729&LangID=E>

Bezpečnost novinářů

Novináři a pracovníci sdělovacích prostředků po celém světě čelí zastrašování, násilí nebo zneužívání, což často ohrožuje jejich život a bezpečnost. Pandemie COVID-19 situaci zhoršila, dále ohrozila práci novinářů a omezila prostor pro občanskou společnost. Podle zprávy UNESCO z roku 2019 zůstala beztrestnost trestných činů proti novinářům a pracovníkům sdělovacích prostředků na celém světě i nadále rozšířená a v některých zemích dosahuje 90 % případů beztrestnosti.

V roce 2020 EU se znepokojením sledovala zprávy o zadržování novinářů bez soudního řízení, uzavírání mediálních stanic a odpojování internetu v mnoha zemích. EU zintenzivnila svou činnost vůči dalším zemím a vydala jasná sdělení o klíčové úloze nezávislých sdělovacích prostředků a občanské společnosti, jakož i o potřebě chránit obránce lidských práv, z nichž mnozí jsou novináři.

Bezpečnost novinářů byla ústředním bodem snah EU v oblasti prosazování svobody sdělovacích prostředků v rámci mezinárodních fór a dvoustranných dialogů, jako jsou dialogy s Čínou, Alžírkem, Vietnamem a Běloruskem. EU připomněla povinnost chránit a podporovat svobodu přesvědčení a projevu a nabídla svou spolupráci. EU podpořila rezoluci o bezpečnosti novinářů představenou na 45. zasedání Rady pro lidská práva. Bylo zveřejněno několik prohlášení, mimo jiné u příležitosti Mezinárodního dne ukončení beztrestnosti trestných činů proti novinářům, který se konal dne 2. listopadu³⁵.

Všechny delegace EU obdržely příručku o bezpečnosti novinářů. Pomohla poskytnout informace o reakci EU na útoky proti novinářům a umožnila delegacím EU připravit nebo koordinovat veřejná prohlášení a příspěvky v sociálních médiích, sledovat soudní případy a identifikovat případy vyžadující zvláštní ochranu. V roce 2020 EU podpořila více než 425 novinářů prostřednictvím grantů na mimořádnou pomoc, dočasného přemístění nebo podpory pro jejich média.

V mnoha regionech nadále fungovaly specializované programy, například program „Safejournalists“, který pořádala sdružení novinářů na západním Balkáně.

³⁵ https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/87896/journalists-joint-statement-high-representativevice-president-josep-borrell-and-vice-president_en

V roce 2020 byly dokončeny nové specializované programy, mimo jiné program „Reakce na COVID-19 v Africe: společně pro získání spolehlivých informací“, který sdružuje organizace jako *Deutsche Welle Akademie* a *Reporters Sans Frontières* s cílem zvýšit odolnost novinářů v Africe. Podobné programy se připravují pro Asii a Latinskou Ameriku.

U příležitosti Světového dne svobody tisku spustila ESVČ dne 3. května 2020 na Facebooku,³⁶ Twitteru a Instagramu³⁷ kampaň, do které se zapojili novináři z celého světa.

Mnozí z těch, kteří se kampaně zúčastnili, byli v ohrožení nebo již čelili obtěžování či výhrůžkám ze strany orgánů. Cílem kampaně bylo zajistit jim viditelnost a ochranu.

Kampaň upozornila na dopad žurnalistiky na životy lidí tím, že se zaměřila na otázku „*Co kdyby žurnalistika neexistovala?*“ a vyzvala účastníky, aby si představili svět bez žurnalistiky a zamysleli nad tím, co pro všechny znamená svoboda projevu.

Kampaň oslovila přibližně 400 000 lidí a zúčastnili se jí odborníci z oblasti sdělovacích prostředků z 36 zemí, včetně členských států EU (Belgie, Francie, Řecko, Itálie a Litvy).

V roce 2020 došlo v souvislosti s pandemií k poklesu svobody uměleckého projevu, který je vedle svobody tisku základním kamenem demokracie³⁸. Důvodem je zejména zneužíváním rouhání, protiteroristických právních předpisů a opatření v souvislosti s pandemií COVID-19 jako záminky k umlčení nesouhlasných projevů umělců a uměleckých děl.

³⁶ <https://www.facebook.com/watch/?v=664944417640166>

³⁷ https://www.instagram.com/tv/B_t3BTLlDvM/?utm_source=ig_web_button_share_sheet

³⁸ <https://freemuse.org/news/the-state-of-artistic-freedom-2021/>

Životní prostředí, změna klimatu a lidská práva

Lidská práva jsou stále více postižena **globálními problémy v oblasti životního prostředí**, jako je zhoršování stavu životního prostředí, úbytek biologické rozmanitosti, znečištění a změny v globálním koloběhu vody. Zvyšuje se hladina moří, stejně jako globální teplota. Právo na život může být rovněž ohroženo rostoucím počtem přírodních nebezpečí. Například ztráta pobřežních stanovišť a korálových útesů v důsledku záplav a hurikánů vedla k nárůstu ohrožení práv na život a majetek pro 100 až 300 milionů lidí na celém světě.

Zhoršování stavu životního prostředí má dopad zejména na chudé osoby a osoby v nejzranitelnějších situacích. Zesiluje nerovnost, násilí a diskriminaci. EU proto přijala politiky a opatření zaměřené na prosazování lidských práv. Důležitými předpoklady ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje jsou sociální a genderová rovnost a posílení postavení žen a mladých lidí. EU rovněž spolupracuje s mládežnickými organizacemi po celém světě s cílem zajistit mezigenerační rovnost.

V roce 2020 EU nadále chránila a podporovala činnost obránců lidských práv v oblasti životního prostředí a původních obyvatel, kteří čelí bezprecedentní míře hrozeb a útoků.

Krise COVID-19 má negativní dopad na práva na vodu, potraviny, zdraví a život. EU a její členské státy, jednající společně prostřednictvím přístupu tým Evropa, zahájily v dubnu 2020 podpůrný balíček s cílem i) prosazovat spravedlivé, udržitelné a inkluzivní oživení a ii) pomoci nejzranitelnějším zemím a nejohroženějším osobám, a to v souladu se závěry Rady o globální reakci týmu Evropa na COVID-19³⁹. Podpora EU reagující na pandemii COVID-19 se zaměřuje na níže uvedená opatření.

- Reakce na aktuální zdravotní krizi a z ní vyplývající humanitární potřeby. To zahrnuje podporu plánů reakce WHO a OSN a poskytování humanitární pomoci v postižených zemích.
- Posílení zdravotnických, vodohospodářských a hygienických systémů, jakož i kapacit a připravenosti partnerských zemí na zvládání pandemie.
- Zmírnění bezprostředních sociálních a hospodářských dopadů, včetně podpory soukromého sektoru se zaměřením na malé a střední podniky, a zavedení vládních reforem ke snížení chudoby.

Pandemie COVID-19 nemůže být izolována od probíhající klimatické krize. Změna klimatu znásobuje hrozby pro mezinárodní stabilitu a bezpečnost a ovlivňuje zejména lidská práva těch, kteří se nacházejí v nejzranitelnějších situacích, zvyšuje tlaky na životní prostředí a riziko katastrof, zhoršuje ztrátu zdrojů obživy a způsobuje vysídlení obyvatelstva.

Cílem Zelené dohody pro Evropu, která byla přijata v prosinci 2019, je, aby EU do roku 2050 dosáhla klimatické neutrality. Zahrnuje odvážnou a komplexní agendu v oblasti životního prostředí zaměřenou na ochranu a prosazování lidských práv a zajišťuje spravedlivou transformaci, při které nikdo nebude opomenut.

³⁹ Závěry Rady o globální reakci týmu Evropa na COVID-19 ze dne 8. června 2020: <https://www.consilium.europa.eu/media/44347/team-europe-ccs-200608.pdf>.

V roce 2020 přijala EU rozsáhlý soubor opatření k provádění politických cílů Zelené dohody pro Evropu. Rada v lednu roku 2020 přijala závěry o diplomatické činnosti v oblasti klimatu⁴⁰.

Společně se závěry Rady o diplomacii v oblasti vody, které byly přijaty v roce 2018, tyto závěry připomněly existenciální hrozbu, kterou představuje změna klimatu, zdůraznily dopad zhoršujícího se stavu životního prostředí (zejména nedostatku vody a úbytku biologické rozmanitosti) na mír, bezpečnost a lidská práva a vyzvaly k rychlé kolektivní reakci.

S vědomím toho, že je třeba zajistit dodržování lidských práv, sociální spravedlnost, spravedlnost a inkluzivnost, přijala Komise v květnu 2020 novou strategii EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030⁴¹ společně se strategií „Od zemědělce ke spotřebiteli“⁴² s cílem zvýšit udržitelnost potravinových systémů. Strategie zdůrazňuje, že projednávaný globální rámec na období po roce 2020 musí respektovat práva původních obyvatel a místních komunit a umožnit jim, aby se do tohoto rámce plně a účinně zapojili. Zaujímá rovněž inkluzivní přístup za účasti všech zúčastněných stran, zejména žen, mládeže, občanské společnosti, místních orgánů, soukromého sektoru, akademické obce a vědeckých institucí, a je v souladu s novou strategií EU pro přizpůsobení se změně klimatu zaměřenou na zvyšování odolnosti lidí v nejzranitelnějších situacích.

EU dále rozvíjela své diplomatické nástroje na podporu priorit Zelené dohody pro Evropu (klima, biologická rozmanitost a oběhové hospodářství) na celém světě. Výzva, kterou představuje překonání hospodářských dopadů pandemie, nabízí příležitost řešit dlouhodobé výzvy v oblasti klimatu a životního prostředí strategickým a sociálně udržitelným způsobem se zaměřením na ochranu a podporu lidských práv a demokracie. V červenci 2020 vydala EU demarši o inkluzivním zeleném oživení, jejímž cílem je přesvědčit partnery o tom, že **v rámci strategie oživení po pandemii COVID-19 je nutná „obnova k lepšímu“**.

⁴⁰ Závěry Rady o diplomatické činnosti v oblasti klimatu:

<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5033-2020-INIT/cs/pdf>.

⁴¹ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/actions-being-taken-eu/eu-biodiversity-strategy-2030_cs

⁴² https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/actions-being-taken-eu/farm-fork_cs

Během Valného shromáždění OSN dne 28. září 2020 spolupřádala EU setkání vedoucích představitelů, na němž potvrdila prohlášení „Příslib vedoucích představitelů ve prospěch přírody“⁴³. Příslib, jenž potvrdilo 76 zemí, obsahuje významné závazky na nejvyšší politické úrovni, aby se příroda, klima a životní prostředí staly jádrem strategií oživení a rozhodování. Příslib je rovněž prohlášením o záměru podpořit celosvětový rámec pro oblast biologické rozmanitosti na období po roce 2020, který má být schválen na 15. zasedání konference smluvních stran Úmluvy o biologické rozmanitosti (COP15) a v očekávání konference OSN o změně klimatu (COP26) v roce 2021.

Hospodářská, sociální a kulturní práva

EU je odhodlána prosazovat sociální a hospodářská práva jak uvnitř Unie, tak v rámci svých vnějších vztahů, zejména kvalitní zaměstnání, všeobecnou sociální ochranu, přístup k sociálním službám, důstojnou práci, jakož i řešení problému vícerozměrné chudoby, nerovností a sociálního vyloučení.

Na rok 2020 připadlo 10. výročí uznání práva na vodu a odpovídající hygienické podmínky jakožto univerzálních lidských práv a rovněž první výročí přijetí Obecných zásad EU v oblasti lidských práv – nezávadná pitná voda a odpovídající hygienické podmínky⁴⁴, což jsou první obecné zásady EU v oblasti lidských práv týkající se hospodářských, sociálních a kulturních práv. Tyto obecné zásady zdůraznily závazek EU pomoci celosvětově zajistit práva na nezávadnou pitnou vodu a odpovídající hygienické podmínky, která jsou hluboce zakořeněna v nedělitelných zásadách rovnosti a nediskriminace.

EU prostřednictvím dvoustranné a mnohostranné spolupráce prosazovala práva na vodu a odpovídající hygienické podmínky prostřednictvím doplňkového využívání svých finančních nástrojů ve spolupráci s OSN, vnitrostátními orgány, organizacemi občanské společnosti a dalšími partnery. V roce 2020 bylo právo na vodu klíčovou prioritou pro rozvoj EU a mimořádnou podporu v ohrožených oblastech, zejména z důvodu stávající mimořádné zdravotní situace.

⁴³ Příslib vedoucích představitelů ve prospěch přírody:
<https://www.leaderspledgefornature.org/>.

⁴⁴ Obecné zásady EU v oblasti lidských práv – nezávadná pitná voda a odpovídající hygienické podmínky, které Rada přijala dne 17. června 2019: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10145-2019-INIT/cs/pdf>.

Pandemie COVID-19 je naléhavou připomínkou významu práv na vodu a odpovídající hygienické podmínky. V současné době 2,1 miliardy lidí stále nemá bezpečný přístup k vodě, každému čtvrtému zdravotnickému zařízení chybí základní vodohospodářské služby a každé páté nemá žádné hygienické zařízení. V roce 2020 prosazovala EU obecné zásady týkající se nezávadné pitné vody a odpovídajících hygienických podmínek na mnohostranných fórech pro lidská práva, jako je každoroční politické fórum na vysoké úrovni konané před zasedáním Valného shromáždění OSN, v jehož rámci se hodnotí pokrok dosažený při provádění cílů udržitelného rozvoje. Tyto obecné zásady posílily rozvojovou spolupráci, humanitární pomoc a civilní ochranu EU v souvislosti s oživením po krizi. V souvislosti s pandemií COVID-19 pomáhala EU předejít přetížení zdravotnických systémů v mnoha zemích, jakož i zachraňovat životy.

EU nadále zvyšuje schopnost partnerů stanovit priority a začlenit kroky zaměřené na uspokojení poptávky po kvalitních vodohospodářských a sanitačních službách a zlepšit opatření ve zdravotnických zařízeních. Kromě toho EU vyvíjí činnosti na podporu hygieny zaměřené na domácnosti a veřejné prostory s cílem omezit expozici tomuto onemocnění doma, na pracovišti a v komunitách.

Zařízení na odsolování mořské vody v Gaze

Jeden ze stěžejních programů EU, jejichž cílem je zajistit dostupnost vody a sanitačních zařízení a udržitelné hospodaření s nimi, je realizován v Gaze. Obyvatelé pásma Gazy musejí spoléhat na podzemní vodu a trpí vysokou mírou znečištění vody. Probíhající krize, včetně výpadků elektřiny, nedostatečné infrastruktury a nedostatečně účinného hospodaření s vodními zdroji, vedly ke kritické humanitární situaci a situaci v oblasti životního prostředí. V pásmu Gazy splňuje mezinárodní normy kvality pouze 10 % vody.

V zájmu uspokojení domácí poptávky po sladké vodě v Gaze financuje EU provoz a správu zařízení na odsolování, což stojí přibližně 150 milionů EUR. Odsolovací zařízení mísí odsolovanou mořskou vodu s vodou z podzemní nádrže, čímž množství využitelné vody zdvojnásobí. Investice EU dosud poskytly nezávadnou pitnou vodu 205 000 Palestinců v Gaze a 115 000 Palestinců na Západním břehu Jordánu. Z odpovídajících sanitačních služeb mělo dále prospěch 550 000 Palestinců v Gaze. Probíhající investice EU poskytnou dlouhodobé řešení pro nezávadnou pitnou vodu pro všechny z odhadovaných 2 milionů lidí, kteří žijí v Gaze.

V Gaze je vztah mezi vodou a energií obzvláště důležitý a činnost EU v odvětví vodního hospodářství je podporována její činností v odvětví energetiky, zejména prostřednictvím projektů v oblasti energie z obnovitelných zdrojů a projektu „Gas for Gaza“.

V roce 2020 pomohly členské státy EU, stejně jako v předchozích letech, s přijetím několika rezolucí a iniciativ v oblasti hospodářských, sociálních a kulturních práv v rámci Valného shromáždění OSN a Rady pro lidská práva. Jednalo se o:

- právo na vzdělání (rezoluce předložena Portugalskem);
- adekvátní bydlení jako součást práva na adekvátní životní úroveň a práva na nediskriminaci v této souvislosti (rezoluce předložena společně Brazílií, Finskem, Namibií a Německem);
- právo na práci (rezoluce předložena společně Egyptem, Řeckem, Indonésií, Mexikem a Rumunskem);

- lidská práva na nezávadnou pitnou vodu a odpovídající hygienické podmínky (rezoluce předložena společně Německem a Španělskem);
- problematiku extrémní chudoby a lidských práv (rezoluce předložena společně Albánií, Belgií, Chile, Francií, Marokem, Peru, Filipínami, Rumunskem a Senegalem);
- duševní zdraví a lidská práva (rezoluce předložena společně Brazílií a Portugalskem);
- práva na sociální zabezpečení (rezoluce předložena společně Finskem, Islandem, Namibií a Jihoafrickou republikou);
- ochranu lidských práv prostřednictvím sportu a olympijského ideálu (rezoluce předložena společně Brazílií, Čínou, Kongem, Kyprem, Řeckem, Japonskem, Libanonem, Marokem, Korejskou republikou a Ruskem);
- zaručení práv dítěte prostřednictvím zdravého životního prostředí (rezoluce předložena EU/Německem a skupinou latinskoamerických a karibských států (GRULAC)/Uruguayí).

Získávání zpětné vazby od venkovského obyvatelstva ohledně poskytování veřejných služeb v Uzbekistánu

Projekt „Lepší poskytování veřejných služeb a lepší správa věcí veřejných ve venkovských oblastech Uzbekistánu“ financovaný EU podporuje vládní úsilí o rozvoj veřejných služeb zaměřených na občany a posílení systému místní správy při účinnějším řešení sociálních a hospodářských obav a zájmů místních občanů. Projekt má rovněž podpořit digitalizaci země a usnadnit poskytování bezkontaktních služeb v souvislosti s pandemií COVID-19.

Lepším poskytováním veřejných služeb přispěje tento projekt ke zlepšení kvality života lidí ve venkovských oblastech, zejména zranitelných skupin, jako jsou ženy, mládež a děti, starší osoby a osoby se zdravotním postižením, tím, že zlepší jejich přístup k veřejným službám a zvýší kvalitu poskytování služeb. Cílem tohoto projektu je rovněž posílit účast občanů na místním rozhodování a zlepšit přístup občanů k informacím.

Krise COVID-19 výrazně ovlivnila kulturu. EU a její členské státy byly i nadále blízkým partnerem UNESCO a jejím největším dárce. Ocenily úlohu, kterou UNESCO i nadále zastává v čele úsilí v oblasti vzdělávání, vědy a kultury, a spojily s UNESCO síly s cílem zajistit, aby iniciativa OSN „kvalitnější a ekologičtější obnova“ byla i nadále na dobré cestě.

V roce 2020 spustila EU platformu „Creatives Unite“ pro kulturní a kreativní odvětví⁴⁵. Ta v reakci na krizi COVID-19 nabízí společný prostor pro lidi, kteří hledají informace o iniciativách v kulturních a kreativních odvětvích. Platforma poskytuje přístup k mnoha stávajícím zdrojům, příslušným sítím a organizacím. Nabízí prostor pro společné vytváření řešení, jejich nahrávání a sdílení a pomáhá chránit svobodu uměleckého projevu. Platforma doplňuje „Culture & COVID-19: Impact and Response Tracker“,⁴⁶ týdenní přehled dopadu pandemie na kulturní odvětví na celém světě a reakcí na celostátní, regionální a místní úrovni, který vytvořilo UNESCO.

Spolupráce mezi EU a UNESCO usiluje o dosažení několika cílů udržitelného rozvoje OSN prostřednictvím kultury. Zahrnuje projekty na zmírnění dopadu katastrof, předcházení konfliktům a reakce na ně a podporu i) odolnosti, ii) místního rozvoje, iii) důstojné práce, iv) genderové rovnosti a inkluzivních společností a v) bezpečných a udržitelných měst. Mezi projekty podepsané a realizované v roce 2020 patří:

- „Oprava historických částí měst Mosul a Basra“;
- „Boj proti nezákonnému obchodování s kulturním vlastnictvím na západním Balkáně“;
- „Ochrana dědictví Hedvábné stezky v Afghánistánu, Střední Asii a Íránu v rámci mezinárodního rozměru Evropského roku kulturního dědictví“ a
- vytváření pracovních příležitostí pro jemenskou mládež prostřednictvím obnovy lokalit kulturního dědictví.

Jen v roce 2020 podpořila EU kulturní projekty více než 20 milionů EUR ve formě finančních prostředků.

⁴⁵ Creatives Unite: <http://creativesunite.eu/>.

⁴⁶ UNESCO Kultura & COVID-19: [Impact and Response Tracker](https://en.unesco.org/news/culture-covid-19-impact-and-response-tracker)
<https://en.unesco.org/news/culture-covid-19-impact-and-response-tracker>.

Pracovní práva

EU je odhodlána prosazovat lidská práva a důstojnou práci, pracovní práva a mezinárodní pracovní normy na celém světě. Prosazovala zejména ratifikaci a provádění základních úmluv Mezinárodní organizace práce (MOP) týkajících se svobody sdružování a faktického uznávání práva na kolektivní vyjednávání, odstranění všech forem nucené nebo povinné práce, účinná eliminace dětské práce a odstranění diskriminace v zaměstnání a povolání. Svoboda sdružování a faktické uznávání práva na kolektivní vyjednávání jsou obzvláště důležité, neboť jde o práva, jež umožňují uplatňování dalších práv.

Krise COVID-19 negativně ovlivnila pracovní a životní podmínky pracovníků, zvláště pak těch, kteří se nacházejí v nejzranitelnějším postavení a jsou obzvláště znevýhodnění, zejména osob se zdravotním postižením a starších osob. 1,6 miliardy pracovníků v neformálním sektoru ztratilo pracovní příležitosti, migrující pracovníci jsou vystaveni rostoucí míře xenofobie, nedostatek potravin a celkové zhoršení pracovních podmínek je stále běžnější a očekává se, že poměr dětské práce poprvé za 20 let opět vzroste.

V této souvislosti byla EU i nadále aktivní v různých oblastech politiky s cílem podporovat vytváření pracovních míst a důstojnou práci v globálních hodnotových řetězcích a usilovat o spravedlivé, udržitelné a odolné oživení po krizi COVID-19.

V říjnu 2020 zveřejnila Komise pracovní dokument svých útvarů, který poskytuje přehled o zapojení EU do podpory důstojné práce po celém světě. Je v něm zdůrazněn průřezový charakter agendy důstojné práce, která je důležitá pro vnější činnost, mnohostranná fóra a další klíčové oblasti politiky EU.

Kapitoly o udržitelném rozvoji, které jsou součástí obchodních dohod podepsaných EU, znovu potvrzují závazek stran k agendě důstojné práce, vyzývají k ratifikaci a účinnému provádění základních úmluv Mezinárodní organizace práce (MOP) a obsahují ustanovení o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci. Zahrnuta je rovněž spolupráce na široké škále témat z oblasti práce souvisejících s obchodem a podpora odpovědných podnikatelských postupů v souladu s příslušnými mezinárodními zásadami a pokyny.

V červnu 2019 byla přijata úmluva MOP č. 190, což je první mezinárodní nástroj, který stanoví minimální normy pro boj proti obtěžování a násilí v souvislosti s prací. Evropská komise předložila dne 22. ledna 2020 návrh rozhodnutí Rady, kterým se členské státy zmocňují, aby ratifikovaly úmluvu MOP č. 190. Ve svých závěrech⁴⁷ Rada naléhavě vyzvala členské státy, aby i nadále usilovaly o ratifikaci a uplatňování aktualizovaných základních úmluv Mezinárodní organizace práce a přijaly nezbytná opatření k odstranění násilí a obtěžování na pracovišti.

EU i nadále poskytovala finanční prostředky na několik projektů MOP zaměřených na boj proti nucené práci. Například probíhající projekt „Clear Cotton“ se věnuje boji proti dětské práci a nucené práci v rámci dodavatelských řetězců v odvětví bavlny, textilu a výroby oděvů v Burkině Faso, Mali a Pákistánu. Projekt „Ship to Shore Rights“ („Dodržování práv od lodi až na pobřeží“), který byl dokončen v roce 2020, pomohl thajské vládě bojovat proti nucené práci v thajském odvětví rybolovu a mořských plodů, do něhož jsou zapojeni zejména migrující pracovníci z Kambodže a Myanmaru.

Kromě projektů proti nucené práci poskytla EU finanční prostředky na 53 projektů⁴⁸ MOP zaměřených na zlepšení a účinné uplatňování pracovních práv. Například v roce 2020 byl zahájen projekt „Towards safe, healthy and declared work in Ukraine“, jehož cílem je zlepšit dodržování norem v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a bojovat proti nehlášené práci, mimo jiné zlepšením účinnosti systému inspekce práce.

Prostřednictvím svého programu „Better Work“ (Lepší práce), který provádí MOP, se EU snaží zlepšit pracovní podmínky v oděvním průmyslu na úrovni výrobních závodů a zabývá se otázkami, jako je genderová rovnost, sexuální obtěžování, diskriminace, mzdy, reprodukční zdraví a ochrana mateřství. Tento program dokazuje, že dodržování pracovních práv vede na úrovni výrobních závodů k lepší výkonnosti.

V souladu se svou politikou nulové tolerance v oblasti dětské práce prodloužila EU svá opatření v oblasti rozvojové spolupráce s cílem pomoci odstranit dětskou práci a zajistit mzdy umožňující důstojný život a udržitelné výrobní postupy.

⁴⁷ Závěry Rady na téma „Budoucnost práce: podpora Evropské unie deklaraci přijaté u příležitosti 100. výročí založení MOP“ ze dne 24. října 2019:
<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13436-2019-INIT/cs/pdf>.

⁴⁸ <https://www.ilo.org/DevelopmentCooperationDashboard/#bd7d4pu>

EU svým neustálým úsilím o odstranění dětské práce a svou spoluprací s MOP přispěla v roce 2020 k všeobecné ratifikaci Úmluvy MOP o nejhorších formách dětské práce z roku 1999 (č. 182).

Navzdory tomuto úspěchu se pokrok v odstraňování dětské práce zpomalil. EU proto pokračovala ve svém úsilí v boji proti dětské práci, mimo jiné prostřednictvím politického a strategického dialogu s partnerskými zeměmi.

Na zasedání správní rady MOP v listopadu 2020 vyzvala EU Bangladéš a Myanmar, aby účinně odstranily dětskou práci. Tato otázka byla rovněž projednávána v rámci dialogů o lidských právech, včetně dialogů s Myanmarem a Vietnamem.

V rámci kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji obchodních dohod EU se strany zavázaly ratifikovat a účinně provádět základní úmluvy Mezinárodní organizace práce. I nadále se EU zapojovala s partnery do pravidelných dialogů o těchto závazcích.

EU rovněž vedla pravidelné dialogy se zeměmi, které využívají zvláštního pobídkového režimu pro udržitelný rozvoj a řádnou správu věcí veřejných v rámci všeobecného systému preferencí (GSP+). Tyto země se zavázaly ratifikovat a účinně provádět úmluvy o lidských právech, základních pracovních právech, životním prostředí a řádné správě věcí veřejných jako podmínku pro využívání jednostranných celních preferencí v rámci GSP+.

EU v současné době provádí přezkum nařízení o systému všeobecných preferencí EU. Cílem nového nařízení GSP je podpora udržitelného rozvoje v hospodářské a sociální oblasti a oblasti životního prostředí zvyhodněných zemí, včetně dodržování řádné správy věcí veřejných a lidských práv, přičemž hlavním cílem je vymýcení chudoby.

V Asii EU úzce spolupracovala s Vietnamem na závazcích v oblasti základních pracovních práv v rámci kapitoly o obchodu a udržitelném rozvoji dohody o volném obchodu mezi EU a Vietnamem. Za tímto účelem se Vietnam zavázal vypracovat akční plán zaměřený na omezení a prevenci dětské práce na období 2021–2025. Řešení problematiky dětské práce a dalších otázek v oblasti pracovních práv, včetně zejména svobody sdružování a kolektivního vyjednávání, byly v případě Filipín a Mongolska určeny za prioritní oblasti monitorování v kontextu režimu GSP+. Rovněž v případě Kambodži a Bangladéše jsou pracovní práva klíčovou otázkou posíleného unijního mechanismu monitorování v rámci obchodního režimu „Vše kromě zbraní“.

Dětská práce a politika nulové tolerance EU byly rovněž předmětem dvoustranných dialogů s řadou dalších zemí.

Pokud jde o středoasijské země, na otázku dětské práce bylo upozorňováno v rámci dialogu o lidských právech s Kyrgyzstánem, v jehož rámci byla dětská práce rovněž jednou z prioritních oblastí pro pokrok ve zprávě o monitorování v rámci GSP+ z února 2020. Na problematiku dětské a nucené práce byly zaměřeny také dialogy s Uzbekistánem a Tádžikistánem, a to i v kontextu jejich zájmu o režim GSP+. V rámci dialogu o lidských právech s Uzbekistánem EU ocenila pokrok, kterého bylo při odstraňování dětské práce dosaženo, a zdůraznila, že je třeba odstranit všechny formy nucené práce.

Pokud jde o země Východního partnerství, v roce 2020 byla otázka dětské práce projednávána na zasedáních podvýboru pro obchod a udržitelný rozvoj a v rámci dialogů o lidských právech s Moldavskou republikou a Gruzii. V případě obou zemí byla problematika dětské práce stanovena jako jedna z prioritních oblastí činnosti. Otázka dětské práce byla rovněž jednou z prioritních oblastí pro pokrok, které byly stanoveny ve zprávě o monitorování v rámci režimu GSP+ v Arménii, zveřejněné v únoru 2020.

Problematika práv dítěte je v kontextu GSP+ pokládána za prioritní oblast a požaduje se, aby země zvýhodněné v rámci režimu GSP+ prováděly Úmluvu o právech dítěte a úmluvy MOP č. 138 (minimálním věk) a č. 182 (odstranění nejhorších forem dětské práce). V této souvislosti Myanmar ratifikoval úmluvu MOP č. 138 a EU požádala o provedení průzkumů týkajících se dětské práce v zemích zvýhodněných v rámci režimu GSP+, jako je Pákistán a Mongolsko.

EU v monitorovací zprávě v rámci režimu GSP ocenila významný legislativní pokrok, jehož dosáhly Kapverdy, pokud jde o odstranění nejhorších forem dětské práce. Nicméně poznamenala, že dosud přetrvávají některé nedostatky vyžadující další zlepšení.

Ratifikace Úmluvy MOP č. 138 o minimálním věku pro vstup do zaměstnání byla projednávána v rámci jednání o dohodě o volném obchodu s Austrálií a Novým Zélandem.

V roce 2020 jmenovala Evropská komise vrchního úředníka pro dodržování obchodních dohod (CTEO), který bude tuto činnost řídit. Komise zahájila v rámci CTEO provoz jednotného kontaktního místa s cílem zjednodušit interní postupy pro řešení případů porušování závazků v oblasti obchodu a udržitelného rozvoje a závazků v rámci systému GSP. Zúčastněné strany v EU nyní mohou přímo podávat stížnosti týkající se porušování závazků stanovených v kapitolách o obchodu a udržitelném rozvoji obchodních dohod EU a v rámci nařízení o GSP, přičemž stížnosti se podávají prostřednictvím centralizovaného systému uvedeného jednotného kontaktního místa.

Komise rovněž oznámila, že přezkum patnáctibodového akčního plánu pro obchod a udržitelný rozvoj týkající se lepšího provádění a prosazování kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji v dohodách EU o volném obchodu⁴⁹ se přesune do roku 2021.

V září 2020 zahájila EU iniciativu pro udržitelnější produkci kakaa. Cílem této iniciativy je zlepšit udržitelnost v odvětví kakaa prostřednictvím mnohostranného dialogu zúčastněných stran, do kterého jsou zapojeni zástupci Pobřeží slonoviny a Ghany – dvou hlavních zemí produkujících kakao, které se na celosvětové produkci kakaa podílejí 70 %, jakož i zástupci Evropského parlamentu, členských států, pěstitelů kakaa a občanské společnosti. Cílem dialogu je poskytnout konkrétní doporučení ke zvýšení udržitelnosti v celém dodavatelském řetězci v odvětví kakaa prostřednictvím společných opatření a partnerství a usilovat o odstranění dětské práce v celém dodavatelském řetězci v odvětví kakaa.

V září 2020 předložila Evropská komise návrh nového paktu EU o migraci a azylu⁵⁰, který zahrnuje iniciativy, jejichž podstatou je spolupráce s klíčovými partnerskými zeměmi s cílem usnadňovat spolupráci mezi kvalifikovanými pracovníky, zaměstnavateli, sociálními partnery a institucemi trhu práce v souladu s dovednostmi EU a potřebami jejího trhu práce při plném respektování pravomocí EU a členských států.

EU ke spolupráci se třetími zeměmi nadále využívala dialogy o lidských právech a další dvoustranné dialogy, jako je například dialog mezi EU a Thajskem o otázkách týkajících se práce, který se konal v únoru 2020, s cílem prosazovat dodržování pracovních práv a přijímání a provádění mezinárodních pracovních norem a předpisů v oblasti pracovního práva.

⁴⁹ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/february/tradoc_156618.pdf

⁵⁰ Sdělení Komise o novém paktu o migraci a azylu (COM(2020) 609 final) ze dne 23. září 2020: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:85ff8b4f-ff13-11ea-b44f-01aa75ed71a1.0023.02/DOC_1&format=PDF.

V říjnu 2020 uspořádalo předsednictví Rady dvoudenní konferenci o lidských právech a důstojné práci v globálních dodavatelských řetězcích. V prosinci 2020 přijala Rada na toto téma závěry, v nichž vyzvala k tomu, aby byl do roku 2021 vypracován „akční plán EU zaměřený na udržitelné utváření globálních dodavatelských řetězců, prosazování lidských práv, norem náležité péče v sociální oblasti a v oblasti životního prostředí a transparentnosti“⁵¹.

1.5 PODPORA PRÁVNÍHO STÁTU A NESTRANNÉHO VÝKONU SPRAVEDLNOSTI

Lidská práva a boj proti terorismu

V roce 2020 byla EU nadále plně odhodlána poskytovat v této oblasti trvalou podporu svým klíčovým partnerům, s náležitým ohledem na zásady právního státu, demokracie a lidských práv a hodnot zakotvené v Chartě OSN a uvedené ve strategii bezpečnostní unie⁵² a v Protiteroristické agendě pro EU⁵³.

EU prostřednictvím pravidelných politických dialogů a dialogů o bezpečnosti v oblasti boje proti terorismu s prioritními zeměmi, jakož i prostřednictvím mnohostranné koordinace systematicky podporuje úsilí partnerů o posílení jejich schopnosti účinně předcházet radikalizaci, násilnému extremismu a terorismu a reagovat na ně, a to při plném respektování lidských práv. EU rovněž zdůrazňuje, že je potřeba zajistit, aby předcházení násilnému extremismu, boj proti němu a politiky a opatření v oblasti boje proti terorismu „neměly negativní vliv, omezení nebo dopad na práva žen“. Politika boje proti terorismu a násilnému extremismu a předcházení násilnému extremismu by neměla být záminkou pro omezování lidských práv a základních svobod, demokracie nebo právního státu.

V rámci všech dialogů a konzultací s partnery bylo neustále zdůrazňováno náležité začlenění lidských práv a zásad právního státu do protiteroristických politik, mimo jiné prostřednictvím vytvoření systému trestního soudnictví založeného na důkazech. Vzhledem k pandemii COVID-19 v kombinaci s citlivostí tématu boje proti terorismu se v roce 2020 uskutečnil pouze omezený počet online konzultací s partnerskými zeměmi.

⁵¹ Závěry Rady o lidských právech a důstojné práci v globálních dodavatelských řetězcích ze dne 2. prosince 2020: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13512-2020-REV-1/cs/pdf>.

⁵² Dokument COM(2020) 605 final, 24.6.2020.

⁵³ Dokument COM(2020) 795 final, 9.12.2020.

Při spolupráci se třetími zeměmi EU zdůrazňuje význam prevence jakožto klíčového pilíře jakékoli meziresortní strategie pro boj proti terorismu a v souladu s výzvou OSN posílit úlohu občanské společnosti doporučuje vypracování národního akčního plánu pro prevenci násilného extremismu. EU nabádá k tomu, aby v rámci přístupu k prevenci násilného extremismu a boji proti němu sehrávala hlavní úlohu občanská společnost se zapojením místních orgánů a komunit, včetně mladých lidí, žen a náboženských aktérů. EU usiluje o to, aby převzala vedoucí úlohu a podporovala své partnery v tom, aby přijímali opatření proti nenávistným verbálním projevům, náboženské nesnášenlivosti a rozvratnické rétorice a všem formám extremismu, které vedou k násilí, a to v plném souladu s mezinárodním právem v oblasti lidských práv.

V prosinci 2020 vedly EU a OSN třetí online dialog na vysoké úrovni o boji proti terorismu. EU usiluje o mnohostrannou spolupráci při řešení celosvětové hrozby terorismu, a to v plném souladu se zásadou právního státu a s mezinárodním právem, mimo jiné právem v oblasti lidských práv, mezinárodním humanitárním právem a mezinárodním uprchlickým právem. EU prosazuje prevenci násilného extremismu jako politickou prioritu a zdůrazňuje potřebu zapojit do kontextu OSN občanskou společnost. V tomto ohledu byla v programu Horizont 2020 – rámcovém programu EU pro výzkum a inovace (2014–2020) zveřejněna zvláštní výzva k podávání návrhů věnovaná výzkumu na téma „faktory a kontext ovlivňující násilný extremismus v širším regionu Blízkého východu a severní Afriky a na Balkáně“. Na tři výzkumné projekty⁵⁴ bude poskytnuta finanční částka ve výši 9 milionů EUR; do projektu je zapojeno více než 40 účastníků (politici činitelé, náboženští aktéři, zástupci občanské společnosti) s cílem získat lepší znalosti o násilném extremismu v těchto regionech a pokročit v předávání poznatků mezi EU a partnerskými zeměmi s ohledem na společné výzvy.

EU je aktivním členem Globálního fóra pro boj proti terorismu a společně s Egyptem spolupředsedá pracovní skupině pro budování kapacit v oblasti východní Afriky. Pracovní skupina poskytuje fórum pro regionální výměnu a vytváření sítí, mimo jiné pokud jde o osvědčené postupy pro prevenci násilného extremismu a boj proti němu. Tři instituce zabývající se prevencí násilného extremismu (centrum Hidája v Abú Dhabí, Mezinárodní fond pro angažovanost společenství a odolnost v Ženevě a Mezinárodní institut pro spravedlnost sídlící na Maltě), které jsou spolufinancovány EU, začleňují přístup založený na lidských právech a společnosti jako celku do podpory rozvoje programů v oblasti prevence násilného extremismu a boji proti němu. Odborníci ze sítě pro zvyšování povědomí o radikalizaci, která byla vytvořena na podporu členských států EU, byli rovněž v omezené míře vysláni do třetích zemí, aby podpořili úsilí v oblasti prevence.

⁵⁴ Přehled projektů je k dispozici v databázi [CORDIS](#).

ESVČ rovněž spravuje síť regionálních odborníků na boj proti terorismu a bezpečnost v rámci delegací EU v 17 prioritních zemích, přičemž někteří z nich mají regionální odpovědnost, jako například odborníci EU na boj proti terorismu a bezpečnost na západním Balkáně, v Keni a Indonésii. Několik civilních misí v rámci společné bezpečnostní a obranné politiky (SBOP), včetně mise zaměřené na budování kapacit v Mali (EUCAP Sahel Mali) a poradní mise EU v Iráku (EUAM Iraq), podporuje budování místních kapacit k prevenci násilného extremismu a boji proti němu s náležitým zohledňováním zásad lidských práv a právního státu.

Mezinárodní trestní soud

EU i nadále usilovala o zajištění odpovědnosti pachatelů, zejména v případě nejzávažnějších trestných činů podle mezinárodního práva, a pomáhala obětem krutého zacházení domoci se spravedlnosti. EU i nadále poskytovala politickou, diplomatickou a finanční podporu Mezinárodnímu trestnímu soudu (MTS)⁵⁵. Rovněž podporovala další mezinárodní trestní tribunály a vnitrostátní tribunály vytvořené ad hoc, jakož i komise pro pravdu a usmíření a nápravné mechanismy na ochranu práv obětí na spravedlnost a odškodnění.

Činnost EU na podporu Mezinárodního trestního soudu byla zaměřena na pomoc soudu v boji proti vnějším útokům, zejména prostřednictvím prohlášení a intervencí EU na podporu jeho nezávislosti, integrity a dalších podpůrných činností. EU rovněž zintenzivnila spolupráci a výměnu informací s Mezinárodním trestním soudem.

⁵⁵ V souladu s rozhodnutím Rady 2011/168/SZBP a akčním plánem z roku 2011 o jeho provádění, jakož i v rámci provádění Dohody mezi MTS a EU o spolupráci a pomoci z roku 2006.

EU se i nadále zasazovala o prosazování **univerzální platnosti Římského statutu Mezinárodního trestního soudu**, zejména během dialogů o lidských právech a prostřednictvím kampaní ve formě *demarší* vyzývajících k přistoupení k Římskému statutu nebo k jeho ratifikaci. Za tímto účelem bylo do dohod uzavřených se třetími zeměmi zahrnuto zvláštní ustanovení. Organizací občanské společnosti, které se zasazují o prosazování všeobecné platnosti Římského statutu, byla poskytnuta finanční podpora. EU podporovala zejména činnost iniciativy Zákonnodárců za globální akci, což je síť přibližně 1 300 zákonodárců ve více než 140 volených parlamentech po celém světě, a Koalici pro Mezinárodní trestní soud, globální síť občanské společnosti sdružující více než 2 500 členských organizací ve 150 zemích. Kromě toho byli zástupci organizací občanské společnosti pravidelně zváni na zasedání EU týkající se Mezinárodního trestního soudu, aby vystoupili s příspěvky.

EU i nadále podporovala Mezinárodní trestní soud na mnohostranných a regionálních fórech, jako je Rada bezpečnosti OSN, Valné shromáždění OSN a Rada pro lidská práva, jakož i v rámci Africké unie.

Finanční podpora EU Mezinárodnímu trestnímu soudu byla zaměřena na rozšiřování znalostí o Mezinárodním trestním soudu a Římském statutu mezi klíčovými zúčastněnými subjekty a na posílení vnitrostátních kapacit pro řešení trestných činů podle Římského statutu. Mezi hlavní podporované činnosti patří:

- semináře, akce a odborná příprava zaměřené na posílení spolupráce, sdílení odborných znalostí a budování vnitrostátní kapacity;
- zapojení právníků ze zemí, v nichž k vyšetřovaným trestným činům došlo, do programu pracovních návštěv odborníků v rámci trestního soudu a
- vypracování právních nástrojů na pomoc právníkům působícím v oblasti nejzávažnějších mezinárodních trestných činů (genocida, zločiny proti lidskosti a válečné zločiny).

Podpora, kterou EU poskytuje Mezinárodnímu trestnímu soudu, je součástí širšího úsilí o zajištění toho, aby se pachatelé nejzávažnějších trestných činů podle mezinárodního práva ze svých činů zodpovídali. V souladu se zásadou doplňkovosti EU rovněž poskytovala podporu vnitrostátním systémům trestního soudnictví řady zemí, včetně Afghánistánu, Demokratické republiky Kongo, Myanmaru, Gruzie, Pobřeží slonoviny, Keni, Guiney, Mali a Ugandy.

EU dále pokračovala v podpoře řady mezinárodních trestních tribunálů a mechanismů, mezi něž patří:

- Zvláštní trestní soud ve Středoafričské republice;
- Zvláštní soud pro Sierra Leone;
- Zvláštní soudní komory Kambodži;
- Zvláštní tribunál pro Libanon a
- Mezinárodní reziduální mechanismus OSN pro trestní tribunály – pověřen pokračováním v činnosti Mezinárodního trestního tribunálu pro Rwandu a Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii, resp. výkonem reziduálního mechanismu obou tribunálů.

V srpnu 2020 přijala EU rozhodnutí na podporu „programu pro přístup ke spravedlnosti pro děti v západní Africe“ (7,89 milionu EUR). Cílem programu je zlepšit přístup dětí k justici zohledňující potřeby dětí prostřednictvím mechanismu soudnictví pro mladistvé a se zohledněním věkových a genderových aspektů a poskytnout alternativy k zajišťování migrujících dětí; program bude realizován v Burkině Faso, Guineji, Mali, Mauritánii, Nigeru a Nigérii. Na západním Balkáně EU pravidelně monitoruje situaci, co se týče přístupu dětí ke spravedlnosti a během pravidelných politických dialogů v rámci dohod o stabilizaci a přidružení upozorňuje na problematické otázky, jako je nedostatečná zdravotní péče nebo přístup ke vzdělávání pro děti zbavené osobní svobody.

Posílení úlohy státních zástupců při ochraně proti genderově podmíněnému násilí a jeho postihování v Maroku

V roce 2020 byla potvrzena nezávislost nového úřadu státního zástupce, který byl zřízen v roce 2017, přičemž tento úřad hrál rovněž vedoucí úlohu v boji proti genderově podmíněnému násilí, které se jako určitá „stínová pandemie“ projevovalo během krize COVID-19. EU se rovněž podílela na posílení úřadu státního zástupce, a to prostřednictvím kombinace politického dialogu a různých nástrojů finanční pomoci v rámci programů v oblasti spravedlnosti a rovnosti (rozpočtová podpora) a technické podpory ve spolupráci s Radou Evropy s cílem zajistit přístup založený na právech v souladu s mezinárodními normami, jako je Istanbulská úmluva.

Byl zaveden monitorovací systém s cílem zajistit dodržování práv dítěte, pokud jde o postup pro udělování výjimek týkajících se sňatku dětí, a zajistit kriminalizaci genderově podmíněného násilí. Byla přijata zvláštní opatření, která odrážejí situaci s ohledem na pandemii v roce 2020. Kromě toho byl během období omezení volného pohybu osob vytvořen online systém podpory pro stížnosti. Prostřednictvím bezplatné horké linky (8350) s názvem „Koulna Maak“ (Všichni spolu) bylo možné hlásit případy agrese nebo násilí páchaného na ženách a dívkách. Tyto případy byly neprodleně oznamovány úřadu státního zástupce a útvarům justiční policie.

Tato iniciativa, která byla realizována v úzké spolupráci s dalšími institucemi a občanskou společností, zdůraznila úlohu státního zástupce, pokud jde o zachování přístupu obětí ke spravedlnosti a zajištění toho, aby tyto oblasti byly i nadále považovány za prioritu.

1.6 ŘEŠENÍ NEDOSTATKŮ VE VYVOZOVÁNÍ ODPOVĚDNOSTI, BOJ PROTI BEZTRESTNOSTI A

PODPORA PŘECHODNÉHO SOUDNICTVÍ

Rada přijala dne 7. prosince 2020 **rozhodnutí a nařízení, jimiž se zřizuje globální režim sankcí v oblasti lidských práv**. Přijetí těchto předpisů představuje zásadní úspěch. Je to poprvé, co EU zavádí rámec, který jí umožní přijímat **cílená opatření vůči osobám, subjektům a orgánům** – státním i nestátním aktérům –, které jsou **za závažné porušování lidských práv kdekoli na světě odpovědné nebo se na něm podílejí, jakož i osobám, subjektům a orgánům, které jsou s nimi spojeny**, bez ohledu na to, kde k těmto aktům dochází.

Omezující opatření stanoví pro osoby **zákaz cestování** a v případě osob i subjektů **zmrazení majetku**. Kromě toho osoby a subjekty v EU **nesmějí** osobám ani subjektům uvedeným na seznamu přímo ani nepřímo **zpřístupňovat finanční prostředky**.

Globální režim sankcí EU v oblasti lidských práv obsahuje humanitární výjimku, která příslušným orgánům členských států umožňuje povolit uvolnění nebo zpřístupnění finančních prostředků nebo hospodářských zdrojů osobám uvedeným na seznamu v případě potřeby pouze za účelem poskytování humanitární pomoci.

Rámec pro cílená omezující opatření se vztahuje na činy, jako je **genocida, zločiny proti lidskosti a jiné případy závažného porušování nebo zneužívání lidských práv** (např. mučení, otroctví, mimosoudní popravy, svévolné zatýkání nebo zadržování). Do působnosti sankčního režimu může spadat i jiné porušování nebo zneužívání lidských práv, jestliže je **rozsáhlé, systematické nebo jinak závažné** s ohledem na cíle společné zahraniční a bezpečnostní politiky stanovené ve Smlouvě (článek 21 Smlouvy o EU).

V roce 2020 pokračovala Unie v uplatňování **rámce politiky EU na podporu přechodného soudnictví**. Součástí bylo i upozorňování na toto téma v rámci dvoustranných dialogů s třetími zeměmi, např. s Nepálem, jakož i s regionálními organizacemi, např. s Africkou unií (AU). Během posledního kola dialogu o lidských právech mezi EU a AU, které se konalo dne 8. prosince 2020⁵⁶, zdůraznily obě strany význam pokračujícího úsilí o řešení beztrestnosti a upozornily na potřebu doplňkovosti na vnitrostátní, regionální a mezinárodní úrovni, přičemž připomněly své odhodlání uspořádat v roce 2021 odborný seminář. V rámci nástroje EU pro spravedlnost během konfliktu a v přechodném období, na jehož financování se podílí nástroj EU přispívající ke stabilitě a míru, byla i nadále poskytována specificky uzpůsobená odborná pomoc na vysoké úrovni vybraným delegacím EU na místě. Přezkum nástroje v polovině období potvrdil jeho jednoznačný přínos, což dokládá i velký zájem delegací EU o využívání poradenských služeb poskytovaných odborníky v rámci tohoto nástroje. EU podpořila prodloužení mandátu zvláštního zpravodaje OSN pro prosazování pravdy, spravedlnosti, odškodňování a záruk proti recidivě⁵⁷.

Podpora kontroly ze strany občanské společnosti při reformě soudnictví v Bolívii

EU podporuje i nadále Platformu občanské společnosti pro spravedlnost, která vznikla v roce 2015, a to zejména v jejím úsilí o prosazování a monitorování politik. Tato podpora má podobu dvou navazujících projektů EIDHR (s celkovým rozpočtem ve výši 1,5 milionu EUR) prováděných v rámci iniciativy „Fundación Construir“⁵⁸ na podporu účasti občanů na reformě soudnictví, která poskytuje přístup ke spravedlnosti všem. V rámci této dlouhodobé spolupráce EU podporuje veřejnou kontrolu voleb do soudních orgánů a úřad nejvyššího státního zástupce. V rámci tohoto projektu byly rovněž vypracovány zprávy, které mají zásadní význam a které OSN nebo Meziamerické komisi pro lidská práva poskytly informace o hlavních výzvách týkajících se základních práv a dodržování řádných právních postupů v Bolívii. V rámci projektu bylo v roce 2020 podpořeno rovněž středisko pro monitorování spravedlnosti (Justice Observatory), které slouží rovněž jako centrální registr údajů o soudnictví pro všechny státní instituce. Tato iniciativa zásadním způsobem přispěla k rozvoji inovativních mechanismů spolupráce mezi státem a občanskou společností a k podpoře bezplatné právní pomoci s cílem usnadnit nejzranitelnějším osobám bezplatný přístup ke spravedlnosti a odškodnění.

⁵⁶ https://eeas.europa.eu/delegations/african-union-au/90470/joint-communiqu%C3%A9-european-union-%E2%80%93-african-union-hold-16th-human-rights-dialogue_en

⁵⁷ <https://undocs.org/en/A/HRC/RES/45/10>

⁵⁸ <https://www.fundacionconstruir.org/participacionciudadanaenlareformaalajusticia/#>

V roce 2020 byla EU i nadále neochvějným zastáncem koncepce **odpovědnosti za ochranu (R2P)**. V úzké spolupráci s členskými státy EU se činnost EU zaměřila na podporu trvalého politického závazku týkajícího se odpovědnosti za ochranu, jakož i provádění tohoto závazku tím, že se usnadní dialog a spolupráce v rámci OSN a že se tato koncepce jakožto analytický nástroj uplatní na konkrétní situace v jednotlivých zemích.

Další příležitosti v tomto ohledu přineslo 15. výročí přijetí koncepce odpovědnosti za ochranu. Na 44. zasedání Rady pro lidská práva podpořila EU rezoluci o „15. výročí koncepce Odpovědnosti za ochranu obyvatelstva před genocidou, válečnými zločiny, etnickými čistkami a zločiny proti lidskosti, jak je zakotveno v závěrech světového summitu z roku 2005“, která byla první tematickou rezolucí o této koncepci.

EU rovněž podpořila rezoluci Rady pro lidská práva⁵⁹ o „příspěvku Rady pro lidská práva k předcházení porušování lidských práv“ a rezoluci o „prevenci genocidy“⁶⁰.

Dne 18. září 2020 hlasovaly všechny členské státy EU pro zařazení bodu týkajícího se koncepce odpovědnosti za ochranu a předcházení genocidě, válečným zločinům, etnickým čistkám a zločinům proti lidskosti na pořad jednání 75. zasedání Valného shromáždění OSN.

EU a její členské státy ve spolupráci se Skupinou přátel R2P v Ženevě i v New Yorku i nadále vyvíjely úsilí o podporu účinných a operativních opatření v oblasti odpovědnosti za ochranu v rámci OSN, v neposlední řadě podporou francouzsko-mexické iniciativy týkající se omezení práva veta v případě, že se zjistí, že došlo k masovým zločinům. EU dále posilovala spolupráci s OSN v oblasti odpovědnosti za ochranu a nadále podporovala úsilí zvláštní poradkyně generálního tajemníka OSN pro odpovědnost za ochranu a společného úřadu OSN pro předcházení genocidě a odpovědnost za ochranu, a to formou politické i finanční podpory. EU poskytla finanční prostředky na přípravu pokynů pro prevenci krutého zacházení vycházejících z výzkumu, který vyhodnocuje, jak preventivní opatření fungují a jaká si lze vzít ponaučení na zlepšení postupů do budoucna.

⁵⁹ A/HRC/45/L.32.

⁶⁰ A/HRC/RES/43/29.

V zájmu předcházení masovým brutálním činům je cílem komplexní strategické reakce EU v souladu s jejím širším cílem činnosti, která se opírá o koncepci „obnovy k lepšímu“, zajistit, aby celosvětové hospodářské oživení EU bylo zelené, inkluzivní, digitální a odolné. EU nadále podporovala kulturu prevence a včasné akce, a to na základě úzké spolupráce mezi geograficky a tematicky zaměřenými systémy a útvary pro krizové řízení. Kromě toho EU posílila svou schopnost přizpůsobit příslušné nástroje a iniciativy tak, aby odpovědnost za ochranu byla jejich součástí jakožto průřezová a operativní koncepce v zahraniční politice, a to i prostřednictvím interní odborné přípravy. EU, podporovaná členskými státy, nadále využívala analýzu konfliktů a svůj systém včasného varování v případě konfliktů s cílem identifikovat otázky v rámci přístupu odpovědnost za ochranu a zaměřit se na včasnou akci.

2. BUDOVÁNÍ ODOLNÝCH, INKLUZIVNÍCH A DEMOKRATICKÝCH SPOLEČNOSTÍ

2.1 POSILOVÁNÍ DEMOKRATICKÝCH, ODPOVĚDNÝCH A TRANSPARENTNÍCH INSTITUCÍ

Poprvé od roku 2001 jsou autokratické režimy v převaze⁶¹ a pandemie COVID-19 ještě více prohloubila stávající výzvy, kterým demokracie na celém světě čelí. S cílem nalézt řešení situace, kdy se zhoršuje stav demokracie, se EU snaží například podporovat nezávislé sdělovací prostředky a novináře, posilovat úlohu parlamentů a právní stát a spolupracovat s politickými stranami nestranným způsobem.

Cílem Akčního plánu pro evropskou demokracii⁶² je vybudovat odolnější demokracie v celé EU, které budou schopny čelit výzvám a zaměřit se na oblasti, ve kterých jsou naše demokratické systémy těmto problémům nejvíce vystavené. Tento plán proto doplňuje a zohledňuje nový akční plán EU pro lidská práva a demokracii tím, že řeší riziko vměšování a manipulace za účelem ochrany demokracie v rámci EU i mimo ni.

Velice viditelným dokladem odhodlání EU podporovat demokracii a prosazovat v partnerských zemích dodržování lidských práv a zásad právního státu jsou volební pozorovatelské mise. V roce 2020 vyslala EU tři volební pozorovatelské mise: na začátku roku do Guyany a Peru a v říjnu do Ghany, přičemž se jednalo o první vyslání volební pozorovatelské mise EU od začátku pandemie COVID-19. Bylo vysláno osm volebních misí odborníků s cílem sledovat volební procesy v Bolívii, Burkině Faso, Jordánsku, Mali, Myanmaru, Nigeru, Pobřeží slonoviny a Středoafričské republice.

Kromě toho EU vynaložila 73 milionů EUR na pomoc při volbách, včetně projektů zaměřených na předcházení násilí v průběhu voleb a posílení úlohy občanů a místních organizací občanské společnosti při pozorování voleb. Bylo rovněž zajištěno budování kapacit a volebním orgánům v celé řadě zemí, jako je Etiopie, Nigérie, Paraguay, Středoafričská republika, Niger a Burkina Faso, byla poskytnuta volební podpora.

⁶¹ Anna Lührmannová, Seraphine F. Maerzová, Sandra Grahnová, Nazifa Alizadaová, Lisa Gastaldiová, Sebastian Hellmeier, Garry Hindle a Staffan I. Lindberg. 2020. [Autocratization Surges – Resistance Grows. \(Vzestup autokracie – vzrůstající odpor\). Zpráva o demokracii za rok 2020.](#) Varieties of Democracy Institute (V-Dem) (Institut pro varianty demokracie) a [V-Dem's Pandemic Backsliding Project](#).

⁶² Evropský akční plán pro demokracii, COM (2020) 790 final ze dne 3. prosince 2020: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=COM%3A2020%3A790%3AFIN&qid=1607079662423>.

EU podporovala pozorovatele z řad veřejnosti během voleb ve zúčastněných státech OBSE, zejména v Gruzii, Moldavské republice a na Ukrajině. EU rovněž poskytla finanční prostředky africkým nevládním organizacím, jako je Západoafrická síť pro budování míru a Volební institut pro udržitelnou demokracii v Africe na to, aby se společně s místními organizacemi občanské společnosti podílely na pozorování voleb na vnitrostátní úrovni nebo monitorování míru, např. v Burkině Faso nebo ve Středoafrické republice.

Úloha sociálních médií během předvolebních kampaní se na celém světě v kontextu globální pandemie ještě zvýšila. V roce 2019 začala EU vyvíjet a pilotně testovat svou metodiku pro pozorování online předvolebních kampaní, v roce 2020 pak již bylo sledování online prostoru běžnou součástí činnosti volebních pozorovatelských misí EU.

Všechny závěrečné zprávy volebních pozorovatelských misí EU od roku 2016, včetně doporučení misí, jsou dostupné online v databázi volebních misí EU⁶³.

V roce 2020 přijala Komise revidovanou metodiku pro rozšíření, kterou potvrdily členské státy. Podle revidované metodiky se základní zásady, včetně fungování demokratických institucí, stanou ještě důležitějšími pro přístupová jednání a budou určovat jejich celkové tempo.

Během roku 2020 byla Evropská nadace pro demokracii (EED) i nadále klíčovým partnerem EU v zemích procesu rozšíření a v zemích evropského sousedství; EED podporovala iniciativy v několika oblastech sahajících od pozorování voleb a zvyšování povědomí o konkrétních otázkách, jako je například potřeba volit a práva voličů, až po odbornou přípravu ohledně účasti ve volbách určenou aktivistům bez odpovídajících zkušeností.

Nadace EED navíc podporovala monitorování médií a sociologické výzkumy, například monitorování postojů veřejnosti k volbám. Během pandemie COVID-19 se spolupráce s nadací EED ukázala být obzvláště přínosná; nadace flexibilně poskytovala zásadní pomoc organizacím občanské společnosti a médiím a pomáhala jim při adaptaci na současná omezení a bezpečnostní opatření.

⁶³ Databáze volebních misí EU: <https://ec.europa.eu/info/strategy/relations-non-eu-countries/types-relations-and-partnerships/election-observation/mission-recommendations-repository/home>.

EU pokračovala ve spolupráci s Radou Evropy v otázkách týkajících se podpory demokracie. Například na Ukrajině měl společný projekt v oblasti svobody sdělovacích prostředků mimo jiné za cíl zajistit vyvážené a profesionální mediální pokrytí voleb konajících se v letech 2019–2020.

EU podporuje reformu správy věcí veřejných v Turkmenistánu

Evropská unie podporuje proces demokratické reformy v Turkmenistánu. Za tímto účelem se EU finančně podílí na dvoustranném projektu „Podpora budování kapacit veřejné správy v Turkmenistánu“. Prostřednictvím tohoto projektu EU je podporován magisterský studijní program v oboru veřejné správy a administrativní reforma Akademie veřejné služby. Byla uspořádána řada školení a seminářů pro akademické pracovníky s cílem zajistit předávání znalostí a prosazování demokratických zásad a hodnot v orgánech veřejné správy Turkmenistánu a v souladu s národním akčním plánem v oblasti lidských práv posílit jejich institucionální a vzdělávací kapacity k provádění mezinárodních úmluv.

V roce 2020 EU rovněž poskytovala několika zemím technickou podporu volebního procesu. Například v rámci nástroje předvstupní pomoci ústřední volební komise Bosny a Hercegoviny vypracovala pětiletou strategii a související akční plán, zaměřené na zlepšení integrity, transparentnosti a efektivity volebního procesu. Finanční prostředky EU rovněž umožnily nevládní organizaci „Pod Lupom“ vyslat do komunálních voleb v listopadu 2020 více než 2 600 volebních pozorovatelů.

Západní Balkán byl i nadále prioritním regionem s výraznou politickou podporou pro jeho demokratické instituce, přičemž na začátku roku 2020 byly uspořádány i některé činnosti v prezenční formě. V lednu se uskutečnilo třetí kolo dialogu Jeana Monneta s parlamentem Republiky Severní Makedonie, jakož i následná online konzultace po předčasných parlamentních volbách. Pokud jde o dialog mezi stranami Národního shromáždění Republiky Srbsko, příslušné konzultace proběhly v únoru 2020. Během celého roku pokračovaly online konzultace s politickými zúčastněnými stranami z těchto zemí (a z dalších zemí, například Ukrajiny). Pro parlamentní úředníky v šesti zemích tohoto regionu spolu s Gruzíí, Moldavskou republikou a Ukrajinou se uskutečnilo virtuální školení zaměřené na řešení rizika korupce souvisejícího s pandemií. Bylo uspořádáno rovněž informační setkání pro parlamentní úředníky, během kterého byla zdůrazněna hospodářská podpora EU zemím západního Balkánu.

V roce 2020 se naplno rozběhl hlavní projekt Partnerství mezi parlamenty (INTER PARES), což je **globální projekt EU, jehož cílem je zlepšit kapacity parlamentů**⁶⁴. V rámci tohoto projektu se navázala partnerství mezi osmi partnerskými parlamenty po celém světě (Malajsie, Bhútán, Maledivy, Gambie, Panama, Malawi, Trinidad a Tobago a Mauritánie) a parlamenty členských států EU (včetně Řecka, Dánska, Německa, České republiky, Slovenska, Maďarska, Španělska, Irska a Švédska).

Činnost v rámci tohoto projektu, včetně seminářů, odborné přípravy, dialogů a mentorství, byla přizpůsobena a probíhala online a virtuální formou. V rámci projektu INTER PARES byla zdokumentována parlamentní reakce na krizi COVID-19 a byly shromažďovány a sdíleny osvědčené postupy s cílem chránit a posílit parlamentní demokracii.

V rámci projektu byla na začátku května 2020 zveřejněna publikace s názvem „Parlamenty a krize: výzvy a inovace“ („Parliaments and Crisis: Challenges and Innovations“). U příležitosti Mezinárodního dne parlamentarismu dne 30. června byla v rámci tohoto projektu zveřejněna mapa údajů zobrazující reakce parlamentů ve 166 zemích.

Navíc byla v rámci projektu poskytnuta klíčová podpora i) přípravě nové podoby platformy AGORA, ii) online centru pro sdílení znalostí mnoha zúčastněných stran v oblasti parlamentního rozvoje a iii) Centru pro inovace parlamentů v rámci Meziparlamentní unie. Začala se také připravovat řada e-learningových modulů zaměřených na klíčové parlamentní otázky.

⁶⁴ Globální projekt EU na zlepšení kapacit parlamentů <https://www.inter-pares.eu/>.

2.2 PODPORA VSTŘÍCNÉHO, INKLUZIVNÍHO, PARTICIPAČNÍHO A REPREZENTATIVNÍHO ROZHODOVÁNÍ

V roce 2020 se postoj EU k politickému pluralismu promítl do pokračující podpory systémů politických stran, a to nestranným způsobem prostřednictvím mnohostranného přístupu.

V této souvislosti realizace pěti projektů, jež dostaly grant v rámci „pilotního programu na podporu politických stran“, pomohla přispět k posílení postavení žen v politických stranách a k vyrovnávání podmínek v pluralitních systémech v Malawi, Bolívii, Maroku, Beninu, Paraguayi, Mongolsku, Moldavsku, Tunisku, Gruzii a Kyrgyzstánu.

Pozastavily se činnosti vykonávané prezenčně v rámci programu „Mladí političtí vůdci“, který podporuje dialog a porozumění s cílem podpořit dlouhodobější mír a důvěru mezi budoucími vedoucími představiteli mimo EU. Během omezení volného pohybu se však uskutečnila řada online akcí s absolventy tohoto programu: společně s nadací Anny Lindhové byly uspořádány tři rozpravy a jedna bývalá účastnice programu se zúčastnila zasedání Podvýboru Evropského parlamentu pro bezpečnost a obranu.

U příležitosti oslav Mezinárodního den demokracie, které se konaly dne 15. září, se mezi 14. a 17. zářím uskutečnila řada online diskusí o stavu demokracie během pandemie COVID-19. Tyto iniciativy spolupořádal Evropský parlament a přední sdružení na podporu demokracie v Evropě i mimo ni. V prosinci se konala mezinárodní konference na téma „Parlamenty a demokratické inovace: přizpůsobení kapacit parlamentů měnícím se demokraciím“, kterou v rámci projektu INTER PARES – Partnerství mezi parlamenty spolupořádala Evropská komise. Na konferenci se sešli poslanci Evropského parlamentu, akademičtí pracovníci a parlamentní úředníci, aby diskutovali o tom, jak se zastupitelská demokracie mění a jak tyto změny ovlivňují parlamenty.

EU financovala program „Young Mediterranean Voices“ („Mladé středomořské hlasy“), který se uskutečňuje v celém regionu jižního Středomoří a v Evropě a je zaměřen na mezikulturní dialog. Jeho cílem je promítnout diskusi vedenou mladými lidmi do politických opatření v zájmu budování inkluzivních společností. V roce 2020 bylo v rámci programu uspořádáno několik online politických dialogů na vysoké úrovni, na nichž se mladí delegáti setkali s globálními vedoucími představiteli, včetně vysokého představitele, místopředsedy Komise, velvyslance EU při OSN, komisaře a generálního ředitele pro politiku sousedství a jednání o rozšíření, místopředsedy Evropského parlamentu a dalších poslanců EP. V dubnu 2020 se absolventi tohoto programu připojili k velvyslanci EU při OSN při příležitosti online dialogu o rezoluci OSN o mládeži, míru a bezpečnosti, čímž se zajistilo, že jejich názor bude v této zásadní diskusi v Radě bezpečnosti OSN zohledněn.

Výměna mezikulturního vzdělávání prostřednictvím společného programu EU a Rady Evropy v rámci globálního vzdělávání, vytváření sítí a dialogu (iLEGEND) měla podobné cíle, které se realizovaly prostřednictvím podpory mezikulturního dialogu, účasti, budování kapacit a výměny osvědčených postupů.

2.3 PODPOROVÁNÍ NEZÁVISLÝCH A PLURALITNÍCH SDĚLOVACÍCH PROSTŘEDKŮ, PŘÍSTUPU K INFORMACÍM A BOJE PROTI DEZINFORMACÍM

EU nadále podporovala nezávislé a pluralitní sdělovací prostředky, přístup k informacím a boj proti dezinformacím. Odsoudila omezení práce novinářů a pracovníků sdělovacích prostředků a přijala opatření proti těmto omezením, jakož i k zajištění bezpečnosti a ochrany novinářů a pracovníků médií a podporovala mediální iniciativy. Akční plán pro evropskou demokracii přijatý v prosinci 2020 navíc obsahuje kapitolu, která se konkrétně zabývá svobodou a pluralitou sdělovacích prostředků a zdůrazňuje jejich význam pro naši demokracii. Akce zahrnovaly opatření na podporu bezpečnosti novinářů a řešení otázky strategických žalob proti účasti veřejnosti a plánuje se, aby součástí těchto akcí byl i strukturovaný dialog s příslušnými mezinárodními organizacemi na podporu jejich provádění.

EU i nadále pokračovala v provádění programů zaměřených na podporu svobody sdělovacích prostředků a bezpečnosti novinářů v mnoha regionech a v souvislosti s pandemií COVID-19 zahájila nové programy. Celková výše finanční podpory, která byla v uplynulých dvou letech poskytnuta novinářům a na projekty zaměřené na svobodu sdělovacích prostředků, činila 50 milionů EUR.

Na podporu oblastem postiženým konfliktem v Africe, Asii, na Blízkém východě a v Latinské Americe bylo využito jak standardních programů spolupráce, tak nástroje přispívajícího ke stabilitě a míru. Cílem těchto programů je zlepšit stabilitu a odolnost nestabilních společností posílením nezávislých sdělovacích prostředků a organizací občanské společnosti a podporou novinářů a ověřovatelů faktů s cílem zlepšit přístup ke spolehlivým informacím o onemocnění COVID-19 a bojovat proti dezinformacím.

V sousedství EU byla uskutečněna celá řada opatření:

- EU opětovně potvrdila, že je odhodlána podporovat svobodu sdělovacích prostředků v zemích jižního sousedství (příčemž bylo přiděleno 14 milionů EUR nezávislým sdělovacím prostředkům sloužícím veřejnému zájmu) a v šesti zemích Východního partnerství (12 milionů EUR bylo přiděleno v Arménii, Ázerbájdžánu, Bělorusku, Gruzii, Moldavsku a na Ukrajině). Na západním Balkáně a v Turecku bylo téměř 20 milionů EUR vyčleněno na iniciativy zaměřené na podporu svobody a plurality sdělovacích prostředků a na podporu rozmanitosti, efektivnosti a udržitelnosti občanských subjektů, včetně médií a mediálních organizací.
- EU prostřednictvím horizontálního nástroje ve spolupráci s Radou Evropy zajišťovala mimo jiné odbornou přípravu a další podpůrné činnosti pro zástupce soudnictví, právnických profesí a občanské společnosti týkající se různých aspektů svobody projevu (kapitola 10 Evropské úmluvy o lidských právech), včetně bezpečnosti novinářů.
- Další granty byly přiděleny na programy v jednotlivých zemích. EU například podpořila projekt prováděný albánským mediálním institutem ve spolupráci s Mezinárodní federací novinářů. Cílem tohoto projektu je zvýšit schopnost mediálních organizací a profesních sdružení novinářů posílit profesní normy a etiku a prosazovat a chránit právo na svobodu projevu. Projekt rovněž podporuje iniciativy organizací občanské společnosti, které se zasazují o přijetí pracovních norem a právních předpisů a postupů, jež by lépe chránily svobodu přesvědčení a projevu.

V průběhu roku 2020 EU nadále podporovala větší soudržnost a koordinaci mezi opatřeními přijatými v EU a v partnerských zemích. Řada třetích zemí například reagovala na rozhodný přístup EU k dezinformacím a nenávisným verbálním projevům a na zásadní opatření v oblasti regulace obsahu. V této souvislosti je rovněž relevantní akt o digitálních službách, který navrhla Komise, i nedávno přijatý akční plán proti rasismu, které mají přímou spojitost s otázkou svobody projevu. Akční plán pro evropskou demokracii rovněž zahrnoval opatření zaměřená na ochranu integrity voleb a podporu demokratické účasti, jakož i opatření v oblasti boje proti dezinformacím.

Následující iniciativy přijaté v roce 2020 byly významné z hlediska jejich dopadu mimo EU.

- Ve společném sdělení „Boj proti dezinformacím o COVID-19 – pravda a mýty“, které bylo přijato dne 10. června 2020, Komise a vysoký představitel, místopředseda Komise oznámili opatření na posílení svobody a plurality sdělovacích prostředků v EU jako součást Akčního plánu pro evropskou demokracii.
- Cílem Akčního plánu pro evropskou demokracii je posílit svobodu sdělovacích prostředků a pluralitu médií, chránit svobodu projevu a demokratickou diskusi, podporovat odolnost volebního procesu a bojovat proti dezinformacím. Zabývá se otázkami, jako je zajištění bezpečnosti novinářů a boj proti účinkům strategických žalob proti účasti veřejnosti. Zahrnuje opatření na podporu plurality sdělovacích prostředků v úzkém souladu s akčním plánem pro média. V akčním plánu jsou rovněž zmiňovány iniciativy na podporu transparentnosti politické reklamy a komunikace, jasnějších pravidel financování evropských politických stran a posílené spolupráce v EU s cílem zajistit důvěryhodné, inkluzivní a transparentní volby. Součástí bude rovněž usnadnění spolupráce mezi sítěmi EU a partnerskými zeměmi a mezinárodními organizacemi za účelem budování kapacit a výměny osvědčených postupů v boji proti volebním hrozbám a propagace vysokých mezinárodních standardů při užívání nových technologií.
- Opatření proti dezinformacím obsažená v Akčním plánu pro evropskou demokracii doplňují legislativní opatření přijatá Evropskou komisí prostřednictvím navrhovaného nařízení o aktu o digitálních službách, který se mimo jiné zabývá šířením nezákonného obsahu a dezinformací online a zároveň chrání základní práva.

Výše uvedené iniciativy budou utvářet vnější činnost EU na podporu demokracie v partnerských zemích. Výzvy, kterým demokracie v rámci EU i mimo ni čelí, jsou obdobné, výrazně je však v určitých kontextech negativně ovlivňují další faktory, související např. s nedostatečným dodržováním lidských práv, demokracie a právního státu, s rozvojem, hospodářstvím nebo nestabilní situací. V tomto kontextu je pomoc EU, jejímž cílem je zajištění transparentních voleb, svobodných sdělovacích prostředků a přístup k informacím, ještě relevantnější.

Klíčem k boji proti dezinformacím a k zajištění přístupu k informacím je mediální prostředí, v němž jsou svobodná a pluralitní média, novináři, ověřovatelé faktů a další pracovníci sdělovacích prostředků s to vykonávat svou práci bezpečně a nezávisle. V roce 2020 EU zintenzivnila své úsilí zaměřené na potírání dezinformací a přiblížila se tak dosažení cíle posílit mediální prostředí, a to nejen v rámci EU, ale i mimo ni, mimo jiné prosazováním svobody sdělovacích prostředků a nezávislých médií.

EU opětovně zdůraznila, že hlavní zásadou je, že opatření zaměřená na boj proti dezinformacím by měla být přiměřená svému cíli a neměla by ohrožovat základní práva a svobody. V této souvislosti jsou klíčem pro boj proti dezinformacím a pro informování veřejnosti svobodná a pluralitní média.

V návaznosti na přijetí akčního plánu EU proti dezinformacím⁶⁵ v roce 2018 a balíčku opatření určených k zajištění svobodných a spravedlivých voleb⁶⁶ byly v roce 2020 vypracovány a provedeny konkrétní iniciativy EU v oblasti dezinformací, a to při plném dodržování základních práv a svobod. To zahrnovalo monitorování opatření přijatých členskými státy v souvislosti s pandemií COVID-19, včetně opatření pro boj proti dezinformacím a jejich dopadu na demokracii, základní práva a právní stát. Komise v této souvislosti podpořila členské státy prostřednictvím výměny osvědčených postupů na podporu důvěryhodných, inkluzivních a transparentních voleb v rámci evropské sítě pro volební spolupráci, prostřednictvím které došlo v roce 2020 ke dvěma výměnám v této oblasti.

⁶⁵ https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/action_plan_against_disinformation.pdf

⁶⁶ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/IP_18_5681

EU zintenzivnila reakci zaměřenou na boj proti dezinformacím, mimo jiné zřízením **systému včasného varování**. V roce 2020 byla prostřednictvím této platformy umožněna účinná výměna informací mezi orgány EU a všemi členskými státy EU, a to nejen v oblasti dezinformací, ale také pokud jde o svobodu sdělovacích prostředků a mediální gramotnost.

Činnost pracovních skupin ESVČ pro strategickou komunikaci (StratCom) se i nadále zaměřovala na východní sousedství a Rusko, západní Balkán a jižní sousedství, Blízký východ a severní Afriku a Perský záliv. Mezi cíle uvedených pracovních skupin patří:

- řešení problému dezinformačních činností prováděných zahraničními státními a nestátními subjekty a reakce na ně;
- posilování mediálního prostředí v sousedství EU, v regionu rozšíření a v členských státech, mimo jiné poskytováním podpory s cílem prosazovat svobodu sdělovacích prostředků;
- posilování nezávislých médií a
- zajištění toho, aby byly politiky EU efektivně propagovány a prezentovány.

Od listopadu 2020 bylo v rámci projektu EUvsDisinfo⁶⁷, stěžejního projektu pracovní skupiny East StratCom⁶⁸, identifikováno, analyzováno a odhaleno více než 10 000 případů dezinformací pocházejících z prokremelských médií, které jsou zdokumentovány v databázi, která je od roku 2015 přístupná veřejnosti. Pracovní skupina rovněž uskutečnila řadu rozhovorů se zkušenými ruskými novináři, kteří se podílejí na vyšetřování a odhalování dezinformací s cílem zviditelnit toto téma v diskusi⁶⁹.

⁶⁷ www.euvdisinfo.eu

⁶⁸ Pracovní skupina East StratCom má zvláštní mandát, kterým je boj proti probíhajícím ruským dezinformačním kampaním. Závěry Evropské rady z roku 2015:
<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11-2015-INIT/cs/pdf>

⁶⁹ <https://euvdisinfo.eu/the-information-boomerang-returns/>

Že je Země placatá? Vážně ? To je téma k diskusi...

„Země je placatá – jak rozumět médiím“ je společný projekt Goethe Institutu v Moskvě a iniciativy COLTA.RU, zaměřený na mediální gramotnost v oblasti vzdělávání a financovaný z evropského nástroje pro demokracii a lidská práva, jenž nedávno zveřejnil výsledky své tříleté dosavadní práce.

Projektový tým uspořádal workshopy pro žáky, školení pro učitele, interaktivní video-přednášky pro studenty a veřejné přednášky pro široké publikum, vypracoval mediální obsah a podpořil iniciativy v oblasti mediální gramotnosti v 16 ruských městech – od Kaliningradu po Vladivostok.

Workshopů se zúčastnilo více než 900 účastníků, což je čtyřikrát více, než se původně plánovalo. Interaktivních video-přednášek se zúčastnilo více než 250 studentů. Přibližně 300 učitelů se zúčastnilo celkem 14 školení. Veřejných přednášek, dvou online diskusí s odborníky z oblasti médií a online konference se zúčastnilo 1 800 lidí.

Odborníci se podělili o své poznatky a tipy, jak se orientovat v moderním mediálním prostředí a jak odlišit fakta od fikce. Díky absolvování těchto přednášek byli dospívající i dospělí účastníci schopni kriticky interpretovat mediální nabídku a hájit svá práva. Diskuse se rovněž zabývala otázkami osobních účtů a ochrany údajů, etickými pravidly online diskusí, nenávisťnými verbálními projevy a řešením problematiky internetového trollingu a kyberšikany.

Projekt podpořil občanskou společnost a dialog o umění, zapojily se do něj ruské a zahraniční mediální celebrity, včetně nezávislých novinářů, bloggerů, filmových režisérů a umělců.

Součástí instruktáže o mediální gramotnosti byly rovněž všechny teoretické a praktické materiály, které se připravovaly v průběhu téměř tří let. Více informací o projektu a jeho metodických výstupech (vzdělávací videa, přednášky, interaktivní testy atd.) je k dispozici na internetové stránce <https://howtoreadmedia.ru/en/>.

V různých regionech se uskutečnily rovněž cílené aktivity. Dne 29. září 2020 se konala první konference EU a zemí západního Balkánu o mediální gramotnosti, na níž se sešli ověřovatelé faktů, mladí lidé, novináři a zástupci orgánů ze západního Balkánu, EU i dalších zemí, aby diskutovali o mediální gramotnosti a boji proti dezinformacím. Vysoký představitel, místopředseda Komise zveřejnil videoprohlášení, v němž se obrátil na ověřovatele faktů v regionu a vyjádřil jim své uznání.

EU rovněž podporuje svobodu projevu a svobodu sdělovacích prostředků na západním Balkáně prostřednictvím horizontálního nástroje pro západní Balkán a Turecko financovaného EU, který provádí Rada Evropy.

V rámci reakce na pandemii na základě přístupu tým Evropa podpořila EU nový projekt – globální nástroj pro sledování dopadu COVID-19 na demokracii a lidská práva⁷⁰. Globální nástroj pro sledování dopadu je online platforma, jejímž cílem je usnadnit přístup veřejnosti k údajům a analýzám toho, jak opatření přijatá v souvislosti s pandemií COVID-19 ovlivnila demokracii a lidská práva ve 165 zemích celého světa.

Projekt, který EU spolufinancuje v rámci evropského nástroje pro demokracii a lidská práva (EIDHR), provádí Mezinárodní institut pro demokracii a volební podporu (International IDEA). Institut IDEA nezávisle shromažďuje a analyzuje údaje na základě vlastního rámce pro měření demokracie, který používá pro svou pololetní zprávu o stavu demokracie ve světě. EU do tohoto posuzování není zapojena.

Kromě toho je globální nástroj pro sledování příkladem intenzivní spolupráce, neboť využívá rovněž informace získané předními organizacemi občanské společnosti, analytickými středisky a univerzitami, a shromažďuje tak všechny dostupné údaje a poznatky s cílem vytvořit záznam o „sledování sledovacích souborů“.

Více než 10 000 jednotlivců v zemích sousedství EU využilo regionální program OPEN Media Hub, který je financován EU. Tento program se zabývá novými trendy, jako je dopad digitalizace na média, včetně obsahu a příjmů, a omezování svobody médií v mnoha zemích; zároveň se program zabývá otázkou, jak vyvracet dezinformace.

⁷⁰ Globální nástroj Komise pro sledování dopadu pandemie COVID-19 na demokracii a lidská práva: <https://www.idea.int/news-media/events/global-monitor-covid-19%C2%B4s-impact-democracy-and-human-rights-one-stop-tool-hold>.

2.4 POSILOVÁNÍ PARTICIPATIVNÍHO A NA LIDSKÁ PRÁVA ZAMĚŘENÉHO PŘÍSTUPU K PŘEDCHÁZENÍ KONFLIKTŮM A ŘEŠENÍ KRIZÍ

Jako globální aktér EU prosazuje mír prostřednictvím budování míru, předcházení konfliktům, mediace a dialogu. Trvalý mír vyžaduje dodržování lidských práv a přijetí inkluzivního přístupu. Právě prostřednictvím multilateralismu můžeme prosazovat dodržování společných mezinárodních norem a zmírňovat konfliktní vztahy.

EU v souladu s obecnými zásadami EU týkajícími se dětí a ozbrojených konfliktů i nadále podporovala mandát OSN pro otázky dětí a ozbrojených konfliktů a doprovodné nástroje, jako je mechanismus pro monitorování a podávání zpráv a výroční zpráva generálního tajemníka OSN, která uvádí seznam stran konfliktů, které se dopustily závažného porušování práv dětí. EU podporovala práci zvláštní zástupkyně OSN pro otázky dětí a ozbrojených konfliktů, především pokud jde o vypracování a provádění akčních plánů zaměřených na ukončení šesti typů závažného porušování práv dětí postižených ozbrojeným konfliktem a předcházení jim: i) nábor a využívání dětí; ii) zabíjení a mrzačení; iii) sexuální násilí; iv) útoky na školy a nemocnice; v) únosy a vi) zamezování přístupu k humanitární pomoci.

Členské státy EU v roce 2020 potvrdily seznam prioritních zemí z hlediska dětí a ozbrojených konfliktů. Tato politická angažovanost je posílena pomocí:

- realizace konkrétních projektů zaměřených na předcházení násilí a reakci na ně;
- předcházení náboru a využívání dětí v ozbrojených konfliktech;
- správy případů;
- náhrady občanských dokladů;
- vyhledávání rodinných příslušníků a slučování rodin;
- demobilizace;
- propouštění a opětovného začleňování a
- psychosociální podpory a alternativních forem péče o děti bez doprovodu a děti odloučené od rodiny.

Například v Arménii EU zahájila projekt s názvem „Future Today“, jehož cílem je zvýšit využívání kvalitního předškolního vzdělávání a péče ve venkovských oblastech, a tím podpořit zranitelné rodiny, ženy a děti, jejichž složitá situace se v důsledku pandemie COVID-19 a nedávné eskalace konfliktu v Náhorním Karabachu ještě zhoršila. Program zahrnuje práci s dospívajícími chlapci (ve věku 12–18 let) a muži v zájmu zapojení mužů do péče o děti a práce v domácnosti, jakož i prosazování tolerance, dovedností pro řešení problémů a nenásilného řešení konfliktů.

Problematika dětí a ozbrojených konfliktů je i nadále přítomna v politickém dialogu. EU podporuje zejména ratifikaci a provádění Opčního protokolu k Úmluvě OSN o právech dítěte o zapojování dětí do ozbrojených konfliktů, jakož i kriminalizaci závažného porušování práv dětí během konfliktu. Činí také kroky k zajištění odpovědnosti, poskytování kvalitních služeb pro děti a zajištění opětovného začlenění bývalých dětských vojáků.

Příspěvek EU k posílení ochrany dětí ve Středoafrické republice

EU přispívá k posílení ochrany dětí ve Středoafrické republice podporou činností UNICEF v této oblasti, zejména pokud jde o opětovné začlenění dětí propuštěných z ozbrojených skupin. Tato iniciativa je součástí národního plánu zaměřeného na účinné řešení potřeb dětí, jejichž životy byly zasaženy konflikty ve Středoafrické republice, včetně dětí najatých ozbrojenými skupinami nebo dětí, kterým nábor hrozí. Mezi hlavní výsledky patří propuštění dětí (1 757 dětí v prefekturách Bamingui Bangoran, Ombella Mpoko, Nana Gribizi, Kémo a hlavním městě Bangui), péče a podpora při opětovném socioekonomickém začlenění (93 % propouštěných dětí bylo zahrnuto do programů opětovného začlenění podporovaných UNICEF), pěstounské rodiny, reakce na psychosociální potřeby a ochrana dětí v souvislosti s pandemií COVID-19.

Děti představují většinu příjemců pomoci v rámci humanitárních operací financovaných EU. Patří mezi ně například opatření na podporu dětí přidružených k ozbrojeným silám a skupinám, psychosociální podpora, vyhledávání rodinných příslušníků a jejich identifikace, vytváření prostorů vhodných pro děti, předcházení násilí (včetně sexuálního násilí) a reakce na ně a podpora dětí bez doprovodu a dětí odloučených od rodiny. EU rovněž financuje práci UNICEF na konkrétních projektech v Sýrii, Jemenu, Somálsku, Jižním Súdánu a Čadu, které nabízejí podporu dětem v ozbrojených konfliktech (např. monitorování a oznamování závažných porušení nebo opětovné začleňování). I nadále je nutné prosazování a zajištění dodržování mezinárodního humanitárního práva.

Cílem EU je zvýšit kapacitu misí SBOP zaměřených na začleňování problematiky lidských práv a genderového hlediska tím, že se zajistí, aby každá mise měla jednoho poradce na plný úvazek pro lidská práva a jednoho pro genderové otázky, neboť některé mise měly v minulosti pouze jednu pozici s dvojí funkcí. Tato standardní struktura byla zavedena v revidovaném dokumentu, kterým se stanoví modelová struktura misí. ESVČ v roce 2020 ve svém útvaru schopnosti civilního plánování a vedení (CPCC) poprvé zaměstnala experta na lidská práva.

Začleňování problematiky lidských práv a genderového hlediska, jakož i provádění agendy žen, míru a bezpečnosti je pravidelně věnována pozornost na seminářích a zasedáních vrcholného vedení SBOP, jako jsou zasedání vedoucích misí a zasedání zástupců vedoucích misí a náčelníků štábu konaná dvakrát ročně. Byla zahájena úvodní práce na vypracování operačních pokynů pro začleňování problematiky lidských práv.

Civilní mise SBOP se ve svém úsilí o systematictější začleňování genderového hlediska do svých každodenních operací nadále řídily operačními pokyny pro vedení a zaměstnance misí k začleňování genderového hlediska, které napomáhaly provádění rezolucí Rady bezpečnosti OSN o ženách, míru a bezpečnosti. Tyto pokyny představují krok směrem k dalšímu provádění doporučení studie týkající se základních kritérií a pomáhají prosazovat jednotnější a rozpoznatelný přístup civilních misí SBOP k začleňování genderového hlediska.

Kromě toho se nyní ve všech misích a operacích SBOP uplatňují aktualizované obecné normy chování pro mise a operace SBOP. Tento dokument se speciálně věnuje pohlavnímu vykořisťování a zneužívání, obtěžování, sexuálnímu obtěžování a dalším formám genderově podmíněného násilí. Zdůrazňuje se v něm, že všichni zaměstnanci mají právo žít a pracovat v prostředí, v němž nedochází k obtěžování, zneužívání, nezákonné diskriminaci, zastrašování a šikaně. Odborná příprava před vysláním na misi, která probíhá v Bruselu, zahrnuje dvouhodinové školení o novém kodexu chování a kázně, obecných normách chování a pokynech týkajících se etiky a integrity. Od března 2020 mají všechny osoby, které pracují nebo budou pracovat v civilních misích SBOP, k dispozici povinný e-learningový modul.

V oblasti operačního plánování útvar schopnosti civilního plánování a vedení v rámci ESVČ aktualizoval a standardizoval přílohu operačního plánu (OPLAN) týkající se lidských práv a genderových otázek. Standardizovaná příloha i nadále umožňuje zpracovat popis místní situace a informace související s mandátem.

Pokud jde o lidské zdroje, útvar schopnosti civilního plánování a vedení zavedl shromažďování podrobnějších údajů rozčleněných podle pohlaví, což umožňuje hloubkovou analýzu a srovnání genderové vyváženosti, a to nejen mezi misemi, ale také na různých úrovních a napříč různými funkcemi⁷¹.

V souladu s osvědčenými postupy byly osoby s odbornými znalostmi v oblasti lidských práv a genderových otázkách součástí hlavního plánovacího týmu a odborné hodnotící mise pro poradní misi EU ve Středoafričské republice (EUAM RCA).

Při provádění operačních pokynů pro začleňování genderového hlediska na úrovni misí bylo dosaženo pokroku.

- Všechny mise začaly v souladu s pokyny z Bruselu shromažďovat údaje rozčleněné podle pohlaví.
- Osm misí přijalo interní akční plán pro genderovou rovnost.
- Deset misí zřídilo strukturu pro kontaktní místo pro genderové otázky.

⁷¹ Například v civilních misích SBOP tvoří ženy přibližně 30 % všech členů misí, ať již na místní nebo mezinárodní úrovni.

- Přibližně 80 osob sloužilo jako kontaktní místa pro genderové otázky v misích a absolvovalo zvláštní odbornou přípravu. Systém kontaktních míst pro genderové otázky, koordinovaný poradcem mise pro genderové otázky, hraje v civilních misích důležitou úlohu díky tomu, že zajišťuje začlenění genderového hlediska do každodenních činností mise, včetně odborné přípravy.
- Tři mise provedly s cílem řídit plnění mandátu mise hloubkovou genderovou analýzu.
- Od roku 2018 byly vypracovány zvláštní zprávy zaměřené na genderové aspekty v případě pěti misí (pozorovatelská mise EU v Gruzii, mise EU na podporu právního státu v Kosovu, mise EU zaměřená na budování kapacit v Somálsku, mise EU zaměřená na budování kapacit v Mali a mise EU pro pomoc při integrované správě hranic v Libyi).

Poradní mise EU pro reformu sektoru civilní bezpečnosti na Ukrajině (EUAM Ukraine) spolupracuje s partnery na Ukrajině na zlepšení opatření v oblasti zmírňování a reakce s cílem bojovat proti domácímu násilí, a to i během pandemie COVID-19. V říjnu se například uskutečnil webinář pro studenty Charkovské národní univerzity vnitřních věcí. Odborníci poradní mise EU seznámili studenty s účinnými policejní postupy pro zmírňování následků domácího násilí, vhodné zacházení s oběťmi a agresory a péči o děti, které se staly oběťmi případů domácího násilí. Děti, které vyrůstají v násilném prostředí, mají sklon používat stejné modely řešení problémů i v dospělosti. Webinář se rovněž zaměřil na techniky dotazování, neboť pro policii je klíčové, aby si vytvořila jasnou představu a před vynesením rozsudků zohlednila všechny okolnosti.

Mise EUCAP Sahel Mali spolupracuje v boji proti genderově podmíněnému násilí s vnitřními bezpečnostními silami a dalšími aktéry. Konkrétně vyzvala malijské vnitřní bezpečnostní síly, aby v každé složce (policie, četnictvo a národní stráž) jmenovaly kontaktní místa, a uspořádala několik školení pro ozbrojené síly zaměřených na genderově podmíněné násilí a podporu obětí.

V listopadu 2020 uspořádala mise EUAM Ukraine pro 35 studentů a učitelů Národní akademie vnitřních věcí v Charkově online seminář o romských menšinách. Seminář se zaměřoval na to, jak mohou policisté zohlednit situaci v jednotlivých komunitách, aby mohli účinně udržovat veřejný pořádek, a na to, jak mohou navázat partnerství s místní komunitou. Cílem je zlepšit přístup k policejním službám a umožnit účinnější reakci v případě sporu. Školitel mise se podělil o zkušenosti ze svého domovského města Kjustendil (Bulharsko), které má značnou romskou komunitu.

Mise EULEX Kosovo pozorně sleduje právní případy zahrnující útoky proti novinářům, jimiž se zabývá kosovská^{72*} policie, státní zastupitelství a soudy. U příležitosti Mezinárodního dne ukončení beztrestnosti trestných činů proti novinářům vzdala hold novinářům, kteří byli při výkonu svého zaměstnání zabiti či napadeni. Mise rovněž připomněla novináře, kteří zmizeli nebo byli uneseni či zavražděni během kosovského konfliktu a po něm.

Mise EUCAP Sahel Niger v listopadu 2020 uspořádala pracovní seminář pro policii, soudce a zástupce místních nevládních organizací s cílem zlepšit vzájemné porozumění a důvěru mezi státní policií a veřejností. V září 2020 uspořádala mise EUCAP Sahel Niger společně s místními bezpečnostními silami v Agadezu seminář pro 100 žáků a pět ředitelů škol s cílem poučit je o nebezpečí nevybuchlé munice.

Na podzim 2020 se mise EUAM Ukraine spojila s oddělením státní policie pro ochranu mladistvých za účelem informační kampaně věnované Mezinárodnímu dni lidských práv dne 10. prosince.

^{72*} Tímto označením nejsou dotčeny postoje k otázce statusu a označení je v souladu s rezolucí Rady bezpečnosti OSN 1244/1999 a se stanoviskem Mezinárodního soudního dvora k vyhlášení nezávislosti Kosova.

Experti mise EUAM Ukraine přišli s myšlenkou informační kampaně o lidských právech, která by se zaměřila na výzvy, které vyvstaly v souvislosti s probíhající pandemií. Kampaň proběhla v centrech pro zranitelné děti ve věku od 3 do 16 let, které jsou v Kyjevě pod dohledem policie. Experti mise policisty, kteří se zaměřují na práci s mladistvými, před návštěvou středisek pro mladistvé prostřednictvím her a kreseb seznámili s klíčovými informacemi a technikami, jak vést setkání vstřícná k dětem a diskutovat s dětmi o nejdůležitějších tématech v oblasti lidských práv, jako je právo na vzdělání a právo na osobní rozvoj. Cílem bylo nejen vysvětlit dětem jejich základní práva, ale také je povzbudit k tomu, aby vyjádřily, jak situaci chápou. Děti byly požádány, aby svou vizi lidských práv vyjádřily kresbami, které budou později vytištěny na opakovaně použitelných ochranných rouškách.

Aspekty ochrany dětí jsou zohledňovány při plánování a provádění operací pro řešení krizí, při odborné přípravě, v přístupu spočívajícím ve včasné varování a prevenci a při činnosti EU v rámci mírových jednání a mírových dohod. V kontextu SBOP jsou aspekty ochrany dětí začleněny do odborné přípravy a dalších činností na úrovni misí. Například v rámci výcvikové mise EU v Mali jsou otázky dětských vojáků a ochrana dětí součástí odborné přípravy týkající mezinárodního humanitárního práva, poskytované malijským ozbrojeným silám. Mise EULEX Kosovo uspořádala školení v oblasti forenzních pohovorů a technik správy případů pro policii zabývající se případy pohlavního zneužívání a domácího násilí. Zvláštní pozornost byla věnována případům, kdy jsou oběťmi děti.

EU uznává a podporuje činnost Globální koalice na ochranu vzdělávání před útoky a podporuje její iniciativy včetně prosazování prohlášení o bezpečných školách. Je pevně přesvědčena, že školy by měly být bezpečným útočištěm v souladu s jejich ochranou podle mezinárodního humanitárního práva.

EU podporovala budování kapacit v oblasti mezinárodního humanitárního práva prostřednictvím spolupráce s vojenskými a bezpečnostními aktéry. Například výcvikové mise EU ve Středoafričské republice, Mali a Somálsku nadále vnitrostátním bezpečnostním a obranným silám poskytovaly výcvikové moduly týkající se mezinárodního humanitárního práva. Praktický výcvik zohledňující genderové aspekty, zaměřený na mezinárodní právo v oblasti lidských práv a humanitární právo a ochranu civilního obyvatelstva, je součástí všech kurzů odborné přípravy a je do nich plně začleněn.

Angažovanost EU v oblasti genderové rovnosti a posílení postavení žen v situacích konfliktu rovněž tvoří součást unijního provádění agendy žen, míru a bezpečnosti, která má ústřední význam pro spolupráci s partnery, jako je OSN, NATO a OBSE, a pro dialogy o bezpečnosti se zeměmi mimo EU. Politika EU je založena na rezolucích OSN a byla v roce 2008 formulována v „komplexním přístupu k provádění rezolucí 1325 a 1820 o ženách, míru a bezpečnosti v EU“. Ve strategickém partnerství EU–OSN je agenda žen, míru a bezpečnosti jednou z osmi priorit na období 2019–2021 týkajících se mírových operací a řešení krizí.

V roce 2020 sloužily jako rozhodující kompas pro všechny politiky a opatření EU zaměřené na zapojení, posilování postavení, ochranu a podporu žen a dívek ve všech oblastech mírového procesu a úsilí o bezpečnost závěry Rady o ženách, míru a bezpečnosti a nový strategický přístup EU k ženám, míru a bezpečnosti. Nový strategický přístup EU k ženám, míru a bezpečnosti klade důraz na vedoucí postavení žen a na jejich smysluplné a rovnocenné zapojení do všech aspektů míru a bezpečnosti a do všech oblastí politického rozhodování a programování. Jeho součástí je i zapojení mužů a chlapců z toho důvodu, že mohou jednat jako pozitivní aktéři změn, přičemž je kladen důraz na potřebu zabývat se genderovými stereotypy a transformovat je, jakož i tyto ve společnostech hluboce zakořeněné názory přehodnotit.

EU pokračuje v provádění různých opatření na podporu úřadu zvláštního vyslance OSN pro Jemen. Financuje specializovanou organizaci „Deep Root“, která usiluje o větší zapojení žen do mírového procesu v Jemenu. Tato činnost zahrnuje identifikaci a dosažení konsensu ohledně možných řešení a možností mírové dohody a přechodného období, jakož i poskytnutí prostoru pro vyjádření názorů žen. Každé setkání financované EU vyžaduje minimálně 30% zastoupení žen; většina z nich však dosahuje 50 %. EU a OSN plánují začlenit problematiku zapojení žen do všech oblastí činnosti, ať již se týká správy, jihu země, mladých lidí, ekonomiky nebo bezpečnosti na místní úrovni. Skupina jemenských a syrských žen navštívila Brusel a New York za účelem setkání na vysoké úrovni v EU a OSN, díky čemuž si jejich zapojení získalo větší viditelnost a důvěryhodnost.

Společná analýza mírového procesu týkající se Středoafričské republiky ze strany OSN, EU a AU v průběhu roku 2020 zahrnovala posouzení specifické úlohy žen při provádění mírového procesu a ve vybraných ozbrojených skupinách. Posouzení se vztahovalo na: i) faktory, které buď usnadňují, nebo brání zapojení žen, ii) rozdíly v pravidlech přístupu k přírodním zdrojům a dalším aktivům, iii) inkluzivnost a legitimitu vládních mechanismů a iv) úlohu bývalých bojovnic v procesu odzbrojení, demobilizace a opětovného začlenění.

Globální reakce na pandemii COVID-19 zdůraznila ústřední význam agendy žen, míru a bezpečnosti a spojitosti mezi bezpečností a genderovou rovností pro účinnější zvládání pandemie. Pandemie dále zhoršila výzvy, kterým ženy již čelí, včetně účasti na politickém životě, domácího násilí a zdraví. Omezení volného pohybu osob a samoizolační opatření navíc omezila možnost přímého fyzického kontaktu příslušníků mírových misí s komunitami.

Pandemie rovněž ohrožuje existenci místních organizací vedených ženami, neboť jejich operační prostředí se stalo ještě nepřátelštějším a financování je zpochybňováno. Rostoucí míra nezaměstnanosti a z toho plynoucí ohrožení hospodářské prosperity žen jsou hlavními problémy, kvůli nimž se ženy ocitají v ještě zranitelnější situaci.

Pro osoby, které zažily sexuální násilí související s konfliktem, a pro ohrožené osoby v nestabilních a konfliktem zasažených oblastech, které se již potýkají s hanbou, stigmatem a strachem z následků, problémy související s pandemií COVID-19, jako jsou karantény a zákaz vycházení, spolu se strachem z nákazy onemocněním COVID-19 ještě ztěžují oznamování sexuálního a genderově podmíněného násilí a přístup k základním službám, např. spravedlnosti, azylovým domům a péči o sexuální a reprodukční zdraví.

V Myanmaru EU prostřednictvím společného mírového fondu podporuje Myanmarské národní středisko pro usmíření a mír (NRPC). To pomáhá zlepšovat odborné znalosti ohledně žen, míru a bezpečnosti v klíčové instituci myanmarské mírové struktury. Probíhá nábor šesti technických poradců v oblasti žen, míru a bezpečnosti, kteří budou sekretariátu NRPC poskytovat odborné poznatky.

Pandemie COVID-19 má rovněž dopad na úlohu mediátorů v mírových procesech, a hlavně na ženy. Vedení dialogů a mediačních procesů online má pozitivní i negativní účinky.

Dne 7. prosince 2020 Rada pro zahraniční věci přijala novou koncepci pro úsilí EU v oblasti zprostředkování míru. Tato koncepce zdůrazňuje přístup EU ke zprostředkování míru založený na hodnotách, který vychází z dodržování zásad právního státu, demokracie a lidských práv. Vychází ze zkušeností získaných během posledních deseti let a z poznatků evropských a mezinárodních expertů a nastiňuje specifické rysy mediace EU.

Jejím cílem je dále posílit vedoucí úlohu EU při zprostředkování míru, předcházení konfliktům a budování míru na celém světě. Stanoví pro EU asertivní postoj a ambicióznější cíle a znovu potvrzuje její strategické partnerství s OSN a regionálními orgány, jako jsou OBSE a AU.

Bere v úvahu především nové výzvy v oblasti řešení konfliktů, jako je dopad změny klimatu a zhoršování životního prostředí a digitálních technologií.

Nová koncepce bude doplněna souborem pokynů ESVC pro zprostředkování míru, které budou představovat vodítko, jak uplatňovat zásady zprostředkování míru ze strany EU v praxi, přičemž budou odpovídajícím způsobem podporovat mírové mediátory EU a orgány EU pro zprostředkování míru při koncipování a řízení mediačního procesu.

Přijetí nové koncepce odráží zvláštní dynamiku, která podněcuje rozvoj činnosti EU v oblasti mediace, nárůst její kapacity a revizi její politiky. Mezi kroky přijaté k dosažení jejího mandátu v této oblasti patří vytvoření genderově vyváženého týmu mediátorů EU, což EU umožní plnit cíle v oblasti zahraniční politiky s využitím mediace a dialogu jako upřednostňovaných prostředků činnosti. Kromě toho se pracovní skupina na vysoké úrovni snaží zvýšit pozornost věnovanou této strategii a poskytovat politické vedení ohledně možností mediace a zapojení po celém světě.

Tým ESVČ pro mediační podporu má specifické odborné znalosti v otázkách žen, míru a bezpečnosti. Všechny činnosti, které zahrnují posouzení potenciálu mediace, podporu stávajícího úsilí o mediaci nebo budování mediační kapacity, zohledňují genderové aspekty.

V roce 2020 byly vypracovány orientační pokyny k využívání analýzy konfliktů na podporu vnější činnosti EU.

3. PODPORA GLOBÁLNÍHO SYSTÉMU LIDSKÝCH PRÁV A DEMOKRACIE

3.1 MNOHOSTRANNÁ SPOLUPRÁCE

EU i nadále měla vedoucí postavení v oblasti všeobecné podpory a ochrany lidských práv, demokracie a právního státu na mnohostranných fórech, včetně Rady OSN pro lidská práva a Třetího výboru Valného shromáždění OSN. Podpořila proces zavedený za účelem zlepšení účinnosti a efektivnosti Rady pro lidská práva, posílila propojení s činností Třetího výboru Valného shromáždění OSN a prosazovala synergie s dalšími mnohostrannými a regionálními fóry o lidských právech.

EU zintenzivnila svou činnost při vytváření koalic s regionálními a meziregionálními skupinami s cílem dosáhnout věrohodných a smysluplných výsledků ve stále složitějším prostředí, které se vyznačuje tendencemi, jež ohrožují lidská práva, demokracii, právní stát a účinnost mnohostranných institucí. EU jako rozhodný zastánce systému OSN pro lidská práva využívala všechny dostupné nástroje s cílem řešit porušování a zneužívání lidských práv, mimo jiné prostřednictvím prohlášení a rezolucí týkajících se konkrétních zemí a nabídkou podpory vyšetřovacím komisím, vyšetřovacím misím, zvláštním postupům a všeobecnému pravidelnému přezkumu.

75. zasedání Třetího výboru Valného shromáždění OSN, jež se konalo v říjnu a listopadu 2020, bylo pro EU velmi úspěšné. Navzdory výzvam spojeným s pandemií COVID-19, kvůli níž se zasedání konalo v hybridním formátu zahrnujícím osobní a virtuální setkání, se uskutečnilo přes 60 interaktivních dialogů s držiteli mandátu zvláštních postupů a vyššími úředníky OSN a bylo přijato více než 50 rezolucí⁷³. Výbor přijal všech devět rezolucí, které předložila EU a její členské státy, bez hlasování nebo pohodlnou většinou hlasů. Členské státy na podpoře postojů EU úzce spolupracovaly s delegací EU při OSN v New Yorku, mimo jiné prostřednictvím dělby práce na určitých rezolucích a prohlášeních.

⁷³ Veškeré rezoluce jsou k dispozici na internetových stránkách OSN, <https://www.un.org/en/ga/75/resolutions.shtml>.

EU přikládá velký význam rezolucím týkajícím se konkrétních zemí. Stejně jako v předchozích letech výbor bez hlasování přijal rezoluci o situaci v oblasti lidských práv v KLDK, kterou předložila EU a kterou podpořilo 58 zemí. Ambiciózní znění společné rezoluce EU a Organizace islámské spolupráce o situaci v oblasti lidských práv v Myanmaru se i nadále těšilo široké podpoře všech regionálních skupin a i nadále bylo dobrým příkladem meziregionální spolupráce. Byla v něm zdůrazněna řada důležitých prvků, včetně odkazů na Mezinárodní trestní soud, reakci na pandemii COVID-19, volební proces a podnikání a lidská práva. V interaktivním dialogu se zvláštní zpravodajkou OSN pro Bělorusko byla znovu vyjádřena rozhodná podpora demokracie a lidských práv v této zemi. Společné prohlášení koordinované EU a USA podpořilo 52 partnerů. Dobrým příkladem vyváženého textu zaměřeného na lidská práva a založeného na faktech je výsledek hlasování o rezoluci o situaci v oblasti lidských práv v Sýrii, kterou podpořilo všech 27 členských států EU.

Pokud jde o tematické rezoluce, výbor 120 hlasy přijal rezoluci o moratoriu na trest smrti, kterou předložila meziregionální pracovní skupina pod spolupředsednictvím Mexika a Švýcarska a kterou podpořila EU. Výbor rovněž bez hlasování přijal rezoluci o svobodě náboženského vyznání nebo přesvědčení. EU i nadále jednomyslně vyjadřovala nesouhlas s rezolucí o boji proti glorifikaci nacismu, kterou předložilo Rusko. Navzdory náročným jednáním výbor přijal řadu rezolucí týkajících se genderových otázek. Kromě obvyklých rezolucí, jejichž tématem bylo násilí na ženách, dětské, předčasné a nucené sňatky, mrzačení ženských pohlavních orgánů, pěstění a obchodování s lidmi, byly přijaty dvě nové rezoluce o ženách a pandemii COVID-19, které předložily Španělsko a Egypt. Přijetí sedmi rezolucí týkajících se genderových otázek, včetně čtyř plně vyjednaných rezolucí, je velmi pozitivním výsledkem. Rezoluce o násilí na ženách je první, která uznává dopad iniciativy EU a OSN nazvané Spotlight. Drtivá většina hlasů pro tuto iniciativu svědčí o tom, že podpora genderové rovnosti je mezi členskou základnou OSN i nadále silná.

EU rovněž i nadále hrála vedoucí úlohu v Radě pro lidská práva: dosáhla pokroku v tematických prioritách a věnovala se situaci v konkrétních zemích prostřednictvím prosazování rezolucí a prohlášení, mimo jiné meziregionální činností a podporou aktivit iniciovaných jinými subjekty. Ačkoli bylo zasedání v posledním týdnu – dne 13. března – kvůli pandemii COVID-19 nakonec přerušeno, EU se aktivně zapojila do práce na tom, aby mohlo toto 43. zasedání pokračovat. Vzhledem k případům nepřiměřeného používání síly, jehož oběťmi byly osoby afrického původu, a k násilí používanému proti pokojným protestům podpořila EU skupinu afrických států a výzvu občanské společnosti a příbuzných obětí k projednání těchto důležitých otázek v Radě pro lidská práva a uvítala přijetí rezoluce konsensem. Rezoluce o Myanmaru, již prosazovala EU, se zabývala pokračujícím porušováním a zneužíváním lidských práv, zdůraznila význam práce nezávislého vyšetřovacího mechanismu pro Myanmar, vyzvala k zajištění spravedlnosti a odpovědnosti a vyzvala k obnovení mandátu zvláštního zpravodaje. Rezoluce EU o KLDR vyslala jasný signál, že musí okamžitě dojít k ukončení porušování lidských práv a zlepšení občanských svobod a sociálních a hospodářských práv a že KLDR musí účinně spolupracovat se systémem OSN pro lidská práva. EU vyzvala k podpoře mandátu zvláštního zpravodaje a projektu týkajícího se odpovědnosti, který realizuje Úřad vysokého komisaře OSN pro lidská práva v Soulu.

Na 43. zasedání Rady pro lidská práva předložila EU společně se skupinou latinskoamerických a karibských států (GRULAC) rezoluci se zvláštním zaměřením na děti ve zranitelném postavení. Rezoluce vyzvala k obnovení a posílení mandátu zvláštní zpravodajky pro otázky prodeje a pohlavního vykořisťování dětí a dostalo se jí meziregionální podpory. EU je i nadále plně odhodlána chránit a prosazovat právo na svobodu náboženského vyznání nebo přesvědčení a předložila k této otázce rezoluci, v níž vyzývá země, aby zvýšily své úsilí o zajištění dodržování tohoto práva při řešení případů nesnášenlivosti, diskriminace a násilí z důvodu náboženského vyznání nebo přesvědčení. Tato rezoluce byla předložena souběžně s rezolucí o náboženské nesnášenlivosti prosazované Organizací islámské spolupráce. Rada obě rezoluce přijala na základě konsensu. EU rovněž podpořila rezoluci skupiny afrických států o situaci v oblasti lidských práv v Libyi, v níž vyzvala ke zřízení vyšetřovací mise: tato mise bude mít zásadní úlohu při zjišťování skutečností a okolností porušování a zneužívání právních předpisů v oblasti lidských práv a humanitárního práva a při dokumentování a podávání zpráv Radě pro lidská práva. Členské státy EU se rovněž podílely na předložení rezoluce o spolupráci s Gruzii.

Na 44. zasedání EU předložila rezoluci o situaci v oblasti lidských práv v Bělorusku, v níž vzhledem k pokračujícímu porušování lidských práv v této zemi vyzvala k prodloužení mandátu zvláštní zpravodajky o další rok. Aby mohla být velmi znepokojivá situace v Bělorusku projednána v Radě, požádala EU o naléhavou rozpravu na toto téma na 45. zasedání a předložila rezoluci, kterou Rada přijala dne 18. září 2020. V rezoluci se vysoká komisařka OSN pro lidská práva vyzývá, aby do konce roku 2020 ústně prezentovala prozatímní aktuální informace a doporučení Radě pro lidská práva a aby na příštím zasedání předložila souhrnnou písemnou zprávu o situaci v oblasti lidských práv v souvislosti s prezidentskými volbami v roce 2020.

EU důrazně podpořila rezoluci o situaci v oblasti lidských práv v Eritreji, která obsahovala technické prodloužení mandátu zvláštního zpravodaje, neboť neexistují žádné důkazy o tom, že země dosáhla hmatatelného pokroku, pokud jde o její závazky v oblasti lidských práv. EU znovu zdůraznila své hluboké znepokojení nad situací v oblasti lidských práv ve Venezuele, zhoršováním politické krize a dalším zužováním demokratického a politického prostoru. V souladu s názory, které vyjádřila při mnoha předchozích příležitostech po zavedení zákona o národní bezpečnosti v Hongkongu, EU upozornila na situaci v oblasti lidských práv v Číně, včetně Zvláštní administrativní oblasti Hongkong a Sin-t'iang, a znovu vyzvala Čínu, aby dostála svým vnitrostátním a mezinárodním závazkům a dodržovala lidská práva. Rezolucí o situaci v oblasti lidských práv v Burundi, kterou prosazovala EU, byl obnoven mandát stávající vyšetřovací komise na jeden další rok.

EU se aktivně podílela na řadě jednání o situaci v oblasti lidských práv na dalších místech, která vyžadují trvalou pozornost mezinárodního společenství, včetně interaktivního dialogu s vyšetřovací misí pro Libyi. Rovněž podpořila důležité rezoluce o Sýrii a Venezuele, díky nimž bude zajištěna pokračující kontrola ze strany Rady, a rezoluci o Jemenu, již byl obnoven mandát skupiny předních odborníků. Ve společném prohlášení s Organizací islámské spolupráce k situaci v oblasti lidských práv v Myanmaru EU důrazně vyzvala k odpovědnosti. EU i nadále vyjadřovala znepokojení nad zhoršováním situace v oblasti lidských práv v Rusku, stejně jako v protiprávně anektované Autonomní republice Krym a městě Sevastopol.

EU rovněž podpořila rezoluci o svobodě projevu, jejíž součástí bylo vhodně načasované zaměření na přístup k informacím, což je zásadní faktor v boji proti současné celosvětové zdravotní a hospodářské krizi. Rezoluce o uplatňování práv dítěte prostřednictvím zdravého životního prostředí, kterou předložily EU a skupina GRULAC, je důležitým příspěvkem k této oblasti politiky, neboť bude vodítkem pro úsilí zemí o posílení zaměření na práva dětí při rozhodování v záležitostech životního prostředí. Svědčí rovněž o síle mezuregionální podpory.

Dále se rozvíjela strategická spolupráce s Úřadem vysokého komisaře OSN pro lidská práva, a to jak na centrální úrovni, tak na úrovni místních kanceláří. EU i nadále podporovala a hájila integritu a nezávislost mandátu tohoto úřadu, včetně jeho úlohy při řešení tematických otázek, čímž podpořila zvláštní postupy Rady pro lidská práva a provádění rámce pro dodržování práva. EU v roce 2020 přispěla k několika zprávám zvláštních tematických zpravodajů, mimo jiné ke zprávě o změně klimatu a lidských právech a o lidských právech a životním prostředí.

Na 64. zasedání Komise pro postavení žen, zasedání Rady OSN pro lidská práva, zejména na jejím červnovém zasedání, a na výročním zasedání Třetího výboru Valného shromáždění OSN se projevila principiální vedoucí úloha EU v oblasti genderové rovnosti, práv žen a dívek a posílení postavení žen. EU aktivní spoluprací s partnerskými zeměmi na mnohostranných fórech soustavně přispívala k pokroku směrem k dosažení těchto cílů. EU si úspěšně zachovala úlohu mezinárodního aktéra v době celosvětové nejistoty a náležitě využila příležitostí k prosazování účinného mezinárodního řádu založeného na pravidlech. EU se v roce 2020 i nadále intenzivně zapojovala do jednání v rámci OSN s cílem posílit pokyny a politické závazky v oblasti genderové rovnosti a práv žen a dívek a zajistit, aby mechanismy OSN v oblasti lidských práv v rámci svých mandátů zohledňovaly genderovou rovnost. Kromě toho EU zařadila otázku genderové rovnosti do centra svých pracovních vztahů s multilaterálními partnery, jako je OBSE, Rada Evropy, NATO, Africká unie, Organizace amerických států, Liga arabských států, ASEAN, regionální fórum ASEAN a Organizace islámské spolupráce, a se členy skupiny G7 a G20.

V rámci spolupráce s klíčovými zúčastněnými stranami na celém světě je EU odhodlána usilovat o úspěch Fóra generační rovnosti. Fórum svolal v roce 2019 orgán OSN pro rovnost žen a mužů a pro posílení postavení žen (UN Women) a spolupředsedaly mu Francie a Mexiko. Jeho cílem bylo uspořádat řadu globálních setkání na vysoké úrovni se šesti akčními koalicemi, a pomoci tak prosazovat genderovou rovnost a urychlit provádění doporučení Pekingské akční platformy z roku 1995. Fórum generační rovnosti je příkladem mnohostranné spolupráce a mezinárodní solidarity, v jehož rámci EU spolu s představiteli zemí, agentur OSN, organizací občanské společnosti, organizací mladých lidí a soukromého sektoru vede Akční koalici pro boj proti genderově podmíněnému násilí. V roce 2020 bylo dosaženo pokroku při přípravě plánů této akční koalice.

EU v roce 2020 přispěla k několika zprávám zvláštních tematických zpravodajů. V oblasti změny klimatu a lidských práv přispěla ke zprávě zvláštního zpravodaje OSN pro extrémní chudobu a lidská práva Oliviera De Schuttera s názvem *The “just transition” in the economic recovery: eradicating poverty within planetary boundaries* („Spravedlivá transformace“ v hospodářském oživení: vymýcení chudoby v mezích naší planety)⁷⁴. EU se podílela i na dvou zprávách zvláštního zpravodaje OSN pro lidská práva a životní prostředí Davida Boyda, a to na zprávě o celosvětové krizi vodních zdrojů a na zprávě o zdravých ekosystémech.

EU a její členské státy se aktivně angažovaly v prosazování pracovních práv a důstojné práce v kontextu činnosti Mezinárodní organizace práce (MOP), mimo jiné prostřednictvím příspěvků na technickém jednání MOP na téma Důstojná práce v globálních dodavatelských řetězcích (25. až 28. února 2020), celosvětovém summitu MOP na téma Pandemie COVID-19 a svět práce (1. až 9. července 2020), 15. zasedání Komise a MOP na vysoké úrovni (13. října 2020) a 340. správní rady MOP (2. až 14. listopadu 2020).

EU se rovněž aktivně zúčastnila 58. zasedání Komise OSN pro sociální rozvoj (8. až 19. února 2020), na němž s Čínou a MOP spolupřádala doprovodnou akci věnovanou zkušenostem a výzvám při budování univerzálních systémů sociální ochrany.

⁷⁴ <https://www.ohchr.org/en/Issues/Poverty/Pages/Callfor submissionsJustTransition.aspx>

3.2 REGIONÁLNÍ PARTNERSTVÍ

EU v rámci Rady Evropy

Dne 13. července 2020 přijala Rada pro zahraniční věci **nové priority EU pro spolupráci s Radou Evropy** na období let 2020–2022⁷⁵, přičemž jako priority spolupráce znovu potvrdila lidská práva, demokracii a právní stát. V rámci těchto priorit byla zdůrazněna řada konkrétních oblastí, včetně prosazování účinného multilateralismu, dopadu pandemie COVID-19, zaručení základních sociálních a hospodářských práv, digitalizace a umělé inteligence, ochrany životního prostředí a vypořádání se s hrozbami vůči zásadám právního státu. V těchto nových prioritách se uvádí souvislost mezi lidskými právy a ochranou životního prostředí jako základní zásada pro provádění Zelené dohody pro Evropu. Dvě oblasti činnosti, které byly označeny za klíčové pro další propojování činnosti EU a Rady Evropy, vytvářejí evropský právní rámec pro ochranu životního prostředí a boj proti trestným činům proti životnímu prostředí. Úloze lidských práv a demokracie v ochraně životního prostředí je věnováno deváté Světové fórum pro demokracii, které pořádá Rada Evropy. Světové fórum pro demokracii v roce 2020 zorganizovalo roční virtuální kampaň s různými tématy na každý měsíc. EU přispěla k virtuální kampani v prosinci 2020, a to k tématu lidských práv a životního prostředí.

EU byla i nadále plně odhodlána **přistoupit k Evropské úmluvě o lidských právech** a v září 2020 pokračovala jednání ve Štrasburku poté, co Soudní dvůr EU vydal v roce 2014 negativní stanovisko k původnímu návrhu dohody o přistoupení. Pro EU to není pouze povinnost vyplývající ze Smlouvy, ale také vyjádření základních hodnot EU: jakmile se EU stane 48. smluvní stranou této úmluvy, občané budou moci její opatření napadnout u Evropského soudu pro lidská práva. U příležitosti 70. výročí Evropské úmluvy o lidských právech vedla EU v listopadu společnou komunikační kampaň zahrnující animační videa, která ilustrovala základní práva zaručená úmluvou tím, že ukazovala skutečné příběhy o lidských právech z judikatury Soudního dvora, a zdůraznila tak přínosy úmluvy pro oběti porušování lidských práv.

⁷⁵ Závěry Rady o prioritách EU pro spolupráci s Radou Evropy na období let 2020–2022, 13. července 2020, <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9283-2020-INIT/cs/pdf>.

EU se v roce 2020 zabývala řadou otázek v rámci Výboru ministrů Rady Evropy, mimo jiné u příležitosti Světového dne svobody tisku, Mezinárodního dne proti trestu smrti a Mezinárodního dne ukončení beztrestnosti trestných činů proti novinářům. EU rovněž učinila prohlášení ke konkrétním případům porušování lidských práv a vývoji v této oblasti, přičemž zmínila zejména situaci v Bělorusku a Rusku a konflikt v Náhorním Karabachu. Ačkoli krize v oblasti veřejného zdraví spojená s pandemií COVID-19 v roce 2020 představovala ve všech oblastech spolupráce velkou výzvu, vedla rovněž k rozvoji inovativních řešení. Generální tajemnice Rady Evropy Marija Pejčinović Burićová v dubnu 2020 s členskými státy sdílela **soubor nástrojů pro dodržování demokracie, právního státu a lidských práv během zdravotní krize COVID-19**⁷⁶.

Jasným příkladem strukturované spolupráce mezi EU a Radou Evropy, která je založena na jejich odlišných, avšak vzájemně se doplňujících úlohách, je první výroční zpráva o právním státu, kterou Komise vydala v září a která předkládá posouzení všech 27 členských států. Zpráva v řadě svých zjištění vycházela z doporučení orgánů Rady Evropy týkajících se právního státu, jako je Benátská komise a Skupina států proti korupci (GRECO). Závazek EU prosazovat právní stát se projevuje i v politikách EU v oblasti rozšíření a sousedství: několik doporučení Rady Evropy bylo zmíněno ve sdělení o politice rozšíření EU pro rok 2020 a v připojených zprávách⁷⁷. Těsná spolupráce s Radou Evropy podobně pomohla EU dosáhnout výsledků v rámci její politiky spolupráce se zeměmi Východního partnerství.

⁷⁶ Dodržování demokracie, právního státu a lidských práv během zdravotní krize COVID-19 – soubor nástrojů pro členské státy. Rada Evropy, 7. dubna 2020: <https://rm.coe.int/sg-inf-2020-11-respecting-democracy-rule-of-law-and-human-rights-in-th/16809e1f40>

⁷⁷ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/countries/package_en

Společné programy EU a Rady Evropy

Společné programy EU a Rady Evropy nadále zásadním způsobem přispívaly k **podpoře reformy soudnictví, boji proti korupci a prosazování lidských práv, nezávislých sdělovacích prostředků a občanské společnosti**. Zejména iniciativa Partnerství pro řádnou správu věcí veřejných II přinesla v říjnu 2020 povzbudivé výsledky v polovině období, čímž prokázala svou účinnost při posilování právního státu, boji proti násilí páchanému na ženách, poskytování přístupu ke spravedlnosti pro všechny, ochraně lidských práv osob ve zranitelném postavení a prosazování politik pro rovnost a boj proti diskriminaci v regionu Východního partnerství. Práce v rámci společných programů byla provedena úspěšně navzdory výzvám, které vyvstaly z důvodu pandemie. Čtvrtá fáze programu South, která byla zahájena v březnu 2020, i nadále podporuje probíhající demokratické reformy v tomto regionu a obzvláště se zaměřuje na boj proti násilí páchanému na ženách a na boj proti hospodářské kriminalitě. Horizontální nástroj II podobně pomohl dosáhnout pokroku na západním Balkáně, zejména pokud jde o reformu soudnictví, výkon rozsudků Evropského soudu pro lidská práva, zákaz diskriminace, práva LGBTI osob, ochranu příslušníků menšin a práva zadržovaných osob. Umožnil rovněž lepší hodnocení výsledků reforem soudnictví díky lepšímu pochopení a uplatňování ukazatelů vypracovaných Evropskou komisí pro efektivitu justice (CEPEJ).

EU v rámci Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

EU se i nadále zapojovala do **dialogu a spolupráce v rámci „lidské dimenze“** komplexní bezpečnostní koncepce Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE).

Aktivně se účastnila všech akcí zaměřených na lidskou dimenzi – konaných výjimečně kvůli probíhající pandemii COVID-19 online – a vystoupila na nich, včetně tří doplňkových zasedání věnovaných této otázce, zasedání Výboru lidské dimenze a třetí konference o přezkumu genderové rovnosti. Výroční zasedání o provádění závazků v oblasti lidské dimenze, které bylo výjimečně kvůli probíhající pandemii zrušeno, bylo nahrazeno řadou webinářů věnovaných otázkám lidské dimenze, na nichž se EU rovněž aktivně podílela.

Ve Stálé radě OBSE EU proaktivně vznesla několik témat týkajících se lidských práv a základních svobod, přičemž mimo jiné připomněla Světový den svobody tisku, Mezinárodní den proti trestu smrti, Mezinárodní den za odstranění násilí páchaného na ženách a Den lidských práv. EU pravidelně nastolovala otázku rozšířených volebních podvodů a porušování lidských práv, k nimž došlo v Bělorusku během prezidentských voleb konaných dne 9. srpna a po nich, a zejména s ohledem na zprávu vyšetřovací mise vypracovanou v rámci Moskevského mechanismu, na niž se dne 17. září odvolalo 17 zúčastněných států (včetně 12 členských států EU). Závěry zprávy velmi podloženým a podrobným způsobem potvrdily, že volby konané dne 9. srpna nebyly svobodné ani spravedlivé a že po nich následovalo mnoho závažných porušení lidských práv. EU rovněž upozornila na konkrétní případy porušení lidských práv a na vývoj v této oblasti, zejména v Rusku a Turecku.

Vzhledem k tomu, že jednání probíhala plně online, byl celkový výsledek zasedání Rady ministrů ve dnech 3. a 4. prosince v Tiraně velmi pozitivní a jeho součástí bylo přijetí rozhodnutí o zabránění mučení, jež bylo dlouhodobou prioritou EU v oblasti lidské dimenze. Rada ministrů se rovněž dohodla na jmenování do čtyř nejvyšších funkcí v této organizaci – generální tajemnicí OBSE byla jmenována Helga Schmidová (Německo), zástupkyní pro svobodu sdělovacích prostředků Maria Teresa Ribeirová (Portugalsko), vysokým komisařem pro národnostní menšiny Kajrat Abdrachmanov (Kazachstán) a ředitelem Úřadu pro demokratické instituce a lidská práva (ODIHR) Matteo Mecacci (Itálie) – a na tom, že v roce 2023 bude organizaci předsedat Republika Severní Makedonie, díky čemuž bude mít v dohledné budoucnosti zajištěno vedení.

EU i nadále plně podporovala přínosnou činnost autonomních institucí OBSE (ODIHR, zástupkyně pro svobodu sdělovacích prostředků a vysokého komisaře pro národnostní menšiny).

EU také i nadále aktivně spolupracovala s organizacemi občanské společnosti, mimo jiné tím, že usnadňovala setkání mezi členskými státy EU a podobně smýšlejícími delegacemi a zástupci Platformy občanské solidarity a organizace Human Rights Watch.

EU a OBSE mají společné cíle, standardy a podobnou metodiku pro pozorování voleb. Setrvalé úsilí o posílení metodiky pro pozorování využívání nových technologií ve volebním procesu a o podporu provádění doporučení volebních pozorovatelských misí je příkladem účinné spolupráce v zájmu podpory demokracie a prosazování lidských práv. EU v roce 2020 i nadále podporovala činnost ODIHR s cílem pomáhat zúčastněným státům OBSE, a to například financováním projektů, které mají napomoci s prováděním doporučení týkajících se voleb na západním Balkáně.

EU a Organizace islámské spolupráce

Na čtvrtém zasedání EU a Organizací islámské spolupráce (OIC) na úrovni vyšších úředníků, které se konalo dne 15. července 2020, bylo znovu potvrzeno odhodlání obou stran bojovat všemi dostupnými prostředky, včetně právních předpisů, dialogu a vzdělávání v oblasti lidských práv, proti všem formám podněcování k nenávisti a diskriminaci a podporovat svobodu náboženského vyznání nebo přesvědčení. Pokud jde o práva žen, OIC pokračovala ve své práci na tom, aby zahájila činnost Organizace pro rozvoj žen, která v říjnu 2020 uspořádala první zasedání Rady ministrů. Tento specializovaný orgán OIC se bude přednostně věnovat práci na provádění akčního plánu OIC pro podporu žen v členských státech.

EU a Africká unie

Šestnáctý dialog o lidských právech mezi EU a Africkou unií (AU), který se konal dne 8. prosince 2020 a jemuž spolupředsedali zvláštní zástupce EU pro lidská práva Eamon Gilmore a komisařka AU pro politické záležitosti Minata Samateová Cessoumaová, byl jediným setkáním EU a AU na vysoké úrovni na téma lidských práv, které se v roce 2020 konalo, a uskutečnil se formou videokonference. Tento dialog je součástí dlouhodobé strategie, která má zajistit trvalý pokrok v agendě v oblasti lidských práv a demokracie na obou kontinentech. Obě strany jednaly o situaci v oblasti lidských práv a demokracie, zejména s ohledem na krizi COVID-19, a dohodly se na opatřeních k posílení spolupráce v konkrétních otázkách lidských práv, jako je přechodné soudnictví, trest smrti, podnikání a lidská práva a v oblasti uplatňování základních svobod.

3.3 DVOUSTRANNÁ SPOLUPRÁCE

Dialogy o lidských právech jsou klíčovým nástrojem dvoustranné spolupráce EU s vládami a partnery v oblasti lidských práv. V roce 2020 byl během dialogů a konzultací o lidských právech s řadou partnerů vedených formou videokonference projednáván dopad pandemie COVID-19 na lidská práva. Mezi tyto země patřily Alžírsko, Ázerbájdžán, Brazílie, Kanada, Kolumbie, Gruzie, Jordánsko, Kazachstán, Kyrgyzstán, Mexiko, Moldavská republika, Mongolsko, Myanmar, Tádžikistán, Tchaj-wan, Ukrajina, Uzbekistán a Vietnam. Základní práva byla rovněž projednávána s kandidátskými a potenciálními kandidátskými zeměmi na přistoupení k EU, a to zejména v kontextu zasedání v rámci procesu stabilizace a přidružení. Uskutečnily se rovněž neformální konzultace o lidských právech s Japonskem a zeměmi Perského zálivu a proběhla řada dialogů na místní úrovni.

V rámci dialogů o lidských právech byla řešena témata, jako je spolupráce na mnohostranných fórech, genderová rovnost a plné požívání lidských práv ženami a dívkami, svoboda projevu a sdělovacích prostředků, mučení a jiné kruté, nelidské či ponižující zacházení nebo trestání, trest smrti, svoboda náboženského vyznání nebo přesvědčení a práva příslušníků menšin. Významné místo v rámci těchto dialogů zaujímal situace obránců lidských práv, přičemž bylo upozorněno na řadu jednotlivých případů. Projednávány byly rovněž podnikání a lidská práva, dopad digitálních technologií na lidská práva a boj proti dezinformacím. Navzdory pandemii COVID-19 předcházely dialogům o lidských právech konzultace s občanskou společností a po jejich skončení byly pořádány hodnotící schůzky o výsledcích dialogů.

EU nadále využívala své **obchodní nástroje** včetně jednostranných obchodních preferencí v rámci všeobecného systému preferencí (GSP) na podporu lidských práv, základních pracovních norem, ochrany životního prostředí a řádné správy věcí veřejných v zemích mimo EU. Otázka obchodních dohod byla nastolována i během dvoustranných dialogů o lidských právech se třetími zeměmi. Třetí dvouletá zpráva o systému GSP zveřejněná dne 10. února 2020 potvrdila, že režim GSP+ má zásadní význam pro řešení otázek pracovních a lidských práv, neboť zajišťuje monitorování v zemích zvýhodněných v rámci tohoto režimu a nabízí žadatelským zemím perspektivu přistoupení. Dialog o těchto otázkách pokračoval v rámci stávajícího monitorovacího cyklu, který byl zahájen na začátku roku 2020.

EU i nadále monitorovala dodržování mezinárodních úmluv v oblasti lidských práv a pracovních práv v zemích, které využívají režim GSP+ nebo jsou zapojeny do „posílené angažovanosti“ v rámci režimu „Vše kromě zbraní“. Dne 12. února 2020 **EU rozhodla o dočasném odnětí části celních preferencí poskytnutých Kambodži v rámci režimu „Vše kromě zbraní“ z důvodu závažného a soustavného porušování zásad⁷⁸** zakotvených v Mezinárodním paktu o občanských a politických právech. EU rovněž pokračovala v rozpracovávání kapitol dohod EU o volném obchodu týkajících se obchodu a udržitelného rozvoje, které zahrnují závazky týkající se mezinárodních pracovních norem.

⁷⁸ Článek 19 (svoboda projevu), 21 (právo na pokojné shromažďování), 22 (svoboda sdružování) a 25 (právo na účast na politickém životě).

EU průběžně jednala s Vietnamem o závazcích v oblasti základních pracovních práv obsažených v kapitole o obchodu a udržitelném rozvoji dohody o volném obchodu mezi EU a Vietnamem, přičemž v návaznosti na tato jednání Vietnam ratifikoval dvě ze tří zbývajících základních úmluv MOP a předložil harmonogram pro ratifikaci třetí úmluvy⁷⁹.

Rada a Evropský parlament se dne 9. listopadu 2020 dohodly na modernizaci kontrol vývozu EU. Novým nařízením o kontrole vývozu bude zaveden právní základ pro kontroly EU zaměřené na obchodování s technologiemi kybernetického dohledu s cílem předcházet porušování lidských práv ve třetích zemích, jakož i pro zveřejnění „kontrolního seznamu EU“ uvádějícího problematické technologie a vývozní destinace.

Komise i nadále jako klíčový prvek svých posouzení dopadu na udržitelnost u probíhajících obchodních jednání EU prováděla posouzení dopadu na lidská práva, a to mimo jiné prostřednictvím hodnocení *ex post* stávajících obchodních dohod EU s partnerskými zeměmi. Komise dokončila tři posouzení dopadů na udržitelnost na podporu jednání o dohodě o volném obchodu mezi EU a Indonésií a jednání za účelem modernizace části dohody o přidružení mezi EU a Chile týkající se obchodu a obchodního pilíře globální dohody s Mexikem.

EU přidělením a nasmlouváním 89,8 milionu EUR v rámci evropského nástroje pro demokracii a lidská práva (EIDHR) nadále pomáhala organizacím občanské společnosti, aby se staly účinnou silou pro ochranu a prosazování lidských práv a demokratických zásad na celém světě. EU podpořila 160 nových iniciativ vedených organizacemi občanské společnosti, a to zejména místními organizacemi, ve více než 70 partnerských zemích.

V roce 2020 bylo dosaženo politické dohody mezi Evropským parlamentem a členskými státy EU v Radě ohledně nařízení, kterým se zřizuje **finanční nástroj pro vnější činnost EU**. EU má nyní k dispozici účinný nástroj na podporu spolupráce s partnerskými zeměmi, založené na sdílených hodnotách a společných zájmech. Mezi základní zásady, na nichž nařízení staví, patří lidská práva, základní svobody, demokratická správa věcí veřejných a právní stát.

⁷⁹ Úmluva č. 87 o svobodě sdružování – do roku 2023.

V tomto novém nástroji, sestávajícím ze tří složek – geografické složky, tematické složky a složky rychlé reakce –, je jako povinný stanoven **přístup založený na právech**, jenž zahrnuje všechna lidská práva, ať už občanská, politická, ekonomická, sociální nebo kulturní. Tento přístup je v souladu s přístupem začleňování genderového hlediska a bude podporovat opatření, která přímo i nepřímo přispívají k zajištění plného dodržování lidských práv a demokratických zásad.

Tematický program pro lidská práva a demokracii, přijatý v rámci nového nástroje pro sousedství a rozvojovou a mezinárodní spolupráci (NDICI) na období 2021–2027, je nástupcem EIDHR.

Program si zachovává všechny silné stránky svého předchůdce, konkrétně: i) zaručuje **nezávislost počinání, aniž by se odkazovalo na souhlas vlád partnerských zemí** nebo jiných veřejných orgánů; ii) má globální charakter a může působit v kterékoli zemi mimo EU, včetně zemí se středními, vyššími a vysokými příjmy a iii) je prováděn především místními, vnitrostátními, regionálními nebo mezinárodními organizacemi občanské společnosti, včetně neregistrovaných organizací a jednotlivců.

3.4 OBČANSKÁ SPOLEČNOST A NÁRODNÍ INSTITUTE PRO LIDSKÁ PRÁVA

V roce 2020 se EU aktivně zapojila do boje proti hrozbám pro organizace občanské společnosti po celém světě a prosazovala bezpečné a příznivé prostředí pro občanskou společnost.

Pandemie COVID-19 zhoršila stávající trend: některé represivní vlády pandemii využily jako záminku a přijaly nepřiměřená opatření namířená proti lidským právům, zejména svobodě sdružování a pokojnému shromažďování.

Navzdory pandemii a jejím hrozbám pro přežití mnoha organizací pokračovala EU ve smysluplné spolupráci s organizacemi občanské společnosti díky využívání nových technologií. **Nadále vedla virtuální konzultace s občanskou společností**, zejména nevládními organizacemi pro ochranu lidských práv a obránci lidských práv v Bruselu a ve třetích zemích. Konzultace probíhaly před dialogy o lidských právech a dalšími politickými dialogy na vysoké úrovni, před zahájením výzev k podávání návrhů a za účelem projednání průřezových lidskoprávních otázek, jako je například nový akční plán EU pro lidská práva a demokracii. Organizace občanské společnosti působící v oblasti lidských práv a rozvoje se zapojily rovněž do konzultací o příštím víceletém rozpočtu a plánování EU, jakož i do globálních a regionálních virtuálních zasedání politického fóra o rozvoji.

Organizace občanské společnosti přispěly k zajištění prostoru pro politiku v oblasti lidských práv v politických a obchodních dohodách tím, že do nich začlenily zásadní politická ustanovení o lidských právech. Během roku 2020 byla i nadále přijímána ustanovení o zapojení sociálních partnerů a občanské společnosti do kapitoly nových dohod týkající se udržitelného rozvoje.

Zástupci občanské společnosti jsou v pravidelném kontaktu s Pracovní skupinou Rady pro lidská práva (COHOM) a jsou systematicky informováni o jejích závěrech. Kromě toho EU společně se Sítí organizací občanské společnosti pro lidská práva a demokracii se sídlem v Bruselu uspořádala ve dnech 9. a 10. prosince 22. výroční fórum EU a nevládních organizací, které se zaměřilo na digitální technologie a lidská práva.

V rámci oficiálních dialogů EU o lidských právech s partnerskými zeměmi byly organizace občanské společnosti zvány k účasti na seminářích občanské společnosti. V průběhu celého roku byly pořádány virtuální semináře občanské společnosti s mexickými, kolumbijskými a brazilskými nevládními organizacemi.

EU dále zintenzivnila své úsilí o podporu zapojení nevládních organizací do činnosti Rady pro lidská práva a dalších mnohostranných fór o lidských právech, mimo jiné obhajováním práva nevládních organizací vystupovat na akcích na vysoké úrovni pořádaných Valným shromážděním, jako je například 75. výročí OSN a 25. výročí Pekingské deklarace a akční platformy, a prosazováním otevřené účasti občanské společnosti na těchto akcích. EU zajistila, aby její akce v rámci OSN zahrnovaly a podporovaly hlas občanské společnosti. Klíčovým příkladem byla doprovodná akce o situaci politických vězňů v Bělorusku, jež se konala při zasedání Třetího výboru a jež poskytla místním aktivistům platformu pro to, aby se podělili o své analýzy a doporučení s aktéry OSN. V roce 2019 navíc EU a členské státy podpořily úspěšné postoupení rozhodnutí o žádostech nevládních organizací k hlasování Hospodářské a sociální rady (ECOSOC), čímž bylo zrušeno opakované odkládání žádostí nevládních organizací ze strany Výboru OSN pro nevládní organizace. EU rovněž aktivně spolupracovala s pracovní skupinou pro občanskou společnost se sídlem v Ženevě.

Podpora úlohy občanské společnosti v mírovém procesu v Sýrii ze strany EU

EU podpořila platformu na podporu občanské společnosti (Civil Society Support Room) Úřadu zvláštního vyslance (OSE), což je fórum, na němž může syrská občanská společnost diskutovat a formulovat sdělení s cílem ovlivnit klíčové zúčastněné strany. Hlavním cílem platformy na podporu občanské společnosti je zajistit, aby byl politický proces zprostředkovaný OSN v Ženevě přístupnější, inkluzivnější a více založený na konzultacích. Platforma poskytuje v rámci struktury pro budování míru jedinečný prostor pro dialog mezi aktéry syrské občanské společnosti napříč všemi politickými, sociálními a geografickými skupinami a jako takový je i nadále jedním z největších fór pro konzultace s občanskou společností v celé Sýrii.

Před omezením volného pohybu osob v souvislosti s pandemií v roce 2020 řídila platforma na podporu občanské společnosti regionální konzultace v Bejrútu a Erbilu mezi zástupci OSE a aktéry syrské občanské společnosti. Během pandemie COVID-19 projekt obnovil svou činnost online. V květnu pomohl uspořádat regionální konzultace se zapojením zástupců syrské občanské společnosti v Jordánsku a v červnu se zástupci Turecka. Během čtvrté bruselské konference v červnu 2020 svolal Úřad zvláštního vyslance ve spolupráci s ESVČ virtuální doprovodnou akci platformy na podporu občanské společnosti, do které se zapojilo 34 účastníků ze Sýrie. Účastníci také nahráli krátké video se vzkazy na obhajobu občanské společnosti, jež zazněly během úvodního zasedání ministerské konference.

Organizace občanské společnosti byly i nadále hlavními příjemci podpory z EIDHR

a z tematického programu pro organizace občanské společnosti a místní orgány a byly rovněž významným prováděcím partnerem pro dvoustranné rozvojové financování EU. Prostřednictvím 25 rámcových dohod o partnerství uzavřených v rámci programu pro organizace občanské společnosti a místní orgány byla podporována úloha organizací občanské společnosti jakožto klíčových subjektů přispívajících k tvorbě politik na regionální i celosvětové úrovni. Některé z uvedených rámcových dohod (včetně dohody s Mezinárodní federací pro lidská práva, aliancí CIVICUS a sítí Forum Asia) přímo podporují zajištění příznivého prostředí pro občanskou společnost a řeší otázku zužujícího se občanského prostoru. Prosazování příznivého prostředí pro organizace občanské společnosti v partnerských zemích je kromě toho podporováno prioritami programu pro organizace občanské společnosti a místní orgány a činností EU vyvíjenou v rámci EIDHR v oblasti občanských a politických práv a správy věcí veřejných.

EIDHR se mohl díky své hlavní výhodě – tedy možnosti působit bez souhlasu hostitelské vlády – v posledních dvaceti letech zaměřovat na citlivé otázky a inovativní přístupy a spolupracovat přímo s izolovanými nebo marginalizovanými organizacemi občanské společnosti. Výjimečné podmínky krizového nástroje pro oblast lidských práv v rámci EIDHR zejména umožňují, aby EU přidělovala přímé granty organizacím občanské společnosti, jež působí v podmínkách, které jsou z hlediska lidských práv a demokracie obzvlášť složité. V roce 2020 byla tato podpora přizpůsobena tak, aby řešila celosvětovou krizi v oblasti lidských práv způsobenou pandemií COVID-19, a EIDHR nalezl způsoby, jak plánované výdaje na priority, jako je ochrana novinářů či ochrana dětí, nasměrovat na konkrétní potřeby vzniklé v důsledku krize. Kromě toho byla realizována řada specifických iniciativ, jejichž cílem bylo podpořit občanský a demokratický prostor (např. iniciativy Supporting Democracy, Media4Democracy, Civic Tech 4 Democracy).

EU rovněž poskytovala finanční podporu zvláštním zpravodajům OSN pro právo na svobodu sdružování a pokojného shromažďování a pro podporu a ochranu práva na svobodu přesvědčení a projevu, což jsou práva se zásadním významem pro vytvoření příznivého prostředí pro účast občanské společnosti. EU toto prostředí rovněž podporovala používáním metodik, jako je uplatňování genderového hlediska a přístupu k rozvojové spolupráci založeného na právech, při nichž je účast klíčovou zásadou, čímž se posiluje postavení delegací EU a vyžaduje se od nich, aby ve všech oblastech své činnosti jednaly v otázce lidských práv. Tato mnohostranná podpora pomohla bojovat proti restriktivním zákonům a praktikám, které brání činnosti nezávislých aktérů občanské společnosti, a přispěla k dlouhodobému strategickému rozvoji prostředí příznivého pro zapojení občanské společnosti.

Podpora EU pro účast syrských žen na rozhodování v Sýrii

Cílem projektu „Posílení účasti žen na rozhodovacích procesech a procesech budování míru v Sýrii“, realizovaného iniciativou Euromed Feminist Initiative a podporovaného ze strany EU, je vypracovat společný program boje proti násilí páchanému na ženách a dívkách, jež je hlavní překážkou účasti žen na rozhodovacích procesech a procesech budování míru v Sýrii.

Do šesti kol konzultací se zapojili účastníci z více než 80 syrských organizací a místních iniciativ působících v Sýrii, Libanonu, Turecku a Evropě. Tyto organizace spolupracovaly na vypracování doporučení týkajících se prevence, ochrany a reakce, na strategické činnosti zaměřené na zapojení mužů a chlapců do problematiky genderově podmíněného násilí a společenských norem a na posílení vytváření sítí a společenství mezi syrskými organizacemi.

Tento společný program je nástrojem umožňujícím syrským aktivistům prosazovat, aby činitelé přijímající rozhodnutí na mezinárodní a vnitrostátní úrovni zapojovali ženy a obránce práv žen do všech mírových jednání souvisejících s budoucností Sýrie, a to od místní až po mezinárodní úroveň. Je také nástrojem ke zvýšení povědomí veřejnosti o ničivých dopadech násilí páchaného na ženách a dívkách nejenom na ženy samotné, ale také na komunity a společnost jako celek.

Klíčovými aktéry při prosazování a ochraně lidských práv na celém světě byly i nadále **národní instituce pro lidská práva**. EU si je vědoma toho, že na tyto instituce má nepříznivý dopad zužující se demokratický a občanský prostor pro nezávislou činnost v oblasti lidských práv. Proto v rámci své vnější činnosti podporuje nezávislé národní instituce pro lidská práva a jejich zásadní úlohu při zajišťování ochrany lidských práv na celém světě.

EU v rámci většiny dialogů o lidských právech v roce 2020 vyzývala třetí země, aby zajistily, aby národní instituce pro lidská práva byly nezávislé, získaly potřebné lidské a finanční zdroje a byly systematicky konzultovány v rámci všech příslušných politických a legislativních postupů. Byl kladen důraz na zajištění ochrany národních institucí pro lidská práva a jejich zaměstnanců před hrozbami, obtěžováním a útoky.

EU s cílem podpořit úlohu národních institucí pro lidská práva úzce spolupracovala s Evropskou sítí národních institucí pro lidská práva (ENNHRI) na vypracování příručky pro delegace EU o tom, jak podporovat spolupráci s těmito institucemi. V listopadu proběhlo proškolení delegací EU. EU pokračovala ve spolupráci s ENNHRI po celý rok 2020, mimo jiné během výroční konference ENNHRI, a zaměřila se na vypracování způsobů, jak určit příležitosti pro národní instituce pro lidská práva vyplývající z nových vnějších politik EU určených na podporu právního státu, demokracie a lidských práv.

EU podporovala národní instituce pro lidská práva v mnoha zemích, spolupracovala s nimi a poskytovala jim finanční pomoc. Politický závazek EU vůči národním institucím pro lidská práva je doplněn finanční podporou. V průběhu roku 2020 byly financovány cílené strategické programy na podporu národních institucí pro lidská práva z evropského nástroje pro demokracii a lidská práva.

Pokračovalo provádění druhé fáze projektu NHRI.EU, který má probíhat tři roky od jeho přijetí v roce 2019 a na který EU přispěla částkou 3,75 milionu EUR. Jeho cílem je rozvíjet kapacitu národních institucí pro lidská práva v klíčových oblastech jejich mandátu, včetně vzdělávání, komunikace a zvyšování informovanosti o lidských právech, vyřizování stížností, dokumentace, monitorování a podávání zpráv. Dalším cílem projektu je posílit spolupráci mezi národními institucemi pro lidská práva a globálními a regionálními sítěmi, zejména Globální aliancí národních institucí pro lidská práva, asijsko-tichomořským fórem, sítí afrických národních institucí pro lidská práva, sítí národních institucí pro lidská práva na americkém kontinentu a Evropskou sítí národních institucí pro lidská práva. Cílem projektu je rovněž posílit Globální alianci národních institucí pro lidská práva a regionální síť a podpořit členské národní instituce pro lidská práva během akreditačního procesu. Globální a regionální síť rovněž vypracovaly akční plány na ochranu obránců lidských práv s cílem provádět Marrákešské prohlášení. Dánský institut pro lidská práva poskytl jako hlavní žadatel ostatním národním institucím pro lidská práva technickou pomoc, aby mohly provádět činnosti plánované v rámci projektu, čímž se v rámci národních institucí pro lidská práva zvýšila digitální gramotnost, jež je vzhledem k pandemii obzvláště důležitou kompetencí.

V roce 2020 byl rovněž dokončen další cílený program, který zahrnoval financování ENNHRI ve výši 1 milionu EUR a díky němuž se zvýšila kapacita evropských národních institucí pro lidská práva a spolupráce mezi nimi, pokud jde o jejich úlohu propagátorů a ochránců lidských práv při konfliktech nebo po skončení konfliktu. Byla zveřejněna online příručka⁸⁰ o úloze národních institucí pro lidská práva v této oblasti, přičemž jejich práce na územích, která nejsou kontrolována vládou, prošla průlomovým vývojem. Projekt rovněž zvýšil informovanost a angažovanost mezivládních aktérů a aktérů občanské společnosti na vnitrostátní, regionální a mezinárodní úrovni, pokud jde o práci národních institucí pro lidská práva při konfliktech. Zahrnoval i spolupráci s národními institucemi pro lidská práva mimo Evropu. Pomohl rovněž zvýšit schopnost sítě a sekretariátu ENNHRI podporovat národní instituce pro lidská práva působící při konfliktech.

Dalším příkladem podpory sítě národních institucí pro lidská práva ze strany EU je dohoda podepsaná v roce 2020 s asijsko-tichomořským fórem národních institucí pro lidská práva na období dvou let, jejíž součástí je finanční příspěvek EU ve výši 750 000 EUR. Účelem této dohody je zvýšit schopnost národních institucí pro lidská práva řešit ve spolupráci a partnerství s mezivládními mechanismy klíčové zjištěné problémy v oblasti lidských práv v jihovýchodní Asii a Tichomoří, mimo jiné i prostřednictvím školicích kurzů, malých grantových programů a vytváření platform pro dialog.

Na západním Balkáně EU pomohla zvýšit schopnost nezávislých orgánů pro lidská práva v Republice Srbsko, jako je veřejný ochránce práv a komisař pro rovnost, bojovat proti diskriminaci a nenávistným verbálním projevům a chránit práva národnostních menšin a LGBTI osob v souladu s normami Rady Evropy. V Republice Severní Makedonie EU systematicky jednala o situaci v oblasti lidských práv s úřadem veřejného ochránce práv na zasedáních konaných v rámci dohody o stabilizaci a přidružení. EU v roce 2020 vyzvala k urychlenému zvolení členů Komise pro předcházení diskriminace a ochranu před ní (orgán pro rovné zacházení), a to transparentním a inkluzivním postupem.

⁸⁰ Human Rights in (Post-)Conflict Situations – The Role of National Human Rights Institutions – Guide and Resources (*Lidská práva při konfliktech a po skončení konfliktu – Úloha národních institucí pro lidská práva – Příručka a zdroje*): <http://ennhri.org/nhris-post-conflict/>.

3.5 PODNIKATELSKÉ ODVĚTVÍ

EU nadále dosahovala pokroku při provádění **obecných zásad OSN v oblasti podnikání a lidských práv** v rámci EU a prostřednictvím spolupráce se třetími zeměmi. Zavázala se podporovat provádění obecných zásad OSN, a to mimo jiné podporou vypracování a provádění národních akčních plánů, prosazováním příslušných norem náležitě péče a prací na komplexním rámci EU pro provádění obecných zásad OSN. Pracovala na zlepšení své inteligentní kombinace dobrovolných a povinných opatření s cílem prosazovat politiky odpovědného chování podniků, včetně analytické a konzultační činnosti v oblastech politiky, jako je náležitá péče v oblasti životního prostředí a lidských práv, podávání nefinančních zpráv a přístup obětí k opravným prostředkům.

EU zveřejnila studie o požadavcích na náležitou péči v oblasti lidských práv a životního prostředí v dodavatelském řetězci a o povinnostech vedoucích pracovníků a udržitelné správě a řízení společností. Pracovní program Evropské komise na rok 2021 zveřejněný dne 19. října 2020 zahrnuje legislativní iniciativu týkající se udržitelné správy a řízení společností, která má být zahájena ve druhém čtvrtletí roku 2021 a jejímž deklarovaným cílem je „podpora dlouhodobě udržitelného a odpovědného chování podniků“. V červenci bylo zveřejněno počáteční posouzení dopadů iniciativy a v říjnu EU zahájila veřejnou konzultaci s cílem získat k této iniciativě zpětnou vazbu od zúčastněných stran. Kromě toho EU v červnu 2020 přijala novou strategii v oblasti práv obětí a Evropský parlament a Rada nedávno dosáhly dohody o nové směrnici o kolektivním odškodnění zaměřené na spotřebitele.

EU pokračovala v práci na revizi směrnice o vykazování nefinančních informací, v níž se vyžaduje, aby velké kotované společnosti, banky a pojišťovny s více než 500 zaměstnanci vykazovaly informace o environmentálních, sociálních a zaměstnaneckých otázkách, lidských právech, úplatkářství a korupci. Veřejná konzultace o revizi směrnice probíhala od února do června 2020. V rámci Evropské poradní skupiny pro účetní výkaznictví byla vytvořena mnohostranná pracovní skupina, která má provádět přípravné práce na možných standardech EU pro vykazování nefinančních informací.

Před tím, než dne 1. ledna 2021 vstoupilo v plném rozsahu v platnost nařízení o konfliktních minerálech, přijala Komise v červnu 2020 nařízení v přenesené pravomoci, kterým se stanoví prahové hodnoty objemu dovozu, které u některých minerálů, na něž se vztahují povinnosti stanovené tímto nařízením, chyběly.

V rámci provádění akčního plánu EU pro financování udržitelného růstu z roku 2018 přijala EU v červnu 2020 nařízení o taxonomii, v němž se vyžaduje vytvoření seznamů environmentálně udržitelných činností, a to vymezením technických screeningových kritérií pro každý environmentální cíl. V období od dubna do července uspořádala EU veřejnou konzultaci o obnovené strategii udržitelného financování s cílem shromáždit názory zainteresovaných stran na to, jak lépe začlenit sociální a environmentální rizika do rámce pro řízení finančních institucí.

V červenci 2020 zveřejnila Komise soubor osvědčených postupů v oblasti sociálně odpovědného zadávání veřejných zakázek, jimiž se podporují iniciativy zaměřené na začlenění sociálních hledisek do zadávání veřejných zakázek, včetně hledisek týkajících se náležité péče v oblasti lidských práv v dodavatelském řetězci.

Agentura EU pro základní práva zveřejnila v říjnu 2020 studii, v níž uvádí výsledky svého výzkumu týkajícího se přístupu k mechanismům nápravy v členských státech EU⁸¹. Studie obsahuje podrobné údaje o současné praxi členských států v oblasti mechanismů nápravy (soudních a mimosoudních, státních a nestátních), identifikuje problémy a předkládá stanoviska a doporučení pro další iniciativy v konkrétních oblastech politiky s cílem účinně provádět třetí pilíř obecných zásad OSN. Komise s cílem zlepšit transparentnost a poskytnout lepší informace o stávajících mechanismech nápravy aktivovala v listopadu 2020 informační stránku o podnikání a lidských právech na portálu evropské e-justice⁸². Kromě toho se v oblasti civilního soudnictví porušováním lidských práv zabývá i probíhající studie o uplatňování nařízení Řím II, kterým se stanoví rozhodné právo pro případy případů odpovědnosti z civilních deliktů.

Patnáct členských států EU vypracovalo národní akční plány v oblasti podnikání a lidských práv s cílem pomoci při provádění obecných zásad OSN na vnitrostátní úrovni a v několika členských státech probíhá základní hodnocení. Kromě toho několik členských států EU přijalo nebo připravuje právní předpisy, které společně ukládají povinnosti náležité péče v oblasti životního prostředí nebo lidských práv.

⁸¹ https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2020-business-human-rights_en.pdf

⁸² https://beta.e-justice.europa.eu/580/EN/business_and_human_rights

Německé předsednictví Rady aktivně pracovalo na prosazování agendy v oblasti podnikání a lidských práv, mimo jiné i uspořádáním několika akcí se zapojením EU. Předsednictví a pracovní skupina OSN pro podnikání a lidská práva uspořádaly v červenci 2020 akci, kterou byl u příležitosti 10. výročí obecných zásad OSN zahájen projekt OSN, jehož cílem bylo zhodnotit dosavadní úspěchy a vypracovat plán na příští desetiletí. V září 2020 uspořádaly předsednictví a UNICEF brífink a diskusi o právech dětí a odpovědnosti podniků.

EU k podpoře odpovědných podnikatelských postupů využívala rovněž politické dialogy, dialogy o lidských právech, rozvojovou spolupráci a spolupráci s partnerskými zeměmi v rámci režimů obchodních preferencí. Téma podnikání a lidských práv se stalo standardním prvkem většiny dialogů o lidských právech.

Jádrem uplatňování sociální odpovědnosti podniků, odpovědného chování podniků a zásad v oblasti podnikání a lidských práv je informační činnost a budování kapacit v úzké spolupráci s mezinárodními organizacemi a občanskou společností.

EU vytvořila pilotní partnerství s mezinárodními organizacemi, jako je Mezinárodní organizace práce (MOP), OECD a Úřad vysokého komisaře OSN pro lidská práva s cílem poskytnout technickou podporu pro vypracování národních akčních plánů v devíti zemích Latinské Ameriky, a to prostřednictvím projektu odpovědného chování podniků v Latinské Americe a Karibiku, který byl zahájen v lednu 2019.

EU dále podporovala odpovědné dodavatelské řetězce u šesti asijských obchodních partnerů (Čína, Japonsko, Myanmar, Filipíny, Thajsko a Vietnam) prostřednictvím projektu „Zodpovědné dodavatelské řetězce v Asii“. V lednu 2020 zahájila EU společně s Rozvojovým programem OSN třetí projekt v Asii, jehož cílem je podporovat uplatňování obecných zásad OSN v oblasti podnikání a lidských práv v šesti zemích (Indie, Indonésie, Malajsie, Myanmar, Šrí Lanka a Thajsko). V Latinské Americe podpořila EU vypracování národních akčních plánů v devíti zemích (Argentina, Brazílie, Chile, Mexiko, Ekvádor, Peru, Kolumbie, Panama a Kostarika) prostřednictvím projektu „Odpovědné chování podniků v Latinské Americe a Karibiku“.

V rámci spolupráce s MOP a OECD umožnila EU národním kontaktním místům pro směrnici OECD pro nadnárodní podniky, aby byly v září 2019 proškoleny Mezinárodním střediskem evropského vzdělávání v pracovních otázkách v oblasti odpovědného chování podniků.

EU přidělila v rámci globální výzvy evropského nástroje pro demokracii a lidská práva (EIDHR) k podávání návrhů granty ve výši 5 milionů EUR na projekty v oblasti podnikání a lidských práv, jejichž cílem je podporovat držitele práv a posilovat jejich postavení v postupech náležité péče a podporovat spolupráci občanské společnosti s podniky a státními aktéry.

EU přispěla k práci, kterou v oblasti podnikání a lidských práv a odpovědného chování podniků odvádějí mezinárodní organizace, jako je OSN, OECD a MOP. Zejména přispěla k práci pracovní skupiny OSN pro podnikání a lidská práva, a to svým zapojením do projektu, jehož cílem bylo zhodnotit prvních 10 let provádění obecných zásad OSN, a prostřednictvím své aktivní účasti na devátém zasedání fóra OSN o podnikání a lidských právech, které se konalo v listopadu 2020.

EU se v říjnu 2020 rovněž angažovala v rámci šestého zasedání mezivládní pracovní skupiny pro nadnárodní společnosti a další podnikatelské subjekty z hlediska lidských práv, na němž i nadále prosazovala realistický přístup k právně závaznému nástroji v oblasti podnikání a lidských práv, který by mohl vést k celosvětově uznávaným normám.

EU poskytla další podporu a pokyny vytvořením souboru nástrojů v oblasti podnikání a lidských práv s cílem zvyšovat povědomí o těchto otázkách ve vztahu k příslušným vládám a podnikům, posílit postavení občanské společnosti při prosazování obecných zásad OSN po celém světě a zajistit, aby otázky podnikání a lidských práv byly systematicky začleňovány do činností rozvojové spolupráce.

3.6 DODRŽOVÁNÍ MEZINÁRODNÍCH LIDSKÝCH PRÁV A MEZINÁRODNÍHO HUMANITÁRNÍHO PRÁVA

EU pokračovala v propagaci a podpoře iniciativ, jejichž cílem je zlepšit dodržování mezinárodního humanitárního práva a zajistit prostor pro humanitární činnost, a zejména znovu potvrdila svůj pevný závazek, pokud jde o ochranu civilistů v ozbrojených konfliktech.

Rada ve svých závěrech o humanitární pomoci a mezinárodním humanitárním právu přijatých dne 25. listopadu 2019 připomněla povinnost dodržovat a zajišťovat dodržování mezinárodního humanitárního práva za všech okolností a opětovně potvrdila svůj závazek dodržovat humanitární zásady a cíle humanitární činnosti zakotvené v Evropském konsensu o humanitární pomoci.

EU byla i nadále aktivní při prosazování dodržování mezinárodního humanitárního práva v různých oblastech, na které se vztahují **obecné zásady EU na podporu dodržování mezinárodního humanitárního práva**⁸³. V červnu 2020 EU zveřejnila třetí zprávu o uplatňování obecných zásad, v níž se zdůrazňují činnosti, které EU podnikla na podporu mezinárodního humanitárního práva v období od ledna do prosince 2019.

V prosinci 2020 schválila EU francouzsko-německou výzvu k přijetí opatření k posílení dodržování mezinárodního humanitárního práva a zásadové humanitární činnosti. Tím se znovu potvrzuje závazek EU prosazovat dodržování mezinárodního humanitárního práva prostřednictvím řady opatření.

EU během dialogů o lidských právech a politických a humanitárních otázkách nadále vyzývala partnerské země, aby ratifikovaly a prováděly hlavní nástroje mezinárodního humanitárního práva. Dne 18. listopadu 2020 se například uskutečnilo online ministerské zasedání s Nigérií, jež bylo prvním zasedáním za posledních pět let. EU během něj upozornila na nedostatečný přístup k nejzranitelnějším osobám v severovýchodní Nigérii a na význam dodržování mezinárodního humanitárního práva. Na konci zasedání bylo přijato společné komuniké, jež obsahovalo odkaz na mezinárodní humanitární právo.

⁸³ Obecné zásady EU na podporu dodržování mezinárodního humanitárního práva: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=LEGISSUM%3Aah0004>.

Na význam mezinárodního humanitárního práva EU důrazně upozorňovala i během virtuálního ministerského zasedání u kulatého stolu věnovaného humanitární krizi ve středním Sahelu (Burkina Faso, Mali a Niger), které se konalo dne 20. října 2020 a které spolupořádala EU s Dánskem, Německem a OSN. V závěrečném komuniké z tohoto kulatého stolu bylo zdůrazněno, že je důležité, aby všichni aktéři dodržovali mezinárodní humanitární právo, uprchlické právo a právo v oblasti lidských práv, a že je potřeba posílit mechanismy podávání zpráv a zajistit odpovědnost za údajné porušování humanitárních zásad.

Pokud jde o situaci v Jemenu, hrála EU nadále vedoucí úlohu při koordinaci mezinárodní reakce a při prosazování dodržování mezinárodního humanitárního práva a zásadového přístupu k poskytování pomoci. EU se Švédskem spolupořádaly dvě zasedání vyšších humanitárních úředníků a doprovodnou akci během ministerského týdne Valného shromáždění OSN, na nichž se setkala humanitární společenství a byl definován konstruktivní přístup, jehož cílem je zlepšit přístup humanitární pomoci a dodržování humanitárních zásad.

EU se i nadále důrazně vyjadřovala k otázkám mezinárodního humanitárního práva jako aktivní člen nebo pozorovatel v řadě mezinárodních organizací a orgánů. Zúčastnila se například otevřených diskusí Rady bezpečnosti OSN, mimo jiné diskuse o ochraně civilního obyvatelstva v ozbrojených konfliktech, v rámci níž zdůraznila ve svém prohlášení závazek EU týkající se mezinárodního humanitárního práva. Při konferenci o Afghánistánu v roce 2020 uspořádala EU rovněž zasedání na vysoké úrovni o úloze humanitární pomoci, mezinárodním humanitárním právem a ochraně civilního obyvatelstva v rámci mírových jednání.

EU rovněž věnovala zvláštní pozornost ochraně humanitárních pracovníků a nadále se zasazovala o provádění nebo posilování cílených opatření na zvýšení fyzické bezpečnosti zdravotnického personálu a zlepšení infrastruktury v ozbrojených konfliktech, a to i v souvislosti s pandemií COVID-19.

EU je jakožto jeden z hlavních humanitárních dárců toho názoru, že posílení dodržování mezinárodního humanitárního práva představuje důležitý faktor při vyplácení prostředků z rozpočtu EU na humanitární pomoc.

EU nadále podporovala práci Mezinárodního výboru Červeného kříže, jednoho z nejdůvěryhodnějších humanitárních partnerů a klíčového partnera při prosazování dodržování mezinárodního humanitárního práva a humanitárních zásad. V roce 2020 obdržel Mezinárodní výbor Červeného kříže z rozpočtu EU určeného na humanitární pomoc prostředky ve výši přibližně 110 milionů EUR. Bylo zde zahrnuto financování opatření na prosazování mezinárodního humanitárního práva a ochranu civilního obyvatelstva. Jeho cílem je přispět ke změně postoje ozbrojených aktérů k mezinárodnímu humanitárnímu právu, zmírnit humanitární důsledky konfliktů a zlepšit přístup humanitární pomoci do oblastí zasažených konfliktem.

EU podporovala i další humanitární partnery v řadě zemí, jako je Demokratická republika Kongo, Irák, Libye, Sýrie, Palestina^{*84} a Jemen, v jejich úsilí o prosazování dodržování mezinárodního humanitárního práva. Například v Libyi EU podporuje probíhající práci na vytvoření prostředí, které poskytuje větší ochranu obyvatelům zasaženým konfliktem. Tato činnost má podobu humanitárního dialogu, včetně dialogu s ozbrojenými aktéry, o mezinárodních humanitárních normách, odborné přípravy v oblasti mezinárodního humanitárního práva a projektů zaměřených na zvýšení schopnosti občanské společnosti prosazovat mezinárodní humanitární právo. Během nedávného konfliktu v Iráku pomohl rozpočet EU na humanitární pomoc zajistit pravidelnou a účinnou operační koordinaci s orgány a se státními a nestátními ozbrojenými skupinami s cílem podpořit přístup humanitární pomoci a pomoci při zpracovávání starších případů týkajících se zadržených osob.

Kromě toho EU vyčlenila finanční prostředky na humanitární pomoc na podporu globální politiky zaměřené na zlepšení dodržování mezinárodního humanitárního práva.

Jednou z klíčových priorit probíhajícího spolupředsednictví EU v rámci iniciativy řádného humanitárního dárcovství (Good Humanitarian Donorship – GHD) je zaměřit se na úlohu dárců při prosazování a zajišťování dodržování mezinárodního humanitárního práva. Jedná se mimo jiné o zajištění přístupu humanitární pomoci a neomezeného poskytování humanitární pomoci v souvislosti s onemocněním COVID-19.

V oblasti mezinárodního trestního soudnictví a mezinárodního humanitárního práva zvláštní zástupce EU pro lidská práva i nadále prováděl a vyjadřoval postoje EU a přispíval k jejich soudržnosti a konzistentnosti.

^{84*} Toto označení se nesmí vykládat jako uznání Státu Palestina a nejsou jím dotčeny individuální postoje členských států k této otázce.

4. NOVÉ TECHNOLOGIE: VYUŽITÍ PŘÍLEŽITOSTÍ A ŘEŠENÍ VÝZEV

4.1 BUDOVÁNÍ KAPACIT A ÚČINNÉ MONITOROVÁNÍ

Pandemie COVID-19 zafungovala v roce 2020 jako důrazná připomínka významu nových technologií pro zachování přístupu k určitým službám. V posledních letech se digitální technologie ukázaly být velkým přínosem pro organizace občanské společnosti i pro lidi na celém světě, například při dokumentování případů porušování lidských práv. Digitální technologie umožnily stovkám milionů studentů a dětí zůstat ve spojení se svými učiteli a zároveň zajistit neustálý přístup ke zdravotnickým službám.

Nové technologie nicméně ukázaly i to, jak lze omezit svobodu sdružování a projevu online, kdy jsou aktéři občanské společnosti a obránci lidských práv často cílem svévolného sledování. Na platformách sociálních médií se šíří nenávistné projevy, kybernetické obtěžování a dezinformace, přičemž tyto jevy mohou vést k trestným činům z nenávisti a fyzickému násilí. Kromě toho přibývají případy hromadného a svévolného sledování a mohou být shromažďovány a zneužívány osobní údaje občanů. Nové významné výzvy se objevují i v souvislosti s rozvojem umělé inteligence.

EU proto v roce 2020 zaujala pevnější postoj ve prospěch regulace digitálního prostředí s cílem zajistit, že lidská práva budou dodržována online i offline, a to zejména prostřednictvím navrhovaného aktu o digitálních službách.

Vzhledem k tomu, že globální politiky a rámce v oblasti digitálních technologií a lidských práv jsou stále ve fázi přípravy, EU v prosinci 2020 uspořádala 22. fórum EU a nevládních organizací o lidských právech, které se zaměřilo na digitální oblast a lidská práva.

Na tomto **fóru EU a nevládních organizací o lidských právech**, které se v roce 2020 konalo virtuálně, se sešli obránci lidských práv, odborníci na technologie a lidská práva, zástupci občanské společnosti a platformy sociálních médií, odborníci OSN a úředníci EU z více než 110 zemí, aby diskutovali o dopadu nových technologií na lidská práva. Fórum spolupořádaly ESVČ, Evropská komise a Síť pro lidská práva a demokracii.

V rámci fóra proběhla jak plenární zasedání na vysoké úrovni, tak důvěrná interaktivní setkání, na nichž obránci lidských práv mohli sdílet svá svědectví a doporučení. Vysoký představitel, místopředseda Komise Josep Borrell ve svém úvodním projevu uvedl: „Jde o utváření digitálního světa, v němž jsou chráněna a respektována lidská práva. To je naše společné úsilí.“

Fórum se zabývalo čtyřmi hlavními tématy:

- základní svobody v digitálním prostředí;
- spolupráce se soukromým sektorem;
- boj proti sledování online a ochrana osobních údajů;
- zajištění přístupu k umělé inteligenci založeného na lidských právech.

Komisařka Jutta Urpilainenová na úvodním zasedání zdůraznila, že „lidská práva jsou univerzální online i offline“, a vysoká komisařka OSN pro lidská práva Michelle Bacheletová vyzvala k celosvětové diskusi s cílem „zajistit, že digitální prostor bude fungovat pro všechny“.

Fórum poskytlo platformu pro podání svědectví o tom, jak občanská společnost využívá technologie pro lepší zorganizování své činnosti a jak je využívají jednotlivci ke zdokumentování porušování lidských práv a sdílení získaných záběrů. Byly však rovněž podávány zprávy o dlouhodobém odpojování internetu, kdy v loňském roce bylo zaznamenáno 213 incidentů ve 33 zemích, a to vedle „digitálních razií“ proti občanské společnosti v Číně, Zvláštní administrativní oblasti Hongkong, Bělorusku, na Filipínách, v Mexiku a Indii. Ředitelka nevládní organizace pro lidská práva v Číně Sharon Homová zdůraznila, že obránci lidských práv čelí hluboké existenční hrozbě v podobě dvou ohromných černých děr – digitálního prostoru, který z nás vysává obrovské množství dat, a prostoru masových dezinformací, falešných zpráv a konspiračních teorií.

V rámci samostatných interaktivních zasedání se diskuse soustředily na to, jak bojovat proti nenávisným projevům, dezinformacím, falešným zprávám a online zneužívání a sledování a zároveň chránit svobodu projevu.

Panovala shoda na tom, že zásadní význam má přístup zahrnující více zúčastněných stran a prosazování digitálních práv na mnohostranných fórech, zejména v OSN. EU zdůraznila svůj závazek prosazovat lidská práva v digitálním prostředí v rámci fór OSN, zejména v Radě pro lidská práva a Třetím výboru Valného shromáždění OSN, a současně podpořila práci vysoké komisařky OSN a zvláštních postupů OSN v těchto otázkách.

Účastníci se shodli na tom, že společnosti mohou a měly by pro ochranu lidských práv online dělat více. Měly by uživatelům svých platform poskytovat záruky a být kreativnější při zkoumání možností rozšíření nástrojů, které k tomu mají k dispozici. Rozhodujícím aspektem při tom je informování uživatele a zajištění transparentnosti použitých algoritmů. Samoregulace a dobrovolné závazky společností jsou pro řešení důsledků digitální transformace důležité, nejsou však dostačující. Dobrovolná opatření by měla být doplněna regulací a silnými mechanismy řízení. Mezi účastníky ze soukromého sektoru přispěli do diskusí i zástupci Twitteru a Facebooku.

Mnozí účastníci zdůrazňovali normativní sílu EU a její globální vliv na záležitosti, jako je ochrana údajů, díky jejím právním předpisům, včetně obecného nařízení o ochraně osobních údajů, aktu o digitálních službách a právních předpisů o umělé inteligenci. Nevládní organizace a odborníci OSN vyzvali EU, aby i nadále prosazovala lidská práva online i offline⁸⁵.

⁸⁵ Viz také informace o fóru, včetně záznamu všech veřejných zasedání, <https://eu-ngo-forum.b2match.io/>, a projev vysokého představitele, místopředsedy Komise přednesený na fóru: <https://audiovisual.ec.europa.eu/en/video/I-199619>

4.2 PROSAZOVÁNÍ LIDSKÝCH PRÁV A DEMOKRACIE PŘI POUŽÍVÁNÍ DIGITÁLNÍCH TECHNOLOGIÍ VČETNĚ UMĚLÉ INTELIGENCE

Evropská komise zveřejnila v prosinci 2020 jako součást evropské digitální strategie a s cílem přizpůsobit se nejnovějším trendům návrh aktu o digitálních službách⁸⁶, tedy balíček opatření na posílení jednotného trhu digitálních služeb, podporu inovací a zvýšení konkurenceschopnosti evropského online prostředí. Komise rovněž připravuje nový legislativní návrh o umělé inteligenci s cílem zajistit přístup k využívání umělé inteligence a jejímu rozvoji založený na lidských právech. EU již vypracovala ambiciózní právní předpisy a politiky na ochranu lidských práv, zejména online. Například obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR) chrání údaje pocházející z EU bez ohledu na to, kde jsou tyto údaje zpracovávány.

GDPR se stalo referenčním kritériem a působilo jako katalyzátor pro mnohé partnery po celém světě, kteří od té doby modernizovali svá pravidla ochrany soukromí. Patří mezi ně mimo jiné Brazílie, Chile, Korejská republika, Japonsko, Keňa, Indie, Tunisko, Indonésie, Tchaj-wan a stát Kalifornie. Na zásadách obsažených v obecném nařízení o ochraně osobních údajů jsou založeny i mezinárodní nástroje, jako například modernizovaná úmluva Rady Evropy č. 108 nebo iniciativa týkající se volného toku dat na základě důvěry (Data Free Flow with Trust), kterou zahájilo Japonsko. Tento trend směřující ke globální konvergenci přináší nové příležitosti pro zlepšení ochrany údajů na celém světě.

Komise a vysoký představitel zdůraznili v rámci společného sdělení o strategii kybernetické bezpečnosti EU, že EU by měla i nadále zaujímat vedoucí postavení, pokud jde o ochranu a prosazování lidských práv a základních svobod na internetu. Ve sdělení vyzvali k přijetí opatření s cílem poskytnout další praktické pokyny, podporovat osvědčené postupy a zamezit zneužívání technologií, v případě potřeby s využitím souboru nástrojů EU pro diplomacii v oblasti kybernetiky.

Vzhledem ke globálnímu dosahu technologií je **nezbytný mnohostranný přístup zahrnující více zúčastněných stran**. EU se aktivně angažovala, zejména v rámci fór OSN, při sdílení analýz a určování osvědčených postupů a doporučení, pokud jde o zajištění digitálního prostředí, jež bude v souladu s lidskými právy.

⁸⁶ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/digital-services-act-ensuring-safe-and-accountable-online-environment_cs

Přispěla k vypracování plánu generálního tajemníka OSN pro spolupráci v digitální oblasti, přičemž se podílela na řízení práce v rámci kulatého stolu o digitálních lidských právech. Je i nadále odhodlána plán provádět a se zájmem očekává aktivní spolupráci s historicky prvním vyslancem OSN pro technologie v roce 2021.

EU se rovněž účastnila konzultací poradního výboru Rady pro lidská práva před nadcházející zprávou Rady pro lidská práva o digitálních a lidských právech. Přispívala také k ad hoc konzultacím s poradními orgány zvláštních postupů Rady OSN pro lidská práva o široké škále otázek týkajících se lidských práv a digitálních technologií.

Řada delegací EU uspořádala veřejné akce věnované lidským právům a digitálním technologiím. Například delegace EU při Organizaci spojených národů v New Yorku uspořádala ve spolupráci s UNICEF a Uruguayí akci o právech dětí v digitálním prostředí. Tato akce se uskutečnila po zveřejnění zprávy generálního tajemníka OSN o právech dítěte za rok 2020 a před zveřejněním obecné připomínky Výboru pro práva dítěte k tomuto tématu v souvislosti s pandemií COVID-19, během níž jsou miliony dětí odkázány na kontext vytvářený online nástroji, systémy a platformami.

V rámci Mezinárodní telekomunikační unie se EU aktivně účastnila diskusí s odborníky s cílem zajistit, aby připravované normy pro rozpoznávání obličeje byly v souladu s evropskými normami ochrany údajů.

EU pozorně sleduje přípravu nového doporučení UNESCO o etice umělé inteligence. Toto doporučení má vzhledem k rostoucímu vlivu umělé inteligence na společnost a odvětví, jež jsou v mandátu UNESCO (např. vzdělávání, sociální média, lidská práva a soukromí), za cíl stát se prvním globálním normativním nástrojem v oblasti etiky umělé inteligence. EU a její členské státy jsou proto do tohoto procesu zapojeny, přičemž jejich cílem je zejména zajistit, aby doporučení dodržovalo, chránilo a prosazovalo lidská práva a základní svobody v souladu s mezinárodním právem v oblasti lidských práv. Výsledky mezivládních jednání budou prezentovány na 41. zasedání Generální konference UNESCO, které se bude konat koncem roku 2021. EU také nadále úzce spolupracovala s Radou Evropy v oblasti regulace umělé inteligence, a to zejména v rámci ad hoc Výboru Rady Evropy pro umělou inteligenci.

V uplynulých 2 letech EU zintenzivnila **dvoustranný, regionální a mnohostranný dialog**, přičemž prosazovala globální kulturu respektování soukromí a zajišťovala sbližování různých systémů ochrany soukromí ku prospěchu jednotlivců i podniků. Komise je odhodlána pokračovat v této práci v rámci své širší vnější činnosti, například prostřednictvím partnerství Afrika–EU⁸⁷ a v rámci podpory mezinárodních iniciativ, jako je volný tok dat na základě důvěry. V době, kdy porušení pravidel ochrany soukromí může mít dopad na velký počet jednotlivců v různých částech světa současně, má zásadní význam posílení mezinárodní spolupráce mezi orgány pro prosazování ochrany údajů.

Další podrobnosti o činnosti a vizi EU v této oblasti lze nalézt ve sdělení s názvem „Ochrana osobních údajů jakožto pilíř posílení postavení občanů a přístup EU k digitální transformaci – dva roky uplatňování obecného nařízení o ochraně údajů“⁸⁸.

EU stále více využívala svých politických dialogů, včetně dialogů o lidských právech, k vyjádření obav ohledně šíření odpojování internetu, cenzury na internetu a hromadného svévolného sledování.

EU si je vědoma dopadu digitálních technologií na organizace občanské společnosti a obránce lidských práv. **Prostřednictvím mechanismu pro obránce lidských práv** ProtectDefenders.eu **financovala mimořádná opatření v oblasti digitální bezpečnosti**. Cílem opatření zahrnutých do tohoto mechanismu je řešit nejnaléhavější hrozby a rizika vyplývající z útoků na komunikaci obránců lidských práv, hackerských útoků na osobní a profesní informace, nedostatku odpovídajícího bezpečnostního vybavení a online sledování. V roce 2020 bylo uděleno více než 41 mimořádných grantů na digitální bezpečnost, jejichž příjemci bylo 52 obránců lidských práv působících v zemích, jako je Egypt, Myanmar, Keňa a Brazílie. Navíc bylo prostřednictvím mechanismu „Protect Defenders“ mobilizováno nejméně 31 grantů, které byly použity na komplexní posílení struktury digitální bezpečnosti organizací působících ve velmi nepřátelském prostředí, jako je Rusko, Demokratická republika Kongo a Mexiko. Kromě toho více než 450 obránců lidských práv čerpalo z rozsáhlého programu budování kapacit, který poskytuje obráncům lidských práv a organizacím individualizovanou odbornou přípravu zaměřenou na širokou škálu témat, včetně digitální bezpečnosti a posuzování digitálních rizik.

⁸⁷ Partnerství Afrika–EU: <https://africa-eu-partnership.org/en>.

⁸⁸ Sdělení Komise (2020) 264 final ze dne 24. června 2020: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0264&from=CS>.

V rámci Dne bezpečnějšího internetu⁸⁹ se EU zaměřila na zvyšování povědomí o online rizicích pro děti a podpořila pozitivní využívání digitálních technologií po celém světě. Den bezpečnějšího internetu 2020 byl připomínán ve více než 170 zemích, přičemž se poprvé zúčastnily Pobřeží slonoviny, Madagaskar a Rwanda, a to prostřednictvím různých aktivit včetně osvětových setkání, diskusí a výstav. Na Fóru pro bezpečnější internet 2020 byla prezentována studie⁹⁰ o provádění Evropské strategie pro internet lépe uzpůsobený dětem⁹¹, v níž bylo zdůrazněno, jak se pokročilo v bezpečnosti dětí online a jak byl tento aspekt pevněji začleněn do veřejné politiky, avšak nabyt rovněž na složitosti. Všechny 30 zemí, které se studie zúčastnily (členské státy EU, Island, Norsko a Spojené království), začlenilo aspekty strategie Lepší internet pro děti (Better Internet for Kids – BIK) do svých veřejných politik. Díky prezentaci na Fóru pro bezpečnější internet bylo možné uspořádat diskusi s mezinárodním publikem a zjistit podobnosti a rozdíly mezi jednotlivými kontinenty a mezi modely a trendy politiky v oblasti lepšího internetu pro děti.

Rychlý vývoj a stále větší dostupnost technologií přispěly k nárůstu pohlavního zneužívání dětí na internetu, přičemž během pandemie se zvýšil i počet nahlášených případů. V červenci 2020 přijala EU strategii pro účinnější boj proti pohlavnímu zneužívání dětí⁹², v níž jsou stanovena konkrétní opatření k řešení rostoucí hrozby pohlavního zneužívání dětí zlepšením prevence, vyšetřování a pomoci obětem.

⁸⁹ <https://www.saferinternetday.org/>

⁹⁰ Třetí zpráva o plánu politiky zaměřené na lepší internet pro děti:
<https://www.betterinternetforkids.eu/policy/bikmap>.

⁹¹ Sdělení Komise o Evropské strategii pro internet lépe uzpůsobený dětem (COM/2012/0196 Final): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2012%3A0196%3AFIN>.

⁹² Strategie EU pro účinnější boj proti pohlavnímu zneužívání dětí, 24. července 2020:
<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9977-2020-INIT/cs/pdf>.

Jedním z klíčových faktorů v boji proti pohlavnímu zneužívání dětí je mezinárodní spolupráce. Komise přijala v září 2020 legislativní návrh, který společně umožňuje pokračovat v odhalování, oznamování a odstraňování pohlavního zneužívání dětí na internetu. EU v roce 2020 nadále podporovala Globální alianci WePROTECT s cílem ukončit pohlavní zneužívání dětí na internetu⁹³. Vyspělé země jsou odhodlány podporovat alianci v její práci na rozvoji koordinovanější reakce na celosvětový boj proti pohlavnímu zneužívání dětí na základě posouzení globálních hrozeb, jakož i modelové vnitrostátní reakce. S ohledem na tyto záměry bylo možné vyjasnit výzvy a pomoci členským státům při stanovování cílů.

EU také spolufinancuje evropské členy sítě horkých linek INHOPE⁹⁴, které uživatelům internetu ze 42 zemí umožňují anonymně nahlášovat dětskou pornografii na internetu. Horké linky spolupracují na mezinárodní úrovni s donucovacími orgány a poskytovateli hostingových internetových služeb s cílem rychle odstraňovat tento druh nezákonného obsahu. Síť INHOPE uvedla, že počet zpracovaných online záběrů s podezřením na pohlavní zneužívání dětí se mezi lety 2017 a 2019 téměř zdvojnásobil⁹⁵. Obchodníci s lidmi stále častěji technologie využívají k náboru, vykořisťování a kontrole obětí, přičemž děti jsou obzvláště ohrožené⁹⁶. Internet a sociální média jsou v řadě členských států využívány jako jedna z nejvíce převládajících forem náboru obětí, přičemž děti jsou vystaveny zvláštnímu riziku. Informační a komunikační technologie jsou používány také pro organizaci dopravy a ubytování obětí, inzerování služeb obětí, komunikaci mezi pachateli a převody výnosů z trestné činnosti. EU i nadále poskytovala finanční prostředky na podporu projektů zaměřených na boj proti obchodování s lidmi, mimo jiné s cílem lépe využívat technologie k předcházení obchodování s lidmi a boji proti němu. Komise v souvislosti s nadcházející strategií boje proti organizované trestné činnosti připravuje novou strategii boje proti obchodování s lidmi.

⁹³ Globální aliance WePROTECT: <https://www.weprotect.org/>

⁹⁴ <https://inhope.org/EN/the-facts>

⁹⁵ [Výroční zpráva INHOPE za rok 2019.](#)

⁹⁶ Třetí zpráva Komise o pokroku dosaženém v oblasti boje proti obchodování s lidmi, COM(2020) 661 final a SWD(2020) 226 final.

Digitální technologie představují příležitosti i výzvy pro mediaci a nabízejí způsoby, jak překlenout digitální propast a zvýšit inkluzivnost. Například ženy v Jemenu mohou čelit výrazným omezením, pokud jde o cestování, často musí mít na cestách mužský doprovod. Při online setkáních se mohou snadněji zapojit do diskusí. Zároveň se v sociálních médiích stále více utváří argumentace za mír nebo proti němu. Úniky informací v sociálních médiích mohou ohrozit důvěrnost mírových rozhovorů a dezinformační kampaně mohou narušit proces mediace. ESVČ uspořádala v listopadu 2020 historicky první víceoborové školení o digitální mediaci, během nějž odborníci na kybernetickou mediaci, sociální média, vytváření znalostí a psychologii zkoumali, jak by digitální technologie mohly být využity v mírových procesech.

5. DOSAHOVÁNÍ VÝSLEDKŮ PROSTŘEDNICTVÍM SPOLUPRÁCE

5.1 VEŘEJNÁ DIPLOMACIE A STRATEGICKÁ KOMUNIKACE

Dne 23. listopadu 2020 byl prostřednictvím online akce zahájen akční plán EU pro lidská práva a demokracii na období 2020–2024. Z více než 800 účastníků, kteří se zaregistrovali, se webináře skutečně zúčastnilo přibližně 650 osob. Mnoho dalších ho mohlo sledovat na sociálních médiích, neboť byl živě přenášen na facebookové stránce ESVČ v angličtině, francouzštině a španělštině.

Tato akce měla za účel představit strategické priority vnější činnosti EU v oblasti lidských práv a demokracie širšímu publiku a poskytla příležitost:

- zahájit akční plán a nastínit jeho hlavní cíle;
- představit plán EU pro lidská práva a demokracii na následujících 5 let;
- vybídnout zainteresované strany, aby navazovaly kontakty a vyměňovaly si názory na to, jak akční plán účinně provádět;
- vyměnit si názory na výzvy a příležitosti spojené s koordinací práce na prioritách akčního plánu s aktéry na všech úrovních;
- prodiskutovat, jak může EU využívat nástroje, které má k dispozici, k účinnému řešení současných a budoucích výzev.

Zvláštní zástupce EU pro lidská práva přednesl úvodní projev, v němž uvedl akční plán do geopolitického kontextu a zdůraznil klíčové priority.

Aby se zvýšila viditelnost a dosah politiky EU v oblasti lidských práv, vedl zvláštní zástupce EU pravidelné dvoustranné tematické schůzky, pronášel projevy na různých akcích, zapojoval se do debat s akademickou obcí a účastnil se mezinárodních konferencí. Zaměřil se na klíčové tematické priority EU, které se odrážejí v obecných zásadách EU v oblasti lidských práv⁹⁷.

⁹⁷ Obecné zásady EU v oblasti lidských práv:
https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage_en/6987/EU%20Human%20rights%20guidelines.

Dne 24. února 2020 se v Ženevě během prvního dne zasedání Rady pro lidská práva konala akce na vysoké úrovni zaměřená na pozitivní příběhy o lidských právech⁹⁸. Byla věnována oslavám posílení postavení žen a genderové rovnosti u příležitosti 25. výročí Pekingské deklarace a akční platformy. Agenda Peking+25 je nejprogresivnějším globálním plánem na zlepšení práv žen, na kterém se kdy vlády na celosvětové úrovni dohodly. EU prezentovala příběh o obtěžování a násilí v souvislosti s prací. Akci zahájila předsedkyně Rady pro lidská práva, velvyslankyně Elisabeth Tichy-Fisslbergerová, která zdůraznila význam zavedení nového a pozitivního způsobu prezentace lidských práv a uvedla: „Potřebujeme akce, jako je iniciativa týkající se pozitivních příběhů o lidských právech, abychom zhodnotili, jak si v této oblasti stojíme. Ke skutečné změně dochází v praxi.“ Vysoká komisařka pro lidská práva Michelle Bacheletová ve svém hlavním projevu zdůraznila, že je potřeba si připomínat, čeho již bylo v oblasti genderové rovnosti dosaženo.

EU informovala o lidských právech a demokracii u příležitosti příslušných mezinárodních dní OSN⁹⁹. Zveřejňovala prohlášení, v nichž zdůraznila své odhodlání, poskytovala informace o souvisejících iniciativách a činnostech a pořádala osvětové kampaně. Při komunikaci o lidských právech sehrávaly aktivní úlohu delegace EU, které poukazovaly na otázky se zvláštním významem v jejich hostitelských zemích a iniciovaly diskuse o výzvách a příležitostech, které s ochranou a prosazováním lidských práv souvisejí.

⁹⁸ <https://goodhumanrightsstories.net/>

⁹⁹ <https://www.un.org/en/sections/observances/international-days/>

U příležitosti **Dne lidských práv**, připomínaného dne 10. prosince, zveřejnily delegace EU na svých sociálních médiích a internetových stránkách prohlášení vysokého představitele jménem EU¹⁰⁰ a webový článek k tomuto tématu. Ke zdůraznění klíčových úspěchů EU při prosazování a ochraně lidských práv v roce 2020 byla využita řada komunikačních materiálů, včetně webových článků, videí, kampaní v sociálních médiích, tiskových zpráv, blogových příspěvků vysokého představitele Josepa Borrellu a brožury o akčním plánu¹⁰¹. Mezi tyto úspěchy patřilo přijetí nového akčního plánu pro lidská práva a demokracii a globálního režimu sankcí EU v oblasti lidských práv.

Přijetí **globálního režimu sankcí EU v oblasti lidských práv** v prosinci doprovázel podrobný soubor otázek a odpovědí¹⁰² zaměřených na klíčové prvky režimu. Evropská komise zveřejnila také pokyny k provádění některých ustanovení nařízení Rady (EU) 2020/1998 o omezujících opatřeních proti závažnému porušování a zneužívání lidských práv. Tyto pokyny¹⁰³ obsahují informace o rozsahu finančních omezení stanovených v nařízení a o jejich uplatňování. Jsou v nich rovněž podrobně vysvětleny povinnosti osob, které musejí nařízení dodržovat, a objasněny pojmy, jako je vlastnictví a ovládání, a fungování odchylek. Krátce po přijetí pokynů uspořádala ESVČ informační setkání s organizacemi občanské společnosti, mezinárodními organizacemi a podobně smýšlejícími partnery.

¹⁰⁰ Prohlášení vysokého představitele jménem EU u příležitosti Dne lidských práv, 10. prosince 2020: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2020/12/09/declaration-by-the-high-representative-on-behalf-of-the-eu-on-human-rights-day-10-december-2020/>.

¹⁰¹ https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eu_action_plan_on_human_rights_and_democracy_2020-2024.pdf

¹⁰² Globální režim sankcí EU v oblasti lidských práv – otázky a odpovědi: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/90013/questions-and-answers-eu-global-human-rights-sanctions-regime_en.

¹⁰³ Pokyny k provádění některých ustanovení nařízení Rady (EU) 2020/1998 (globální režim sankcí EU v oblasti lidských práv): https://ec.europa.eu/info/files/201217-human-rights-guidance-note_cs.